शास्त्रविशारद-जैनाचार्य-श्रीमद्—
विजयधर्मसूरिभ्यो नमः।

संस्कृतशब्दरूपावलिः।

अकारादि अनुक्रम युक्त शब्दकोष सहित.

मूल कर्ता—
आगमोद्धारक श्रीआनन्दसागरसूरीश्वरजीना
शिष्य—
मुनिराज श्री मोतीसागरजी.

सुधारा वधारा साथे छपावी प्रसिद्ध करनार,
सलोत अमृतलाल अमरचंद,
पालीताणा.

वीर संवत् २४४९. विक्रम सं. १९७९.

आदर्श प्रीन्टींग प्रेस, पांचकुवा, अमदावाद.

शुद्धि पत्रक.

पृष्ठ.	पंक्ति.	अशुद्ध.	शुद्ध.
१६	२४	शाक्तिः	शाक्तेः
३३	१६	मधुनाः	मधुनोः
६५	५	घनवांन्	घनवान्
६६	१७	असृञ्जि	असृञ्जि
६७	१८	र्धभाजज्	अर्धभाज्
८१	३	भूभत्	भूभृत्
८१	१४	अग्निम	अग्निमथ्
८४	१	उद्‌ पाद्	उद्‌पाद्
८४	१५	सुसमिधौ	सुसमिधौ
८८	८	दीर्घाहानः	दीर्घाहानः
९४	५	उग्रधाम	उग्रधामन्
९६	२१	अतियूंनी	अतियूनी
१०८	१५	प्रशामामः	प्रशामाम्
११०	१४	सुगिर	सुगिर्
११५	५	विप्रप्	विप्रुष्
११५	६	पान्ता	पान्तो
११८	छेल्ली	अनेहसः	अनेहस्
१२०	१३	दोंषि	दोंषि
१२१	९	प्रियपुमासि	प्रियपुमांसि

पृष्ठ.	पंक्ति.	अशुद्ध.	शुद्ध.
१२२	१	प्रियनुषस्	प्रियधनुस्
१२३	१	लघीयस्	लघीयस्
१२३	२	द्राघीयस्	द्राघीयस्
१२३	१७	उखस्रत्तु	उखास्रत्तु
१२७	४	पेचिवस	पेचिवस्
१२८	२	दाश्वांसिः	दाश्वांसि
१२८	२०	इतियादि	इत्यादि
१३२	३	अनडु	अनडुह्
१४७	३	लि	लिङ्गेषु
१४७	९	श दो	शब्दो
१५२	१७	હાડકાં	હાડકાં (કાલમ બીજું)
१६१	छेल्ली	तरा	तरी
१६३	२०	दुध्रुवस्	दुध्रुवस्
१६३	१७	देवेज	देवेज (કાલમ બીજું)
१६६	८	परिक्लाम	परिक्लाम्
१६६	२३	पशुहन	पशुहन्
१७३	२१	मूर्धन्	मूर्धन्
१८२	२२	પુલો	કુલો (કાલમ બીજું)

ટાઇટલ. પેજ. ચાર, પાલીતાણા શ્રી બહાદુરસિંહજી પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં
શા અમરચંદ બહેચરદાસે છાપ્યા.

ॐ नमोऽर्हद्भ्यः ।

ऐँ नमः ।

संस्कृतशब्दरूपावलिः ।

स्वरान्ताः शब्दाः ।

अकारान्तः पुंलिङ्गो—

'जिन'[1] शब्दः ।

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	विभक्तिः
जिनः	जिनौ	जिनाः	प्रथमा.
जिनम्	जिनौ	जिनान्	द्वितीया.
जिनेन	जिनाभ्याम्	जिनैः	तृतीया.
जिनाय	जिनाभ्याम्	जिनेभ्यः	चतुर्थी.
जिनात्	जिनाभ्याम्	जिनेभ्यः	पञ्चमी.
जिनस्य	जिनयोः	जिनानाम्	षष्ठी.
जिने	जिनयोः	जिनेषु	सप्तमी.
हे जिन	हे जिनौ	हे जिनाः	संबोधनम्

---

१ અહીં આપવામાં આવેલા દરેક શબ્દનાં રૂપો કલિકાલ સર્વજ્ઞ શ્રી હેમચન્દ્રાચાર્ય પ્રણીત " सिद्धहेम शब्दानुशासन " નામના વ્યાકરણને અનુસારે સમજવાં.

एवम्–देव कृष्ण घट पट राम[1] ऋषभ इत्यादयो अकारान्ताः पुंल्लिङ्गाः ।

'सायाह्न' शब्दः ।

सायाह्नः	सायाह्नौ	सायाह्नाः	प्र०
सायाह्नम्	सायाह्नौ	सायाह्नान्	द्वि०
सायाह्नि सायाहनि सायाह्ने,	सायाह्नयोः,	सायाह्नेषु	स०

शेषं 'जिन' शब्दवत्, एवं व्यह्न, द्व्यह्न त्र्यह्न आदयः ।

'मास' शब्दः ।

मासः	मासौ	मासाः	प्र०
मासम्	मासौ	मासः,[2] मासान्	द्वि०
मासा, मासेन	माद्भ्याम्,[3] मास्भ्याम्, मासाभ्याम्,	माद्भिः, मास्भिः मासैः	तृ०
मासे, मासाय	,,	माद्भ्यः मास्भ्यः, मासेभ्यः	च०
मासः, मासात्	,,	,,	पं०
मासः मासस्य,	मासोः मासयोः,	मासाम् मासानाम्	ष०
मासि मासे,	मासोः मासयोः,	मात्सु माःसु मास्सु मासेषु	स०

---

१ राम ऋषभ विगेरे शब्दोमां तृतीया विभक्तिना एकवचनमां अने षष्ठीना बहुवचनमां 'न' नो 'ण' थायछे, जेमके–रामेण रामाणाम्, ऋषभेण ऋषभाणाम् ।

२ द्वितीयाना बहुवचनथी सर्व विभक्ति पर रहेतां 'मास' शब्दना अकारनो लोप थइ 'मास्' शब्द विकल्पे बने छे.

२ केटलाएकना मतमां " माभ्याम्–मासाभ्याम्, माभिः–मासैः, माभ्यः–मासेभ्यः, मास्सु–मासेषु" ए प्रमाणे बब्बे रूप थाय छे.

हे मास	हे मासौ	हे मासाः	सं०

'दन्त' शब्दः ।

दन्तः	दन्तौ	दन्ताः	प्र०
दन्तम्	दन्तौ	दतः, दन्तान्	द्वि०
दता दन्तेन,	दद्भ्याम् दन्ताभ्याम्,	दद्भिः दन्तैः,	तृ०
दति दन्ते,	दतोः दन्तयोः,	दत्सु दन्तेषु,	स०

इत्यादि ।

'पाद' शब्दः ।

पादः	पादौ	पादाः	प्र०
पादम्	पादौ	पदः, पादान्	द्वि०
पदा पादेन,	पद्भ्याम् पादाभ्याम्,	पद्भिः पादैः	तृ०
पदि पादे,	पदोः पादयोः,	पत्सु, पादेषु	स०

इत्यादि ।

'यूष' शब्दः ।

यूषः	यूषौ	यूषाः	प्र०
यूषम्	यूषौ	यूष्णः यूषान्	द्वि०
यूष्णा यूषेण,	यूषभ्याम् यूषाभ्याम,	यूषभिः यूषैः	तृ०
यूष्णि यूषणि यूषे,	यूष्णोः यूषयोः,	यूषसु यूषेषु	स०

इत्यादि ।

---

१ द्वितीयाना बहुवचनथी सर्व विभक्ति पर रहेतां 'दन्त' शब्दनो 'दत्' 'पाद' शब्दनो 'पद्' अने 'यूष' शब्दनो 'यूषन्' आदेश विकल्पे थाय छे.

'दार'शब्दो नित्यं बहुवचनान्तः ।

दाराः, प्र० । दारान्, द्वि० । दारैः, तृ० । दारेभ्यः, च० । दारेभ्यः, पं० । दाराणाम्, ष० । दारेषु, स० । हे दाराः, सं० ।

'गार्ग्य' शब्दः ।

गार्ग्यः	गार्ग्यौ	गर्गाः	प्र०
गार्ग्यम्	गार्ग्यौ	गर्गान्	द्वि०
गार्ग्येण	गार्ग्याभ्याम्	गर्गैः	तृ०

इत्यादि 'जिन' शब्दवत् । एवं वात्स्य, बाभ्रव, कौण्डिन्य, इत्यादयः ।

'काश्यप' शब्दः ।

काश्यपः	काश्यपौ	कश्यपाः	प्र०
काश्यपम्	काश्यपौ	कश्यपान्	द्वि०
काश्यपेन	काश्यपाभ्याम्	कश्यपैः	तृ०

इत्यादि 'जिन' शब्दवत् । एवम् बैद, और्व, वैश्वानर, कौत्स, वासिष्ठ, इत्यादयः ।

---

१ दाराः पुंसि भूम्न्येव—अमरः, जेमां अर्थना विकारनो विशेष.

२ 'गार्ग्य' शब्द 'गर्ग' शब्द उपरथी बन्यो छे, तेथी त्रिलिङ्गना एकवचन तथा द्विवचनमां 'गार्ग्य' शब्द राखवो, पण बहुवचनमां 'गार्ग्य' शब्दनो मूळ शब्द 'गर्ग' बनी जाय छे. एवी रीते 'वात्स्य' शब्दनो बहुवचनमां 'वत्स' 'बाभ्रव' शब्दनो 'बभ्रु' अने 'कौण्डिन्य' 'कुण्डिन' शब्द बनी जाय छे.

३ अपत्यना विकारनो विशेष ज्ञापक करेलाय छे, जेमके 'काश्यप' शब्द 'कश्यप' शब्द उपरथी बन्यो छे. तेथी त्रिलिङ्गना एकवचन तथा द्विवचनमां 'काश्यप' शब्द राखवो, पण बहुवचनमां मूळ शब्द 'कश्यप' बनी जाय छे. एवी रीते बैद शब्दनो बहुवचनमां बिद, और्व शब्दनो उर्व, वैश्वानर शब्दनो विश्वानर, कौत्स शब्दनो कुत्स, अने वासिष्ठ शब्दनो वसिष्ठ बनी जाय छे.

'भार्गव'[1] शब्दः ।

भार्गवः	भार्गवौ	भृगवः	प्र०
भार्गवम्	भार्गवौ	भृगून्	द्वि०
भार्गवेण	भार्गवाभ्याम्	भृगुभिः	तृ०

इत्यादि एकवचन-द्विवचनयोः 'जिन' शब्दवत्, बहुवचने तु सर्वत्र 'भानु' शब्दवत् ।

'आङ्गिरस' शब्दः ।

आङ्गिरसः	आङ्गिरसौ	अङ्गिरसः[2]	प्र०
आङ्गिरसम्	आङ्गिरसौ	अङ्गिरसः	द्वि०
आङ्गिरसेन	आङ्गिरसाभ्याम्	अङ्गिरोभिः	तृ०

एवम् एकवचन-द्विवचनयोः 'जिन' शब्दवत्, बहुवचने तु सर्वत्र 'चन्द्रमस्' शब्दवत् ।

अकारान्तो नपुंसकलिङ्गो[3]—

'ज्ञान' शब्दः ।

ज्ञानम्	ज्ञाने	ज्ञानानि	प्र०
ज्ञानम्	ज्ञाने	ज्ञानानि	द्वि०

१ भार्गव शब्द બહુવચનમાં भृगु થઈ જાય છે.

२ आङ्गिरस શબ્દ બહુવચનમાં अङ्गिरस् થઈ જાય છે.

૩ આ શબ્દરૂપાવલીના ક્રમ પ્રમાણે अकारान्त પુંલિંગ પછી अकारान्त સ્ત્રીલિંગ આપવા જોઈએ, પણ અકારાંત શબ્દોને સ્ત્રીલિંગમાં 'आप्' અથવા 'ङी' પ્રત્યય આવી જતો હોવાથી आकारान्त અથવા ईकारान्त થઈ જાય છે, अकारान्त રહેતા નથી. તેથી अकारान्त પુંલિંગ પછી સ્ત્રીલિંગ નહીં આપતાં નપુંસકલિંગ શબ્દોનાં રૂપો આપવામાં આવ્યા છે.

ज्ञानेन	ज्ञानाभ्याम्	ज्ञानैः	तृ०
ज्ञानाय	ज्ञानाभ्याम्	ज्ञानेभ्यः	च०
ज्ञानात्	ज्ञानाभ्याम्	ज्ञानेभ्यः	पं०
ज्ञानस्य	ज्ञानयोः	ज्ञानानाम्	प०
ज्ञाने	ज्ञानयोः	ज्ञानेषु	स०
हे ज्ञान	हे ज्ञाने	हे ज्ञानानि	सं०

एवम्–धन वन फल पुष्प प्रतिक्रमण तोय वन्दन रजोहरण चैत्य आयतन आस्य[1] मांस[2] आदयो अकारान्ता नपुंसकलिङ्गाः।

'आसन' शब्दः।

आसनम्	आसने	आसनानि	प्र०
आसनम्	आसने, आसानि	आसनानि	द्वि०

१ કેટલાએકના મતમાં 'आस्य' શબ્દનું દ્વિતીયાના બહુવચનથી સર્વ વિભક્તિ પર રહેતાં વિકલ્પે 'आसन्' રૂપ થાય છે, તેથી તેઓના મતમાં "आस्यानि आसानि, आस्येन आस्ना, आस्याभ्याम् आसभ्याम्, आस्यैः आसभिः" એ પ્રમાણે બન્ને રૂપ થાય છે. તથા સપ્તમીના એકવચનમાં "आस्ये आस्नि आसनि" એ પ્રમાણે ત્રણ રૂપ થાય છે.

२ કેટલાએકના મતમાં मांस શબ્દનું દ્વિતીયાના બહુવચનથી સર્વ વિભક્તિ પર રહેતાં વિકલ્પે मांन् રૂપ થાય છે. તેથી તેઓના મતમાં "मांसानि मांसि, मांसेन मांसा, मांसाभ्याम् मान्भ्याम्, मांसैः मान्भिः, मांसेषु मान्सु" એ પ્રમાણે બન્ને રૂપ થાય છે.

३ દ્વિતીયાના બહુવચનથી સર્વ વિભક્તિ પર રહેતાં 'आसन' શબ્દનો आसन् વિકલ્પે બની જાય છે. 'आसन्' શબ્દનાં રૂપો नामन् શબ્દ જેવાં, અને आसन શબ્દનાં રૂપો ज्ञान શબ્દ જેવાં સમજવાં, તેવીજ રીતે उदक શબ્દનો उदन् આદેશ અને हृदय શબ્દનો हृद् આદેશ વિકલ્પે થાય છે.

आस्ना,आसनेन आसभ्याम्, आसनाभ्याम् | आसभिः आसनैः तृ०

आस्नि,आसनि, आसने | आस्नोः,आसनयोः | आससु, आसनेषु स०

'उदक' शब्दः।

उदकम्	उदके	उदकानि	प्र०
उदकम्	उदके	उदानि,उदकानि	द्वि०
उद्ना,उदकेन	उदभ्याम्, उदकाभ्याम्	उदभिः, उदकैः	तृ०

उद्नि उदनि उदके, उद्नोःउदकयोः,उदसु,उदकेषु स०

'हृदय' शब्दः।

हृदयम्	हृदये	हृदयानि	प्र०
हृदयम्	हृदये	हृन्दि,हृदयानि	द्वि०

अकारान्तो विशेषणरूपेः—

'शुक्ल' शब्दः।

शुक्लः	शुक्लौ	शुक्लाः	प्र०
शुक्लम्	शुक्लौ	शुक्लान्	द्वि०

इत्यादि पुंलिङ्गे 'जिन' शब्दवत्। स्त्रीलिङ्गे 'माला' शब्दवत्। नपुंसके 'ज्ञान' शब्दवत्।

---

१ विशेष्यनुं जे लिंग वचन अने विभक्ति होय ते लिंग वचन अने विभक्ति तेना विशेषणने लागे छे.

एवम्–श्वेत विरक्त प्रियपाल पटुज्ञान आदयो ऽकारान्ता विशेषणरूपाः शब्दाः ।

'प्रथम' शब्दः । (पुंलिङ्गः)

प्रथमः	प्रथमौ	प्रथमे, प्रथमाः	प्र०
प्रथमम्	प्रथमौ	प्रथमान्	द्वि०
हे प्रथम	हे प्रथमौ	हे प्रथमे, हे प्रथमाः	सं०

शेषं पुंलिङ्गे 'जिन' शब्दवत् । स्त्रीलिङ्गे 'माला'वत् । नपुंसके तु 'ज्ञान' शब्दवत् ।

एवम्–चरम अर्ध अल्प कतिपय ॥

द्वय त्रय द्वितय त्रितय चतुष्टय पञ्चतय इति अयट्–तयट् प्रत्ययान्तानां तु पुंलिङ्ग–नपुंसकलिङ्गयोः 'प्रथम' शब्दवत्, परं स्त्रीलिङ्गे 'नदी' शब्दवत् ।

आकारान्तः पुंलिङ्गो–

'हाहा' शब्दः ।

हाहाः	हाहौ	हाहाः	प्र०
हाहाम्	हाहौ	हाहः[1]	द्वि०
हाहा	हाहाभ्याम्	हाहाभिः	तृ०

૧ અહીં દ્વિતીયાના બહુવચનથી સ્વરાદિ વિભક્તિ પર રહેતાં આકારનો લોપ થાય છે.

કેટલાએકના મતમાં આકારનો લોપ થતો નથી, તેઓના મતમાં "हाहान् (द्वि० बहुव०) हाहे (च० एकव०) हाहाः (पं० ष० एकव०) हाहोः (षष्ठी-सप्तमी द्विव०) એ પ્રમાણે રૂપો થાય છે.

हाहे	हाहाभ्याम्	हाहाभ्यः	चं०
हाहः	हाहाभ्याम्	हाहाभ्यः	पं०
हाहः	हाहोः	हाहाम्	प०
हाहि	हाहोः	हाहासु	स०
हे हाहाः	हे हाहौ	हे हाहाः	सं०

एवम्—क्त्वा[1] दा आ आद्य आकारान्ताः पुंलिङ्गाः।

आकारान्तः स्त्रीलिङ्गो—

'माला' शब्दः।

माला	माले	मालाः	प्र०
मालाम्	माले	मालाः	द्वि०
मालया	मालाभ्याम्	मालाभिः	तृ०
मालायै	मालाभ्याम्	मालाभ्यः	चं०
मालायाः	मालाभ्याम्	मालाभ्यः	पं०
मालायाः	मालयोः	मालानाम्	प०
मालायाम्	मालयोः	मालासु	स०
हे माले	हे माले	हे मालाः	सं०

एवम्—गङ्गा कृपा रमा मज्जा पृतना[2] श्रद्धा शाला अंस्वाडा

---

१ કેટલાએક क्त्वा અને दा પ્રત્યયને સ્ત્રીલિંગ માને છે, તેથી તેઓના મતમાં माला શબ્દ જેવા રૂપો થાય છે.

૨. કેટલાએકના મતમાં पृतना શબ્દનો દ્વિતીયાવિભક્તિના બહુવચનથી સર્વ વિભક્તિ પર રહેતાં વિકલ્પે पृत् આદેશ થાય છે. જેમકે— " पृतः-पृतनाः, पृता-पृतनया, पृद्भ्याम्-पृतनाभ्याम् " ઇત્યાદિ.

अम्बाला अम्बिका इत्यादय आकारान्ताः स्त्रीलिङ्गाः ।

'अम्बा' शब्दः ।

अम्बा	अम्बे	अम्बाः	प्र०
हे अम्ब	हे अम्बे	हे अम्बाः	सं०

शेषं 'माला' शब्दवत् । एवम्—अक्का अल्ला अत्ता आदयः ।

'निशा' शब्दः ।

निशा	निशे	निशाः	प्र०
निशाम्	निशे	निशः–निशाः	द्वि०
निशा, निशया	निड्भ्याम्, निशाभ्याम्	निड्भिः, निशाभिः	तृ०
निशे, निशायै	निड्भ्याम्, निशाभ्याम्	निड्भ्यः, निशाभ्यः	च०
निशः, निशायाः	निड्भ्याम्, निशाभ्याम्	निड्भ्यः, निशाभ्यः	पं०
निशः, निशायाः	निशोः, निशयोः	निशाम्, निशानाम्	ष०
निशि, निशायाम्	निशोः, निशयोः	निच्छु–निट्सु, निशासु	स०
हे निशे	हे निशे	हे निशाः	सं०

१ કેટલાઓના મતમાં—" निश्भ्याम्–निड्भ्याम्–निशाभ्याम्, निश्भ्यः–निड्भ्यः–निशाभ्यः, निक्षु–निट्सु–निशासु " ઇત્યાદિ રૂપો થાય છે.

'नासिका' शब्दः ।

नासिका	नासिके	नासिकाः	प्र०
नासिकाम्	नासिके	नसः–नासिकाः	द्वि०
नसा, नासिकया	नोभ्याम्, नासिकाभ्याम्	नोभिः, नासिकाभिः	तृ०
नसे, नासिकायै	नोभ्याम्, नासिकाभ्याम्	नोभ्यः, नासिकाभ्यः	च०
नसि, नासिकायाम्	नसोः, नासिकयोः	नत्सु–नःसु, नासिकासु	स०

'जरा' शब्दः ।

जरा	जरसौ–जरे	जरसः–जराः	प्र०
जरसम्–जराम्	जरसौ–जरे	जरसः–जराः	द्वि०
जरसा–जरया	जराभ्याम्	जराभिः	तृ०
जरसे–जरायै,	जराभ्याम्	जराभ्यः	च०
जरसः–जरायाः,	जराभ्याम्	जराभ्यः	पं०
जरसः–जरायाः,	जरसोः–जरयोः,	जरसाम्–जराणाम्	ष०
जरसि–जरायाम्,	जरसोः–जरयोः,	जरासु	स०
हे जरे,	हे जरसौ–हे जरे,	हे जरसः–हे जराः	सं०

---

१ કેટલાએકના મતમાં 'નસ્સુ' રૂપ થાય છે.

૨ સ્વરાદિ પ્રત્યય પર રહેતાં જરા શબ્દનો જરસ્ આદેશ વિકલ્પે થાય છે, તેને સ્વરાદિ પ્રત્યયો મેળવી રૂપો કરવાં. જ્યારે જરા શબ્દ રહે છે ત્યારે તેનાં રૂપ 'માલા' શબ્દનાં થાય છે.

यदा गौणत्वे सति 'जरा' शब्दो विशेषणरूपस्तदा पुंलिङ्गे—

अजरः अजरसौ—अजरौ अजरसः—अजराः प्र०

अजरसम्, अजरसौ, अजरसः
अजरम् अजरौ अजरान् } द्वि०

अजरसा—अजरेण, अजराभ्याम्, अजरसैः—अजरैः तृ०

अजरसे—अजराय, अजराभ्याम्, अजरेभ्यः च०

अजरसः—अजरात्, अजराभ्याम्, अजरेभ्यः पं०

इत्यादि। स्त्रिलिङ्गे तु 'आप्'प्रत्ययव्यवधानाद् न 'जरस्' आदेशः, तेन सर्वरूपाणि 'माला' शब्दवत्। यथा—अजरा अजरे अजराः प्र०। अजराम् अजरे अजराः द्वि०। इत्यादि।

नपुंसके

अजरः—अजरसम्, } अजरसी, अजरांसि, } प्र० द्वि०
अजरम् } अजरे अजराणि }

हे अजरः—हे अजरसम् } ,, ,, सं०
हे अजर }

शेषम्—पुंलिङ्ग 'अजर' शब्दवत्।

---

१ કેટલાએક अजरसिन એવું રૂપ પણ ઇચ્છે છે.

२ કેટલાએકના મતમાં अजरः એવું એકજ રૂપ થાય છે.

३ કેટલાએક अजरसात् એવું રૂપ પણ ઇચ્છે છે.

४ કેટલાએકના મતમાં પ્રથમાના એકવચનમાં 'अजरम्' એવું એકજ રૂપ થાય છે, અને દ્વિતીયાના એકવચનમાં अजरम्, अजरसम् એવાં બે રૂપ થાય છે. તથા સંબોધનના એકવચનમાં हे अजर એવું એકજ રૂપ થાય છે.

आकारान्तो विशेषणरूपः—

'सोमपा' शब्दः ।

सोमपाः	सोमपौ	सोमपाः	प्र०
सोमपाम्	सोमपौ	सोमपः	द्वि०

इत्थं पुंलिङ्गे सर्वरूपाणि 'हाहा' शब्दवत् । स्त्रीलिङ्गेऽप्येवम् । नपुंसके तु "क्लीबे" । २ । ४ । ९७ । इत्यनेन ह्रस्वत्वे 'ज्ञान' शब्दवत् ।

एवम्—कीलालपा धूम्रपा क्षीरपा घर्मत्रा शङ्खध्मा अग्रेगा विश्वपा आदय आकारान्ता विशेषणरूपाः ।

इकारान्तः पुंलिङ्गो—

'मुनि' शब्दः ।

मुनिः	मुनी	मुनयः	प्र०
मुनिम्	मुनी	मुनीन्	द्वि०
मुनिना	मुनिभ्याम्	मुनिभिः	तृ०
मुनये	मुनिभ्याम्	मुनिभ्यः	च०
मुनेः	मुनिभ्याम्	मुनिभ्यः	पं०
मुनेः	मुन्योः	मुनीनाम्	ष०
मुनौ	मुन्योः	मुनिषु	स०
हे मुने	हे मुनी	हे मुनयः	सं०

एवम्—ऋषि[1] रवि अग्नि नेमि भूपति कवि विधि, आदय इकारान्ताः पुंलिङ्गाः ।

'सखि' शब्दः ।

सखा	सखायौ	सखायः	प्र०
सखायम्	सखायौ	सखीन्	द्वि०
सख्या	सखिभ्याम्	सखिभिः	तृ०
सख्ये	सखिभ्याम्	सखिभ्यः	च०
सख्युः	सखिभ्याम्	सखिभ्यः	पं०
सख्युः	सख्योः	सखीनाम्	ष०
सख्यौ	सख्योः	सखिषु	स०
हे सखे	हे सखायौ	हे सखायः	सं०

'पति' शब्दः ।

पतिः	पती	पतयः	प्र०
पतिम्	पती	पतीन्	द्वि०
पत्या	पतिभ्याम्	पतिभिः	तृ०
पत्ये	पतिभ्याम्	पतिभ्यः	च०
पत्युः	पतिभ्याम्	पतिभ्यः	पं०
पत्युः	पत्योः	पतीनाम्	ष०

૧ ऋषि रवि વિગેરે શબ્દોના તૃતીયા વિભક્તિના એકવચનમાં તથા ષષ્ઠીના બહુવચનમાં 'न' નો 'ण' કરવો, જેમકે ऋषिणा ऋषीणाम्, रविणा रवीणाम् ।

पत्यौ	पत्योः	पतिषु	स०
हे पते	हे पती	हे पतयः	सं०

भूपति गृहपति ग्रामपति इत्यादयस्तु 'मुनि' शब्दवत्, न तु पतिशब्दवत्।

'औडुलोमि' शब्दः।[1]

औडुलोमिः	औडुलोमी	उडुलोमाः	प्र०
औडुलोमिम्	औडुलोमी	उडुलोमान्	द्वि०

इत्यादि।

इकारान्तः स्त्रीलिङ्गो—

'मति' शब्दः।

मतिः	मती	मतयः	प्र०
मतिम्	मती	मतीः	द्वि०
मत्या	मतिभ्याम्	मतिभिः	तृ०
मत्यै, मतये	मतिभ्याम्	मतिभ्यः	च०
मत्याः, मतेः	मतिभ्याम्	मतिभ्यः	पं०
मत्याः, मतेः	मत्योः	मतीनाम्	ष०
मत्याम्, मतौ	मत्योः	मतिषु	स०
हे मते	हे मती	हे मतयः	सं०

૧ औडुलोमि શબ્દનાં રૂપો દરેક વિભક્તિના એકવચન તથા દ્વિવચનમાં मुनि શબ્દ જેવાં સમજવાં, પણ બહુવચનમાં તે શબ્દ વ્યાકરણના નિયમથી उडुलोम એ પ્રમાણે અકારાન્ત થઈ જાય છે, તેથી બહુવચનમાં जिन શબ્દ જેવાં રૂપો સમજવાં.

एवम्–[1]बुद्धि कृति [2]हृति अकरणि अजननि ज्यानि ग्लानि हानि इत्यादयः क्त्यर्थप्रत्ययान्ता इकारान्ताः स्त्रीलिङ्गाः ।

[3]भूमि धूलि श्रोणि राजि आवलि रजनि रात्रि धरणि प-[4]द्धति [5]शक्ति इत्यादीनां विकल्पेन ईकारान्तत्वम् । यथा भूमी भूमिः, धूली धूलिः, आली आलिः । तेषां हि ईकारान्तत्वे 'नदी' शब्दवद् रूपाणि, इकारान्तत्वे च 'मति' शब्दवद् रूपाणि ज्ञेयानि.

---

१ ઇકારાન્ત સ્ત્રીલિંગ શબ્દોને "इतोऽक्त्यर्थात्" । २ । ४ । ३२ । એ સૂત્રથી વિકલ્પે ङी (ई) પ્રત્યય લાગે છે, પણ તે સૂત્રમાં क्ति પ્રત્યય અને क्ति પ્રત્યયના અર્થવાળા પ્રત્યયો જેમને અંતે હોય તેમને ङी (ई) પ્રત્યય વિકલ્પે ન થાય તેમ જણાવેલું હોવાથી मति बुद्धि વિગેરે क्ति પ્રત્યયાન્ત શબ્દોને તથા अकरणि अजननि વિગેરે क्ति પ્રત્યયના અર્થવાળા પ્રત્યયાન્ત શબ્દોને વિકલ્પે ङी (ई) પ્રત્યય થતો નથી.

૨ કેટલાએક क्ति પ્રત્યયાન્તનેજ વિકલ્પે ङी (ई) પ્રત્યયનો નિષેધ કરે છે, તેથી अकरणि अजननि વિગેરે શબ્દો क्ति પ્રત્યયાન્ત નહીં હોવાથી તે શબ્દોને તેમના મતમાં વિકલ્પે ङी (ई) પ્રત્યય થાય છે.

૩ भूमि धूलि વિગેરે શબ્દો क्त्यर्थप्रत्ययान्त નહીં હોવાથી તેમને "इतोऽक्त्यर्थात्" । २ । ४ । ३२ । એ સૂત્રથી વિકલ્પે ङी (ई) પ્રત્યય લાગે છે.

૪ જો કે "इतोऽक्त्यर्थात्" । २ । ४ । ३२ । એ સૂત્રમાં क्तिन् પ્રત્યયાંતને વર્જેલા હોવાથી पद्धति શબ્દ વિકલ્પે ઈકારાન્ત ન થવો જોઇએ. પણ "पद्धतेः" । २ । ४ । ३३ । એ સૂત્ર ખાસ અલગ કરેલું હોવાથી पद्धति શબ્દ વિકલ્પે ઈકારાન્ત બને છે.

૫ शक्ति શબ્દ પણ क्तिन् પ્રત્યયાન્ત હોવાથી તે વિકલ્પે ઈકારાન્ત ન થવો જોઇએ, પણ "शक्तेः शस्त्रे" । २ । ४ । ३४ । એ સૂત્ર ખાસ અલગ કરેલું હોવાથી શસ્ત્ર અર્થમાં વિકલ્પે ઈકારાન્ત બને છે. શસ્ત્ર અર્થ ન હોય ત્યારે 'मति' શબ્દ જેવાંજ રૂપો થાય છે.

इकारान्तो नपुंसकलिङ्गो—

'वारि' शब्दः ।

वारि	वारिणी	वारीणि	प्र०
वारि	वारिणी	वारीणि	द्वि०
वारिणा	वारिभ्याम्	वारिभिः	तृ०
वारिणे	वारिभ्याम्	वारिभ्यः	च०
वारिणः	वारिभ्याम्	वारिभ्यः	पं०
वारिणः	वारिणोः	वारीणाम्	ष०
वारिणि	वारिणोः	वारिषु	स०
हे वारे—हे वारि	हे वारिणी	हे वारीणि	सं०

एवम्—[1]भूरि प्रभृतय इकारान्ता नपुंसकलिङ्गाः ।

'दधि' शब्दः ।

दधि	दधिनी	दधीनि	प्र०
दधि	दधिनी	दधीनि	द्वि०
दध्ना	दधिभ्याम्	दधिभिः	तृ०
दध्ने	दधिभ्याम्	दधिभ्यः	च०
दध्नः	दधिभ्याम्	दधिभ्यः	पं०
दध्नः	दध्नोः	दध्नाम्	ष०
दध्नि—दधनि	दध्नोः	दधिषु	स०

१ સ્વર્ણ અર્થવાળો ભૂરિ શબ્દ નપુંસકલિંગ છે, પુષ્કળ અર્થવાળો વિશેષણરૂપ છે.

हे दधे–हे दधि	हे दधिनी	हे दधीनि	सं०

एवम्–अस्थि सक्थि अक्षि ।

इकारान्तो विशेषणरूपः

'शुचि' शब्दः (पुंलिङ्गः)

शुचिः	शुची	शुचयः	प्र०
शुचिम्	शुची	शुचीन्	द्वि०

इत्थं पुंलिङ्गे 'मुनि' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे 'मति' शब्दवत् । यदा तु "इतोऽक्त्यर्थात्" । २ । ४ । ३२ । इत्यनेन ङी (ई) प्रत्ययस्तदा 'नदी' शब्दवत् ।

नपुंसके

शुचि	शुचिनी	शुचीनि	प्र०
शुचि	शुचिनी	शुचीनि	द्वि०
शुचिना	शुचिभ्याम्	शुचिभिः	तृ०
शुचये–शुचिने	शुचिभ्याम्	शुचिभ्यः	च०
शुचेः–शुचिनः	शुचिभ्याम्	शुचिभ्यः	पं०
शुचेः–शुचिनः	शुच्योः–शुचिनोः	शुचीनाम्	ष०
शुचौ–शुचिनि	शुच्योः–शुचिनोः	शुचिषु	स०
हे शुचे–हे शुचि	हे शुचिनी	हे शुचीनि	सं०

एवम्–सुरभि भूरि दीर्घाङ्गुलि सुगन्धि आदय इकारान्ता विशेषणरूपाः ।

'प्रियदधि' शब्दः (पुंलिङ्गे)

प्रियदधिः	प्रियदधी	प्रियदधयः	प्र०
प्रियदधिम्	प्रियदधी	प्रियदधीन्	द्वि०
हे प्रियदधे	हे प्रियदधी	हे प्रियदधयः	सं०

तृतीयादौ 'दधि' शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे—

प्रियदधिः	प्रियदधी	प्रियदधयः	प्र०
प्रियदधिम्	प्रियदधी	प्रियदधीः	द्वि०
प्रियदध्न्या	प्रियदधिभ्याम्	प्रियदधिभिः	तृ०
प्रियदध्न्यै	प्रियदधिभ्याम्	प्रियदधिभ्यः	च०
प्रियदध्न्याः	प्रियदधिभ्याम्	प्रियदधिभ्यः	पं०
प्रियदध्न्याः	प्रियदध्न्योः	प्रियदध्नीनाम्	ष०
प्रियदध्न्याम्	प्रियदध्न्योः	प्रियदधिषु	स०
हे प्रियदधे	हे प्रियदधी	हे प्रियदधयः	सं०

यदा तु "इतोऽत्यर्थात्" ।२।४।३२। इत्यनेन ईकारान्तत्वम् तदा 'प्रियदधी' शब्दस्य सर्वरूपाणि 'नदी' शब्दवद् ज्ञेयानि। नपुंसके तु 'प्रियदधि' शब्दो 'दधि' शब्दवद् बोध्यः।

एवम्—अत्यस्थि दृढसक्थि स्थूलाक्षि आदयो विशेषणरूपाः।

'सुसखि' शब्दः (पुंलिङ्गे)

सुसखा	सुखायौ	सुसखायः	प्र०
हे सुसखे	हे सुसखायौ	हे सुसखायः	सं०

ुसखायम्	सुसखायौ	सुसखीन्	द्वि०

तृतीयादौ 'मुनि' शब्दवत्[1]।

स्त्रीलिङ्गे—

ुसखा	सुसखायौ	सुसखायः	प्र०
हे सुसखे	हे सुसखायौ	हे सुसखायः	सं०
ुसखायम्	सुसखायौ	सुसखीः	द्वि०
ुसख्या	सुसखिभ्याम्	सुसखिभिः	तृ०

इत्यादीनि तृतीयादिषु 'मति' शब्दवत् सर्वरूपाणि।

यदा [illegible] "इतोऽत्त्यर्थात्" ।४।१।६२। इत्यनेन ङीप्प्रत्यये ईका- ान्तः 'सुसखी' शब्दस्तदा—

सुसखी	सुसख्यौ	ससख्यः	प्र०
सुसखीम्	ससख्यौ	सुसखीः	द्वि०

इत्थं सर्वरूपाणि 'नदी' शब्दवत् कार्याणि।

नपुंसके—

नपुंसक 'मुनि' शब्दवत्।

त्रिषु लिङ्गेषु समानो नित्यं बहुवचनान्तः 'कति' शब्दः।

कति, प्र०। कति, द्वि०। कतिभिः, तृ०। कतिभ्यः, च०। कतिभ्यः, पं०। कतीनाम्, ष०। कतिषु, स०।

---

१ કેટલાએકના મતમાં સર્વ રૂપો મુનિ શબ્દ જેવાં થાય છે

ईकारान्तः पुंलिङ्गः—

'पपी' शब्दः ।

पपीः	पप्यौ	पप्यः	प्र०
पपीम्	पप्यौ	पपीन्	द्वि०
पप्या	पपीभ्याम्	पपीभिः	तृ०
पप्ये	पपीभ्याम्	पपीभ्यः	च०
पप्यः	पपीभ्याम्	पपीभ्यः	पं०
पप्यः	पप्योः	पप्याम्	ष०
पपी	पप्योः	पपीषु	स०
हे पपीः	ह पप्यौ	हे पप्यः	सं०

एवम्–ययी वातप्रमी[1] आदय ईकारान्ताः पुंलिङ्गाः ।

ईकारान्तः स्त्रीलिङ्गो—

'नदी' शब्दः ।

नदी	नद्यौ	नद्यः	प्र०
नदीम्	नद्यौ	नदीः	द्वि०
नद्या	नदीभ्याम्	नदीभिः	तृ०
नद्यै	नदीभ्याम्	नदीभ्यः	च०
नद्याः	नदीभ्याम्	नदीभ्यः	पं०
नद्याः	नद्योः	नदीनाम्	ष०

१ આ वातप्रमी शब्द अधात्वन्त સમજવો, धात्वन्त वातप्रमी શબ્દનાં રૂપ पपी शब्द જેવાં સમજવાં.

सुसखायम्	सुसखायौ	सुसखीन्	द्वि०

तृतीयादौ 'मुनि' शब्दवत्[1]।

स्त्रीलिङ्गे—

सुसखा	सुसखायौ	सुसखायः	प्र०
हे सुसखे	हे सुसखायौ	हे सुसखायः	सं०
सुसखायम्	सुसखायौ	सुसखीः	द्वि०
सुसख्या	सुसखिभ्याम्	सुसखिभिः	तृ०

इत्यादीनि तृतीयादिषु 'मति' शब्दवत् सर्वरूपाणि।

यदा तु "इतोऽनत्यर्थात्" ।२।४।३२। इत्यनेन ङीप्रत्यये ईकारान्तः 'सुसखी' शब्दस्तदा—

सुसखी	सुसख्यौ	ससख्यः	प्र०
सुसखीम्	ससख्यौ	सुसखीः	द्वि०

इत्थं सर्वरूपाणि 'नदी' शब्दवत् कार्याणि।

नपुंसके—

नपुंसके 'शुचि' शब्दवत्।

त्रिषु लिङ्गेषु समानो नित्यं बहुवचनान्तः 'कति' शब्दः।

कति, प्र०। कति, द्वि०। कतिभिः, तृ०। कतिभ्यः, च०। कतिभ्यः, पं०। कतीनाम्, ष०। कतिषु, स०।

---

१ હેમચંદ્રના મતમાં સવ રૂપો મુનિ શબ્દ જેવાં થાય છે

नद्याम्	नद्योः	नदीषु	स०
हे नदि	हे नद्यौ	हे नद्यः	सं०

एवम्—गौरी कुमारी सखी मही वाणी सरस्वती दासी महिषी अवन्ती, आदय ईकारान्ताः स्त्रीलिङ्गाः।

'लक्ष्मी' शब्दः।

लक्ष्मीः	लक्ष्म्यौ	लक्ष्म्यः	प्र०

शेषं 'नदी' शब्दवत्। एवम्—अवीं तरी तन्त्री स्तरी।

'स्त्री' शब्दः।

स्त्री	स्त्रियौ	स्त्रियः	प्र०
स्त्रियम्—स्त्रीम्	स्त्रियौ	स्त्रियः—स्त्रीः	द्वि०
स्त्रिया	स्त्रीभ्याम्	स्त्रीभिः	तृ०
स्त्रियै	स्त्रीभ्याम्	स्त्रीभ्यः	च०
स्त्रियाः	स्त्रीभ्याम्	स्त्रीभ्यः	पं०
स्त्रियाः	स्त्रियोः	स्त्रीणाम्	ष०
स्त्रियाम्	स्त्रियोः	स्त्रीषु	स०
हे स्त्रि	हे स्त्रियौ	हे स्त्रियः	सं०

'धी' शब्दः।

धीः	धियौ	धियः	प्र०
धियम्	धियौ	धियः	द्वि०
धिया	धीभ्याम्	धीभिः	तृ०

धियै–धिये	धीभ्याम्	धीभ्यः	च०
धियाः–धियः	धीभ्याम्	धीभ्यः	पं०
धियाः–धियः	धियोः	धियाम्–धीनाम्	ष०
धियाम्–धियि	धियोः	धीषु	स०
हे धीः	हे धियौ	हे धियः	सं०

एवम्—भी–श्री ह्री आदयः ।

ईकारान्तो विशेषणरूपः—

'सुपपी' शब्दः । (पुंलिङ्गे—)

सुपपीः	सुपप्यौ	सुपप्यः	प्र०
सुपपीम्	सुपप्यौ	सुपपीन्	द्वि०

इत्यादि 'पपी' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे—

सुपपीः	सुपप्यौ	सुपप्यः	प्र०
सुपपीम्	सुपप्यौ	सुपपीः	द्वि०

शेषं 'पपी' शब्दवत् ।

नपुंसके—

सुपपि[1]	सुपपिनी	सुपपीनि	प्र०
सुपपि	सुपपिनी	सुपपीनि	द्वि०
सुपप्या–सुपपिना	सुपपिभ्याम्	सुपपिभिः	तृ०

१ નપુંસકલિંગમાં દરેક શબ્દો "ક્લીબે" । ૨ । ૪ । ૯૭ । એ સૂત્રથી હ્રસ્વ થઈ જાય છે.

नद्याम्	नद्योः	नदीषु	स०
हे नदि	हे नद्यौ	हे नद्यः	सं०

एवम्—गौरी कुमारी सखी मही वाणी सरस्वती दासी महिषी अवन्ती, आदय ईकारान्ताः स्त्रीलिङ्गाः ।

'लक्ष्मी' शब्दः ।

लक्ष्मीः	लक्ष्म्यौ	लक्ष्म्यः	प्र०

शेषं 'नदी' शब्दवत् । एवम्—अवी तरी तन्त्री स्तरी ।

'स्त्री' शब्दः ।

स्त्री	स्त्रियौ	स्त्रियः	प्र०
स्त्रियम्—स्त्रीम्	स्त्रियौ	स्त्रियः—स्त्रीः	द्वि०
स्त्रिया	स्त्रीभ्याम्	स्त्रीभिः	तृ०
स्त्रियै	स्त्रीभ्याम्	स्त्रीभ्यः	च०
स्त्रियाः	स्त्रीभ्याम्	स्त्रीभ्यः	पं०
स्त्रियाः	स्त्रियोः	स्त्रीणाम्	ष०
स्त्रियाम्	स्त्रियोः	स्त्रीषु	स०
हे स्त्रि	हे स्त्रियौ	हे स्त्रियः	सं०

'धी' शब्दः ।

धीः	धियौ	धियः	प्र०
धियम्	धियौ	धियः	द्वि०
धिया	धीभ्याम्	धीभिः	तृ०

धियै–धिये	धीभ्याम्	धीभ्यः	च०
धियाः–धियः	धीभ्याम्	धीभ्यः	पं०
धियाः–धियः	धियोः	धियाम्–धीनाम्	प०
धियाम्–धियि	धियोः	धीषु	स०
हे धीः	हे धियौ	हे धियः	सं०

एवम्—भी-श्री-ह्री आदयः ।

ईकारान्तो विशेषणरूपः—

'सुपपी' शब्दः । (पुंलिङ्गे—)

सुपपीः	सुपप्यौ	सुपप्यः	प्र०
सुपपीम्	सुपप्यौ	सुपपीन्	द्वि०

इत्यादि 'पपी' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे—

सुपपीः	सुपप्यौ	सुपप्यः	प्र०
सुपपीम्	सुपप्यौ	सुपपीः	द्वि०

शेषं 'पपी' शब्दवत् ।

नपुंसके—

सुपपि[1]	सुपपिनी	सुपपीनि	प्र०
सुपपि	सुपपिनी	सुपपीनि	द्वि०
सुपप्या–सुपपिना	सुपपिभ्याम्	सुपपिभिः	तृ०

१ નપુંસકલિંગમાં દરેક શબ્દો "ક્લીબે." । ૨ । ૪ । ૯૭ । એ સૂત્રથી હ્રસ્વ થઇ જાય છે.

नद्याम्	नद्योः	नदीषु	स०
हे नदि	हे नद्यौ	हे नद्यः	सं०

एवम्—गौरी कुमारी सखी मही वाणी सरस्वती दासी महिषी अवन्ती, आदय ईकारान्ताः स्त्रीलिङ्गाः।

'लक्ष्मी' शब्दः।

लक्ष्मीः	लक्ष्म्यौ	लक्ष्म्यः	प्र०

शेषं 'नदी' शब्दवत्। एवम्—अवी तरी तन्त्री स्तरी।

'स्त्री' शब्दः।

स्त्री	स्त्रियौ	स्त्रियः	प्र०
स्त्रियम्—स्त्रीम्	स्त्रियौ	स्त्रियः—स्त्रीः	द्वि०
स्त्रिया	स्त्रीभ्याम्	स्त्रीभिः	तृ०
स्त्रियै	स्त्रीभ्याम्	स्त्रीभ्यः	च०
स्त्रियाः	स्त्रीभ्याम्	स्त्रीभ्यः	पं०
स्त्रियाः	स्त्रियोः	स्त्रीणाम्	ष०
स्त्रियाम्	स्त्रियोः	स्त्रीषु	स०
हे स्त्रि	हे स्त्रियौ	हे स्त्रियः	सं०

'धी' शब्दः।

धीः	धियौ	धियः	प्र०
धियम्	धियौ	धियः	द्वि०
धिया	धीभ्याम्	धीभिः	तृ०

सुलक्ष्म्याः, सुलक्ष्मिणः	सुलक्ष्म्योः, सुलक्ष्मिणोः	सुलक्ष्मीणाम्	ष०
सुलक्ष्म्याम् सुलक्ष्मिणि	सुलक्ष्म्योः, सुलक्ष्मिणोः	सुलक्ष्मिषु	स०

हे सुलक्ष्मे—हे सुलक्ष्मि हे सुलक्ष्मिणी हे सुलक्ष्मीणि सं०

एवम्—अतितन्त्री, अत्यवी, प्रियस्तरी, सुतरी आदयः ।

'प्रियस्त्रि'[1] शब्दः । पुंलिङ्गे—

प्रियस्त्रिः	प्रियस्त्रियौ	प्रियस्त्रयः	प्र०
प्रियस्त्रियम्, प्रियस्त्रिम्	प्रियस्त्रियौ	प्रियस्त्रियः प्रियस्त्रीन्	द्वि०
प्रियस्त्रिणा	प्रियस्त्रिभ्याम्	प्रियस्त्रिभिः	तृ०
प्रियस्त्रये	प्रियस्त्रिभ्याम्	प्रियस्त्रिभ्यः	च०
प्रियस्त्रेः	प्रियस्त्रिभ्याम्	प्रियस्त्रिभ्यः	पं०
प्रियस्त्रेः	प्रियस्त्रियोः	प्रियस्त्रीणाम्	ष०
प्रियस्त्रौ	प्रियस्त्रियोः	प्रियस्त्रिषु	स०
हे प्रियस्त्रे	हे प्रियस्त्रियौ	हे प्रियस्त्रयः	सं०

स्त्रीलिङ्गे—

प्रियस्त्रिः	प्रियस्त्रियौ	प्रियस्त्रयः	प्र०
प्रियस्त्रियम्, प्रियस्त्रिम्	प्रियस्त्रियौ	प्रियस्त्रियः प्रियस्त्रीः	द्वि०

१. प्रिया स्त्री यस्य पुरुषस्य, सः ।

सुपप्ये–सुपपिने	सुपपिभ्याम्	सुपपिभ्यः	च०

इत्यादि। तृतीयादिविभक्तिषु स्वरादिप्रत्यये परे सति पुंवद्भावपक्षे[१] 'पपी' शब्दवत्, पुंवद्भावाऽभावपक्षे तु 'वारि' शब्दवद् रूपाणि ॥

'प्रियनदि' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

प्रियनदिः	प्रियनदी	प्रियनदयः	प्र०
प्रियनदिम्	प्रियनदी	प्रियनदीन्	द्वि०

इत्यादीनि पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे नपुंसकलिङ्गे च विशेषणरूप 'शुचि' शब्दवत्[२] सर्वरूपाणि।

'सुलक्ष्मी' शब्दः। (पुंलिङ्गे—)

सुलक्ष्मीः	सुलक्ष्म्यौ	सुलक्ष्म्यः	प्र०
सुलक्ष्मीम्	सुलक्ष्म्यौ	सुलक्ष्मीन्	द्वि०

शेषं 'लक्ष्मी' शब्दवत्। स्त्रीलिङ्गे सर्वरूपाणि लक्ष्मीवत्।

नपुंसके तु

सुलक्ष्मि	सुलक्ष्मिणी	सुलक्ष्मीणि	प्र० द्वि०
सुलक्ष्म्या–सुलक्ष्मिणा	सुलक्ष्मिभ्याम्	सुलक्ष्मिभिः	तृ०
सुलक्ष्म्यै–सुलक्ष्मिणे	सुलक्ष्मिभ्याम्	सुलक्ष्मिभ्यः	च०
सुलक्ष्म्याः-सुलक्ष्मिणः	सुलक्ष्मिभ्याम्	सुलक्ष्मिभ्यः	पं०

---

१ " वाऽन्यतः पुमांष्टादौ स्वरे " । २ । ४ । ६२ । એ સૂત્રથી.
२ જુઓ પૃષ્ઠ १८ મું.

सुलक्ष्म्याः, सुलक्ष्मिणः	सुलक्ष्म्योः, सुलक्ष्मिणोः	सुलक्ष्मीणाम्	प०
सुलक्ष्म्याम् सुलक्ष्मिणि	सुलक्ष्म्योः, सुलक्ष्मिणोः	सुलक्ष्मिषु	स०

हे सुलक्ष्मे—हे सुलक्ष्मि हे सुलक्ष्मिणी हे सुलक्ष्मीणि सं०

एवम्—अतितन्त्री, अत्यवी, मियस्तरी, सुतरी आदयः।

'प्रियत्रि'[1] शब्दः। पुंलिङ्गे—

प्रियत्रिः	प्रियत्रियौ	प्रियत्रयः	प्र०
प्रियत्रियम्, प्रियत्रिम्	प्रियत्रियौ	प्रियत्रियः प्रियत्रीन्	द्वि०
प्रियत्रिणा	प्रियत्रिभ्याम्	प्रियत्रिभिः	तृ०
प्रियत्रये	प्रियत्रिभ्याम्	प्रियत्रिभ्यः	च०
प्रियत्रेः	प्रियत्रिभ्याम्	प्रियत्रिभ्यः	पं०
प्रियत्रेः	प्रियत्रियोः	प्रियत्रीणाम्	प०
प्रियत्रौ	प्रियत्रियोः	प्रियत्रिषु	स०
हे प्रियत्रे	हे प्रियत्रियौ	हे प्रियत्रयः	सं०

स्त्रीलिङ्गे—

प्रियत्रिः	प्रियत्रियौ	प्रियत्रयः	प्र०
प्रियत्रियम्, प्रियत्रिम्	प्रियत्रियौ	प्रियत्रियः प्रियत्रीः	द्वि०

१ प्रिया स्त्री यस्य पुरुषस्य, सः।

सुपथ्ये–सुपथिने सुपथिभ्याम् सुपथिभ्यः च०

इत्यादि। तृतीयादिविभक्तिषु स्वरादिप्रत्यये परे सति पुंवद्भावपक्षे[1] 'पथी' शब्दवत्, पुंवद्भावाभावपक्षे तु 'वारि' शब्दवद् रूपाणि ॥

'प्रियनदि' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

प्रियनदिः	प्रियनदी	प्रियनद्यः	प्र०
प्रियनदिम्	प्रियनदी	प्रियनदीन्	द्वि०

इत्यादीनि पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे नपुंसकलिङ्गे च विशेषणरूप 'शुचि' शब्दवत्[2] सर्वरूपाणि ।

'सुलक्ष्मी' शब्दः। (पुंलिङ्गे—)

सुलक्ष्मीः	सुलक्ष्म्यौ	सुलक्ष्म्यः	प्र०
सुलक्ष्मीम्	सुलक्ष्म्यौ	सुलक्ष्मीन्	द्वि०

शेषं 'लक्ष्मी' शब्दवत् । स्त्रीलिङ्गे सर्वरूपाणि लक्ष्मीवत् ।

नपुंसके तु

सुलक्ष्मि	सुलक्ष्मिणी	सुलक्ष्मीणि	प्र० द्वि०
सुलक्ष्म्या–सुलक्ष्मिणा	सुलक्ष्मिभ्याम्	सुलक्ष्मिभिः	तृ०
सुलक्ष्म्यै–सुलक्ष्मिणे	सुलक्ष्मिभ्याम्	सुलक्ष्मिभ्यः	च०
सुलक्ष्म्याः-सुलक्ष्मिणः	सुलक्ष्मिभ्याम्	सुलक्ष्मिभ्यः	पं०

१ "वाऽन्यतः पुमांष्टादौ स्वरे" । २ । ४ । ६२ । એ સૂત્રથી.
२ જુઓ પૃષ્ઠ १८ मुं.

सुलक्ष्म्याः, सुलक्ष्मिणः	सुलक्ष्म्योः, सुलक्ष्मिणोः	सुलक्ष्मीणाम्	ष०
सुलक्ष्म्याम् सुलक्ष्मिणि	सुलक्ष्म्योः, सुलक्ष्मिणोः	सुलक्ष्मिषु	स०

हे सुलक्ष्मे—हे सुलक्ष्मि हे सुलक्ष्मिणी हे सुलक्ष्मीणि सं०

एवम्—अतितन्त्री, अत्यर्वा, मियस्वरी, सुतरी आदयः ।

'प्रियत्रि' शब्दः । पुंलिङ्गे—

प्रियत्रिः	प्रियत्रियौ	प्रियत्रयः	प्र०
प्रियत्रियम्, प्रियत्रिम्	प्रियत्रियौ	प्रियत्रियः प्रियत्रीन्	द्वि०
प्रियत्रिणा	प्रियत्रिभ्याम्	प्रियत्रिभिः	तृ०
प्रियत्रये	प्रियत्रिभ्याम्	प्रियत्रिभ्यः	च०
प्रियत्रेः	प्रियत्रिभ्याम्	प्रियत्रिभ्यः	पं०
प्रियत्रेः	प्रियत्रियोः	प्रियत्रीणाम्	ष०
प्रियत्रौ	प्रियत्रियोः	प्रियत्रिषु	स०
हे प्रियत्रे	हे प्रियत्रियौ	हे प्रियत्रयः	सं०

स्त्रीलिङ्गे—

प्रियत्रिः	प्रियत्रियौ	प्रियत्रयः	प्र०
प्रियत्रियम्, प्रियत्रिम्	प्रियत्रियौ	प्रियत्रियः प्रियत्रीः	द्वि०

१ [illegible]

प्रियस्त्रिया	प्रियस्त्रिभ्याम्	प्रियस्त्रिभिः	तृ०
प्रियस्त्रियै, प्रियस्त्रये	प्रियस्त्रिभ्याम्	प्रियस्त्रिभ्यः	च०
प्रियस्त्रियाः–प्रियस्त्रेः	प्रियस्त्रिभ्याम्	प्रियस्त्रिभ्यः	पं०
प्रियस्त्रियाः–प्रियस्त्रेः	प्रियस्त्रियोः	प्रियस्त्रीणाम्	ष०
प्रियस्त्रियाम्–प्रियस्त्रौ	प्रियस्त्रियोः	प्रियस्त्रिषु	स०
हे प्रियस्त्रे	हे प्रियस्त्रियौ	हे प्रियस्त्रयः	सं०

" इतोऽत्त्यर्थात् " ।२।४।३२। इत्यनेन ईदन्तत्वे 'प्रियस्त्री' शब्दस्य सर्वरूपाणि 'स्त्री'शब्दवत् ।

नपुंसके–

प्रियस्त्रि	प्रियस्त्रिणी	प्रियस्त्रीणि	प्र०द्वि०
प्रियस्त्रिणा	प्रियस्त्रिभ्याम्	प्रियस्त्रिभिः	तृ०
प्रियस्त्रये–प्रियस्त्रिणे	प्रियस्त्रिभ्याम्	प्रियस्त्रिभ्यः	च०
प्रियस्त्रेः–प्रियस्त्रिणः	प्रियस्त्रिभ्याम्	प्रियस्त्रिभ्यः	पं०
प्रियस्त्रेः, प्रियस्त्रिणः	प्रियस्त्रियोः, प्रियस्त्रिणोः	प्रियस्त्रीणाम्	ष०
प्रियस्त्रौ, प्रियस्त्रिणि	प्रियस्त्रियोः प्रियस्त्रिणोः	प्रियस्त्रिषु	स०
हे प्रियस्त्रे–हे प्रियस्त्रि	हे प्रियस्त्रिणी	हे प्रियस्त्रीणि	सं०

'सुश्री' शब्दः ।

[illegible]ीः	सुश्रियौ	सुश्रियः	प्र०

सुश्रियम्	सुश्रियौ	सुश्रियः	द्वि०

इत्यादि पुंलिङ्गे 'श्री' शब्दवत् । स्त्रीलिङ्गेऽप्येवम् ।

नपुंसके तु—

सुश्रि	सुश्रिणी	सुश्रीणि	प्र०द्वि०
सुश्रिया—सुश्रिणा	सुश्रिभ्याम्	सुश्रिभिः	तृ०
सुश्रियै—सुश्रिये, सुश्रिणे	सुश्रिभ्याम्	सुश्रिभ्यः	च०
सुश्रियाः-सुश्रियः-सुश्रिणः	सुश्रिभ्याम्	सुश्रिभ्यः	पं०
सुश्रियाः—सुश्रियः, सुश्रिणः	सुश्रियोः, सुश्रिणोः	सुश्रियाम्, सुश्रीणाम्	ष०
सुश्रियाम्—सुश्रियि, सुश्रिणि	सुश्रियोः, सुश्रिणोः	सुश्रिषु	स०
हे सुश्रे—हे सुश्रि	हे सुश्रिणी	हे सुश्रीणि	सं०

एवम्—स्यक्तश्री गतभी सुधी[1] मधी आदयः ।

'देवप्री' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

देवप्रीः	देवप्रियौ	देवप्रियः	प्र०सं०
देवप्रियम्	देवप्रियौ	देवप्रियः	द्वि०
देवप्रिया	देवप्रीभ्याम्	देवप्रीभिः	तृ०
देवप्रिये	देवप्रीभ्याम्	देवप्रीभ्यः	च०

૧ શોભના ધીર્યસ્ય પુરુષસ્ય, યસ્યાઃ સ્ત્રિયાઃ, યસ્ય કુલસ્ય વા, તથા પ્રકૃષ્ટા [illegible] યસ્યા વા એ પ્રમાણે સમાસ વિગ્રહ કરવો.

देवप्रियः	देवप्रीभ्याम्	देवप्रीभ्यः	पं०
देवप्रियः	देवप्रियोः	देवप्रियाम्	ष०
देवप्रियि	देवप्रियोः	देवप्रीषु	स०

नपुंसके—

देवप्रि	देवप्रिणी	देवप्रीणि	प्र०द्वि०
देवप्रिया—देवप्रिणा	देवप्रिभ्याम्	देवप्रिभिः	तृ०
देवप्रिये—देवप्रिणे	देवप्रिभ्याम्	देवप्रिभ्यः	च०
देवप्रियः—देवप्रिणः	देवप्रिभ्याम्	देवप्रिभ्यः	पं०
देवप्रियः, देवप्रिणः	देवप्रियोः देवप्रिणोः	देवप्रियाम्, देवप्रीणाम्	ष०
देवप्रियि—देवप्रिणि	देवप्रियोः-देवप्रिणोः	देवप्रिषु	स०
हे देवप्रे—हे देवप्रि	हे देवप्रिणी	हे देवप्रीणि	सं०

एवम्—यवक्री मी पी ली सुधी आदयः ।

'नी' शब्दस्य पुंलिङ्ग—स्त्रीलिङ्गयोः सप्तम्येकवचने 'नियाम्' इति रूपं भवति । नपुंसके तु 'नियाम्', निनि' इत्येव कार्यम् । शेषं सर्वं 'देवप्री' शब्दवत् ।

(धात्वन्तः) 'प्रधी' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

प्रधीः	प्रध्यौ	प्रध्यः	प्र०सं०
प्रध्यम्	प्रध्यौ	प्रध्यः	द्वि०

१ प्रकृष्टं ध्यायति दधाति वा प्रधीः, એ પ્રમાણે વિગ્રહ કરવો, પણ પ્રકૃષ્ટા ધીર્યસ્ય યસ્યા વા એવો વિગ્રહ હોય તો 'સુધી' શબ્દ જેવાં રૂપો કરવાં, જુઓ પૃ૪ ૨૬-૨૭.

प्रध्या	प्रधीभ्याम्	प्रधीभिः	तृ०
प्रध्ये	प्रधीभ्याम्	प्रधीभ्यः	च०
प्रध्यः	प्रधीभ्याम्	प्रधीभ्यः	पं०
प्रध्यः	प्रध्योः	प्रध्याम्	ष०
प्रध्यि	प्रध्योः	प्रधीषु	स०

नपुंसके—

प्रधि	प्रधिनी	प्रधीनि	प्र०द्वि०
प्रध्या–प्रधिना	प्रधिभ्याम्	प्रधिभिः	तृ०
प्रध्ये–प्रधिने	प्रधिभ्याम्	प्रधिभ्यः	च०
प्रध्यः–प्रधिनः	प्रधिभ्याम्	प्रधिभ्यः	पं०
प्रध्यः-प्रधिनः	प्रध्योः-प्रधिनोः	प्रध्याम्-प्रधीनाम्	ष०
प्रध्यि–प्रधिनि	प्रध्योः–प्रधिनोः	प्रधिषु	स०

एवम्—येगी[1] वातममी[2] जलपी आदयो धात्वन्ता ईकारान्ताः।

'ग्रामणी' शब्दस्य पुंलिङ्ग–स्त्रीलिङ्गयोः सप्तम्येकवचने 'ग्राम-ण्याम्' इति रूपं भवति। शेषं सर्वं 'प्रधी'शब्दवत्।

---

१ येगम् इच्छतीति येगीयति, येगीयतीति क्विप् येगीः

२ આ શબ્દ-ધાત્વન્ત સમજવો, અર્થાત્ વાતપ્રમી શબ્દનાં રૂપ પણ શબ્દ [illegible] જુઓ પૃષ્ઠ ૨૧.

नपुंसके सप्तम्येकवचने 'ग्रामण्याम्–ग्रामणिनि' इति रूपद्वयम्, शेषं सर्वं नपुंसकलिङ्ग 'मधि' शब्दवत्।

एवम्—सेनानी उन्नी आदयः।

'सुखी'[1] शब्दः। (धातुरूपः)

पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च पञ्चमी–षष्ठयोरेकवचने 'सुख्युः' इति रूपं भवति। नपुंसकलिङ्गे पञ्चमी–षष्ठयोरेकवचने 'सुख्युः–सुखिनः'। शेषं सर्वं लिङ्गत्रयेऽपि 'मधी 'शब्दवत्।

एवम्–सखी[2] पती सुती लूनी पूर्नी क्षामी आदयः।

धातुरूपः (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च–)

'कुमारी'[3] शब्दः।

कुमारी	कुमार्यौ	कुमार्यः	प्र०
कुमार्यम्	कुमार्यौ	कुमार्यः	द्वि०
कुमार्या	कुमारीभ्याम्	कुमारीभिः	तृ०
कुमार्यै	कुमारीभ्याम्	कुमारीभ्यः	च०
कुमार्याः	कुमारीभ्याम्	कुमारीभ्यः	पं०
कुमार्याः	कुमार्योः	कुमारीणाम्	ष०
कुमार्याम्	कुमार्योः	कुमारीषु	स०
हे कुमारि	हे कुमार्यौ	हे कुमार्यः	सं०

१ सुखम् इच्छतीति सुखीयति, सुखीयतीति 'क्विप्' सुखीः।

२ सखायम् इच्छतीति सखीः।

३ कुमारीमिच्छतीति 'क्यच्, क्विप्' कुमारी।

नपुंसके—

कुमारि	कुमारिणी	कुमारीणि	प्र०द्वि०
कुमार्या, कुमारिणा	कुमारिभ्याम्	कुमारिभिः	तृ०
कुमार्यै—कुमारिणे	कुमारिभ्याम्	कुमारिभ्यः	च०
कुमार्याः, कुमारिणः	कुमारिभ्याम्	कुमारिभ्यः	पं०
कुमार्याः, कुमारिणः	कुमार्योः, कुमारिणोः	कुमारीणाम्	ष०
कुमार्याम्, कुमारिणि	कुमार्योः, कुमारिणोः	कुमारिषु	स०
हे कुमारे—हे कुमारि	हे कुमारिणी	हे कुमारीणि	सं०

एवम्–धातुरूपा नदी गौरी वाणी प्रभृतयोऽपि ज्ञेयाः।

उकारान्तः पुंलिङ्गो—

'भानु'शब्दः।

भानुः	भानू	भानवः	प्र०
भानुम्	भानू	भानून्	द्वि०
भानुना	भानुभ्याम्	भानुभिः	तृ०
भानवे	भानुभ्याम्	भानुभ्यः	च०
भानोः	भानुभ्याम्	भानुभ्यः	पं०

भानोः	भान्वोः	भानूनाम्	ष०
भानौ	भान्वोः	भानुषु	स०
हे भानो	हे भानू	हे भानवः	सं०

एवम्–मनु विभु शम्भु विष्णु वायु शिशु जायु इत्यादय उकारान्ताः पुंलिङ्गाः ।

‘ क्रोष्टु ’ शब्दः ।

क्रोष्टा	क्रोष्टारौ	क्रोष्टारः	प्र०
क्रोष्टारम्	क्रोष्टारौ	क्रोष्टॄन्[1]	द्वि०
क्रोष्ट्रा-क्रोष्टुना	क्रोष्टुभ्याम्	क्रोष्टुभिः	तृ०
क्रोष्ट्रे–क्रोष्टवे	”	क्रोष्टुभ्यः	च०
क्रोष्टुः–क्रोष्टोः	”	”	पं०
क्रोष्टुः–क्रोष्टोः	क्रोष्ट्रोः-क्रोष्ट्वोः	क्रोष्टूनाम्	ष०
क्रोष्टरि–क्रोष्टौ	क्रोष्ट्रोः–क्रोष्ट्वोः	क्रोष्टुषु	स०
हे क्रोष्टो	हे क्रोष्टारौ	हे क्रोष्टारः	सं०

उकारान्तः स्त्रीलिङ्गो–

‘धेनु’ शब्दः ।

धेनुः	धेनू	धेनवः	प्र०
धेनुम्	धेनू	धेनूः	द्वि०

१ કોઇના મતમાં क्रोष्टून् એવું રૂપ પણ થાય છે.

धेन्वा	धेनुभ्याम्	धेनुभिः	तृ०
धेन्वै–धेनवे	धेनुभ्याम्	धेनुभ्यः	च०
धेन्वाः–धेनोः	धेनुभ्याम्	धेनुभ्यः	पं०
धेन्वाः–धेनोः	धेन्वोः	धेनूनाम्	ष०
धेन्वाम्–धेनौ	धेन्वोः	धेनुषु	स०
हे धेनो	हे धेनू	हे धेनवः	सं०

एवम्–रज्जु हनु तनु चिबुक इत्यादयं उकारान्ताः स्त्रीलिङ्गाः ।

उकारान्तो नपुंसकलिङ्गो—
'मधु' शब्दः ।

मधु	मधुनी	मधूनि	प्र०
मधु	मधुनी	मधूनि	द्वि०
मधुना	मधुभ्याम्	मधुभिः	तृ०
मधुने	मधुभ्याम्	मधुभ्यः	च०
मधुनः	मधुभ्याम्	मधुभ्यः	पं०
मधुनः	मधुनोः	मधूनाम्	ष०
मधुनि	मधुनोः	मधुषु	स०
हे मधो–हे मधु	हे मधुनी	हे मधूनि	सं०

एवम्–वस्तु वसु जतु अश्रु सानु[1] इत्यादय उकारान्ता नपुंसकलिङ्गाः ।

---

१ કેટલાએકના મતમાં સાનુ શબ્દનો દ્વિતીયાવિભક્તિના બહુવચનથી સર્વવિભક્તિ પર રહેતાં સ્નુ આદેશ વિકલ્પે થાય છે, જેમકે–સ્નૂનિ–સાનૂનિ દ્વિ० ब० । स्नुना–सानुना, स्नुभ्याम्–सानुभ्याम्, स्नुभिः–सानुभिः वगेरे इत्यादि

उकारान्तो विशेषणरूपो—
'लघु' शब्दः (पुंलिङ्गे)

पुंसि सर्वरूपाणि 'भानु' शब्दवद् ज्ञेयानि ।

स्त्रीलिङ्गे—

" स्वरादुतो गुणादखरोः " ।२।४।३५। इत्यनेन यदा ङी (ई) प्रत्ययस्तदा 'लघ्वी' शब्दस्य सर्वरूपाणि 'नदी' शब्दवत् । यथा—

लघ्वी	लघ्व्यौ	लघ्व्यः	प्र०

परं ङी (ई) प्रत्ययस्य वैकल्पिकत्वाद् यदा 'लघु' शब्दस्तदा सर्वरूपाणि 'धेनु' शब्दवत् ।

नपुंसके—

लघु	लघुनी	लघूनि	प्र०
लघु	लघुनी	लघूनि	द्वि०
लघुना	लघुभ्याम्	लघुभिः	तृ०
लघवे—लघुने	लघुभ्याम्	लघुभ्यः	च०
लघोः—लघुनः	लघुभ्याम्	लघुभ्यः	पं०
लघोः—लघुनः	लघ्वोः—लघुनोः	लघूनाम्	ष०
लघौ—लघुनि	लघ्वोः—लघुनोः	लघुषु	स०
हे लघो—हे लघु	हे लघुनी	हे लघूनि	सं०

एवम्—पृथु ऋजु गुरु पटु मृदु बहु साधु तनु विभु इत्यादय उकारान्ता विशेषणरूपाः ।

'खरु' शब्दस्य, 'पाण्डु' प्रभृतीनां च संयोगोपान्त्योकारान्तानां

पुंसि नपुंसके च सर्वरूपाणि 'लघु' शब्दवत्। परं स्त्रीलिङ्गे तु "स्वरादुतो गुणादखरोः" ।२।४।३५। इत्यनेने ङी (ई) प्रत्ययाऽभावाद् 'धेनु' शब्दवदेव सर्वरूपाणि, न तु 'नदी' शब्दवत्।

'सुक्रोष्टु' शब्दः (पुंलिङ्गे—)

सुक्रोष्टा	सुक्रोष्टारौ	सुक्रोष्टारः	प्र०

स्त्रीलिङ्गे—

सुक्रोष्ट्री	सुक्रोष्ट्र्यौ	सुक्रोष्ट्र्यः	प्र०।
सुक्रोष्ट्रीम्	सुक्रोष्ट्र्यौ	सुक्रोष्ट्रीः	द्वि०।

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्।

नपुंसके—

सुक्रोष्टु	सुक्रोष्टुनी	सुक्रोष्टूनि	प्र० द्वि०।
सुक्रोष्ट्रा, सुक्रोष्टुना	सुक्रोष्टुभ्याम्	सुक्रोष्टुभिः	तृ०।
सुक्रोष्ट्रे, सुक्रोष्टवे, सुक्रोष्टुने	सुक्रोष्टुभ्याम्	सुक्रोष्टुभ्यः	च०।

एवम्—सुक्रोष्टुः—सुक्रोष्टोः—सुक्रोष्टुनः पञ्चमी—षष्ठ्येकवचनम्। सुक्रोष्ट्रोः—सुक्रोष्ट्वोः—सुक्रोष्टुनोः ष० स० द्वि०। सुक्रोष्टरि—सुक्रोष्टौ—सुक्रोष्टुनि सप्तम्येकवचनम्। हे सुक्रोष्टो—सुक्रोष्टु हे सुक्रोष्टुनी हे सुक्रोष्टूनि. सम्बोधनम्। शेषं 'क्रोष्टु' शब्दवत्।

ऊकारान्तः पुंलिङ्गो—

'हूहू' शब्दः।

हूहूः	हूह्वौ	हूह्वः	प्र० सं०।
हूहूम्	हूह्वौ	हूहून्	द्वि०।
हूह्वा	हूहूभ्याम्	हूहूभिः	तृ०।
हूह्वे	हूहूभ्याम्	हूहूभ्यः	च०।
हूह्वः	हूहूभ्याम्	हूहूभ्यः	पं०।
हूह्वः	हूह्वोः	हूह्वाम्	ष०।
हूह्वि	,,	हूहूषु	स०।

एवम्—नभहू आदय ऊकारान्ताः पुंलिङ्गाः।

'स्वयम्भू' शब्दः।

स्वयम्भूः	स्वयम्भुवौ	स्वयम्भुवः	प्र० सं०।
स्वयम्भुवम्	स्वयम्भुवौ	स्वयम्भुवः	द्वि०।
स्वयम्भुवा	स्वयम्भूभ्याम्	स्वयम्भूभिः	तृ०
स्वयम्भुवे	,,	स्वयम्भूभ्यः	च०
स्वयम्भुवः	स्वयम्भूभ्याम्	स्वयम्भूभ्यः	पं०
स्वयम्भुवः	स्वयम्भुवोः	स्वयम्भुवाम्	ष०।
स्वयम्भुवि	स्वयम्भुवोः	स्वयम्भूषु	स०।

एवम्—स्वभू आत्मभू मनोभू आदयः।

ऊकारान्तः स्त्रीलिङ्गो–

' वधू ' शब्दः ।

वधूः	वध्वौ	वध्वः	प्र० ।
वधूम्	वध्वौ	वधूः	द्वि० ।
वध्वा	वधूभ्याम्	वधूभिः	तृ० ।
वध्वै	वधूभ्याम्	वधूभ्यः	च० ।
वध्वाः	वधूभ्याम्	वधूभ्यः	पं० ।
वध्वाः	वध्वोः	वधूनाम्	ष० ।
वध्वाम्	वध्वोः	वधूषु	स० ।
हे वधु	हे वध्वौ	हे वध्वः	सं ।

एवम्–श्वश्रू चम्पू जम्बू कर्कन्धू कद्रू करभोरु वामोरु पङ्गू भीरु[1] आदयः ।

'भू' शब्दः ।

भूः	भुवौ	भुवः	प्र० सं० ।
भुवम्	भुवौ	भुवः	द्वि० ।
भुवा	भूभ्याम्	भूभिः	तृ० ।

१ भीरु शब्द स्त्रीपर्यायवाळो पण होवाथी तेने " उतोऽप्राणिनश्चाऽयुरज्ज्वादिभ्य ऊङ् " । २ । ४ । ७३ । ए सूत्रथी ऊङ् आवे छे, अने तेथी [illegible] प्रमाणे ऊकारान्त थवाथी वधू शब्दनी जेम हे भीरु ए. [illegible] बने छे. पण ज्यारे भीरु शब्द विशेषणरूप राखीए [illegible] ह जेवां रूपो समजवां जुओ. पृ २४ मुं.

भुवै-भुवे	भूभ्याम्	भूभ्यः	च० ।
भुवाः-भुवः	भूभ्याम्	भूभ्यः	पं० ।
भुवाः-भुवः	भुवोः	भुवाम्-भूनाम्	ष०
भुवाम्-भुवि	भुवोः	भूषु	स०

एवम्—भ्रू सू सुभ्रू[1] आदयः ।

'पुनर्भू' शब्दः ।

पुनर्भूः	पुनर्भ्वौ	पुनर्भ्वः	प्र
पुनर्भ्वम्	पुनर्भ्वौ	पुनर्भ्वः	द्वि
पुनर्भ्वा	पुनर्भूभ्याम्	पुनर्भूभिः	तृ
पुनर्भ्वै	पुनर्भूभ्याम्	पुनर्भूभ्यः	च
पुनर्भ्वाः	पुनर्भूभ्याम्	पुनर्भूभ्यः	पं
पुनर्भ्वाः	पुनर्भ्वोः	पुनर्भूणाम्	ष
पुनर्भ्वाम्	पुनर्भ्वोः	पुनर्भूषु	स
हे पुनर्भु	हे पुनर्भ्वौ	हे पुनर्भ्वः	स

एवम्—वर्षाभू वीरसू प्रभू आदयः ।

१ सुभ्रू શબ્દનું સંબોધનના એકવચનમાં हे सुभ्रु એવું રૂપ
સંમત છે.

ऊकारान्तो विशेषणरूपः–

'अतिवधू' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

अतिवधूः[1]	अतिवध्वौ	अतिवध्वः	प्र०
अतिवधूम्	अतिवध्वौ	अतिवधून्	द्वि०

शेषं सर्वं 'वधू'वत् । स्त्रीलिङ्गे सर्वरूपाणि वधूवत् ।

नपुंसके–

अतिवधु	अतिवधुनी	अतिवधूनि	प्र०द्वि०
अतिवध्वा– अतिवधुना	अतिवधुभ्याम्	अतिवधुभिः	तृ०
अतिवध्वे– अतिवधुने	अतिवधुभ्याम्	अतिवधुभ्यः	च०
अतिवध्वाः– अतिवधुनः	अतिवधुभ्याम्	अतिवधुभ्यः	पं०
अतिवध्वाः– अतिवधुनः	अतिवध्वोः– अतिवधुनोः	अतिवधूनाम्	ष०
अतिवध्वाम्- अतिवधुनि	"	अतिवधुषु	स०
हे अतिवधो- हे अतिवधु	हे अतिवधुनी	हे अतिवधूनि	सं०

प्रिया वामोरूर्यस्य यस्या वा इति विग्रहे 'वामोरु'शब्दो ह्रस्वो भवति । तथा च–

---

૧ વધૂ શબ્દ ઊઙ્ પ્રત્યયાંત નહીં હોવાથી ગૌણ થવા છતાં વામોરૂ શ્વશ્રૂ વિગેરે શબ્દોની જેમ હ્રસ્વ થતો નથી.

' प्रियवामोरु 'शब्दस्य पुंलिङ्गे–

' भानु ' शब्दवत्, स्त्रीलिङ्गे ' धेनु ' शब्दवत्, नपुंसके च नपुंसक 'लघु' शब्दवद् रूपाणि भवन्ति ।

एवम्—प्रियक्रुरु सुब्रह्मबन्धु अत्यलाबु द्विपङ्गु प्रियश्वश्रु आदय उकारान्ता विशेषणरूपाः ।

' लू ' शब्दः ।

पुंलिङ्गे ' स्वयम्भू ' शब्दवत् । स्त्रीलिङ्गेऽप्येवम् ।

नपुंसके–

लु	लुनी	लूनि	प्र०द्वि०
लुवा–लुना	लुभ्याम्	लुभिः	तृ०
लुवः–लुनः	लुवोः–लुनोः	लुवाम्-लूनाम्	प०

इत्यादि । एवम्–मामल महाप्र अक्षद्यू दृन्भू करभू काराभू आदयः ।

'सुलू' शब्द । (पुंलिङ्गे)

सुलूः	सुल्वौ	सुल्वः	प्र०
सुल्वम्	सुल्वौ	सुल्वः	द्वि०

तृतीयादिषु ' हूहू 'शब्दवत् । स्त्रीलिङ्गेऽप्येवम् ।

नपुंसके–

सुलु	सुलुनी	सुलूनि	प्र० द्वि०
सुल्वा–सुलुना	सुलुभ्याम्	सुलुभिः	तृ०
सुल्वः, सुलुनः	सुल्वोः, सुलुनोः	सुल्वाम्, सुलूनाम्	ष०

इत्यादि । एवम्–दृन्भू पुनर्भू[1] वर्षाभू कारभू खलपू सकल्लू आदयः ।

ऋकारान्तः पुंलिङ्गः–

'पितृ' शब्दः ।

पिता	पितरौ	पितरः	प्र०
पितरम्	पितरौ	पितॄन्	द्वि०
पित्रा	पितृभ्याम्	पितृभिः	तृ०
पित्रे	पितृभ्याम्	पितृभ्यः	च०
पितुः	पितृभ्याम्	पितृभ्यः	पं०
पितुः	पित्रोः	पितॄणाम्	ष०
पितरि	पित्रोः	पितृषु	स०
हे पितः	हे पितरौ	हे पितरः	सं०

एवम्–भ्रातृ जामातृ देवृ सव्येष्टृ आदयः ।

'नृ' शब्दस्य षष्ठीबहुवचने 'नृणाम्–नॄणाम्' इति रूपद्वयम्; शेषरूपाणि 'पितृ' शब्दवत् ।

1 पुनर्भू शब्दनां रूप ५७ सुंदर रूप

'होतृ' शब्दः ।

होता	होतारौ	होतारः	प्र०
होतारम्	होतारौ	होतॄन्	द्वि०
हे होतः	हे होतारौ	हे होतारः	सं०

शेषं 'पितृ' शब्दवत् ।

एवम्—नप्तृ नेष्टृ त्वष्टृ क्षत्तृ पोतृ प्रशास्तृ शास्तृ आदयः ।

ऋकारान्तः स्त्रीलिङ्गो—

'मातृ' शब्दः ।

माता	मातरौ	मातरः	प्र०
मातरम्	मातरौ	मातॄः	द्वि०

शेषं 'पितृ' शब्दवत् ।

एवम्—यातृ दुहितृ ननान्दृ ननन्दृ ।

'स्वसृ' शब्दः ।

स्वसा	स्वसारौ	स्वसारः	प्र०
स्वसारम्	स्वसारौ	स्वसॄः	द्वि०
हे स्वसः	हे स्वसारौ	हे स्वसारः	सं०

शेषं 'पितृ' शब्दवत् ।

'नप्तृ' शब्दस्य स्त्रीलिङ्गे—

नप्त्री	नप्त्र्यौ	नप्त्र्यः	प्र०

इत्यादीनि 'नदी' शब्दवत् रूपाणि भवन्ति ।

ऋकारान्तो विशेषणरूपः–

' कर्तृ ' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

कर्ता	कर्तारौ	कर्तारः	प्र०
कर्तारम्	कर्तारौ	कर्तॄन्	द्वि०

इत्यादि पुंलिङ्गे ' होतृ 'शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे–

कर्त्री	कर्त्र्यौ	कर्त्र्यः	प्र०
कर्त्रीम्	कर्त्र्यौ	कर्त्रीः	द्वि०

इत्यादि ' नदी 'शब्दवत् ।

नपुंसके–

कर्तृ	कर्तृणी	कर्तॄणि	प्र० द्वि०
कर्त्रा–कर्तृणा	कर्तृभ्याम्	कर्तृभिः	तृ०
कर्त्रे–कर्तृणे	,,	कर्तृभ्यः	च०
कर्तुः–कर्तृणः	,,	,,	पं०
कर्तुः–कर्तृणः	कर्त्रोः–कर्तृणोः	कर्तॄणाम्	ष०
कर्तरि–कर्तृणि	,,	कर्तृषु	स०
हे कर्तः–हे कर्तृ	हे कर्तृणी	हे कर्तॄणि	सं०

एवम्–नेतृ ज्ञातृ गन्तृ गातृ धातृ भंस्तृ शास्तृ भोक्तृ मातृ[1] यातृ[2] आदय ऋकारान्ता विशेषणरूपाः ।

---

१ માપનાર–યોજનાર ૨ જનાર–ભ્રમણ કરનાર

ॠकारान्तः पुंलिङ्गः—

'कॄ' शब्दः।

कॄः	क्रौ	क्रः	प्र० सं०
कॄम्	क्रौ	कॄन्	द्वि०
क्रा	कॄभ्याम्	कॄभिः	तृ०
क्रे	"	कॄभ्यः	च०

इत्यादि। सर्वत्र स्वरादौ सन्धिः।

एवम् ॠ आदयः। यथा—ॠः रौ रः प्र० सं० इत्यादि।

ॠकारान्तो विशेषणरूपः—

'प्रियकॄ' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

प्रियकॄः	प्रियक्रौ	प्रियक्रः	प्र० सं०
प्रियकॄम्	प्रियक्रौ	प्रियकॄन्	द्वि०
प्रियक्रा	प्रियकॄभ्याम्	प्रियकॄभिः	तृ०

इत्यादि 'कॄ'शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे—

प्रियकॄः	प्रियक्रौ	प्रियक्रः	प्र० सं०
प्रियकॄम्	प्रियक्रौ	प्रियकॄः	द्वि०
प्रियक्रा	प्रियकॄभ्याम्	प्रियकॄभिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ पुंलिङ्ग 'कॄ'शब्दवत्।

नपुंसके–

प्रियकृ	प्रियकृणी	प्रियकृणि	प्र० द्वि०
प्रियक्रा–प्रियकृणा	प्रियकृभ्याम्	प्रियकृभिः	तृ०
प्रियकः, प्रियकृणः	प्रियक्रोः, प्रियकृणोः	प्रियक्राम्, प्रियकृणाम्	ष०

इत्यादि । इत्थम् ऋकारान्ता विशेषणरूपा बोध्याः ।

लृकारान्तो विशेषणरूपः–

'प्रियगम्लृ' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

प्रियगम्लः[1]	प्रियगम्लौ	प्रियगम्लः	प्र०
प्रियगम्लम्	प्रियगम्लौ	प्रियगम्लॄन्	द्वि०
हे प्रियगमल्	हे प्रियगम्लौ	हे प्रियगम्लः	सं०

इत्यादि ।

स्त्रीलिङ्गे–

प्रियगम्लृः	प्रियगम्लौ	प्रियगम्लः	प्र०
प्रियगम्लृम्	प्रियगम्लौ	प्रियगम्लॄः	द्वि०

इत्यादि ।

नपुंसके

प्रियगम्लृ	प्रियगम्लृनी	प्रियगम्लॄनि	प्र० द्वि०
प्रियगम्ला–प्रियगम्लृना	प्रियगम्लृभ्याम्	प्रियगम्लृभिः	तृ०

इत्यादि । एवम्–अतिवलृ आदय लृकारान्ता विशेषणरूपाः ।

---

१ કેટલાએકનાં મતમાં " प्रियगमा प्रियगमलौ प्रियगमलः प्र० । प्रियगमलम् प्रियगमलौ प्रियगम्लॄन् द्वि० । " એ પ્રમાણે રૂપો થાય છે.

ॠकारान्तः पुंलिङ्गः—

' कॄ ' शब्दः ।

कॄः	क्रौ	क्रः	प्र० सं०
कॄम्	क्रौ	कॄन्	द्वि०
क्रा	कॄभ्याम्	कॄभिः	तृ०
क्रे	„	कॄभ्यः	च०

इत्यादि । सर्वत्र स्वरादौ सन्धिः ।

एवम् ॠ आदयः । यथा—ॠः रौ रः प्र० सं० इत्यादि ।

ॠकारान्तो विशेषणरूपः—

' प्रियकॄ ' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

प्रियकॄः	प्रियक्रौ	प्रियक्रः	प्र० सं०
प्रियकॄम्	प्रियक्रौ	प्रियकॄन्	द्वि०
प्रियक्रा	प्रियकॄभ्याम्	प्रियकॄभिः	तृ०

इत्यादि ' कॄ 'शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे—

प्रियकॄः	प्रियक्रौ	प्रियक्रः	प्र० सं०
प्रियकॄम्	प्रियक्रौ	प्रियकॄः	द्वि०
प्रियक्रा	प्रियकॄभ्याम्	प्रियकॄभिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ पुंलिङ्ग ' कॄ 'शब्दवत् ।

नपुंसके—

प्रियकृ	प्रियकृणी	प्रियकृणि	प्र० द्वि०
प्रियक्रा—प्रियकृणा	प्रियकृभ्याम्	प्रियकृभिः	तृ०
प्रियकः, प्रियकृणः	प्रियक्रोः, प्रियकृणोः	प्रियकाम्, प्रियकृणाम्	ष०

इत्यादि । इत्यम् ऋकारान्ता विशेषणरूपा बोध्याः ।

लृकारान्तो विशेषणरूपः—

'प्रियगम्लृ' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

प्रियगम्लृः	प्रियगम्लौ	प्रियगम्लः	प्र०
प्रियगम्लृम्	प्रियगम्लौ	प्रियगम्लृन्	द्वि०
हे प्रियगमल्	हे प्रियगम्लौ	हे प्रियगम्लः	सं०

इत्यादि ।

स्त्रीलिङ्गे—

प्रियगम्लृः	प्रियगम्लौ	प्रियगम्लः	प्र०
प्रियगम्लृम्	प्रियगम्लौ	प्रियगम्लृः	द्वि०

इत्यादि ।

नपुंसके

प्रियगम्लृ	प्रियगम्लृनी	प्रियगम्लृनि	प्र० द्वि०
प्रियगम्ला—प्रियगम्लृना	प्रियगम्लृभ्याम्	प्रियगम्लृभिः	तृ०

इत्यादि । एवम्—अतिक्लृ आदय लृकारान्ता विशेषणरूपाः ।

---

१ કેટલાએકના મતમાં " प्रियगमा प्रियगमलौ प्रियगमलः प्र० । प्रियगमलम् प्रियगमलौ प्रियगम्लृन् द्वि० ।" એ પ્રમાણે રૂપો થાય છે.

एकारान्तः पुंलिङ्गः–

'से' शब्दः ।

सेः	सयौ	सयः	प्र०
सयम्	सयौ	सयः	द्वि०
सया	सेभ्याम्	सेभिः	तृ०
सये	सेभ्याम्	सेभ्यः	च०
सेः[1]	सेभ्याम्	सेभ्यः	पं०
सेः[1]	सयोः	सयाम्	ष०
सयि	सयोः	सेषु	स०
हे से	हे सयौ	हे सयः	सं०

एवम्–ए परमे आदय एकारान्ताः पुंलिङ्गाः ।

एकारान्तः स्त्रीलिङ्गः–

'से' शब्दः ।

सेः	सयौ	[illegible]	प्र०

एवं सर्वरूपाणि पुंलिङ्ग 'से 'शब्दवद् भव

एकारान्तो विशेषणरूप

प्रियसया, प्रियसिना	प्रियसिभ्याम्	प्रियसिभिः	तृ०
प्रियसये, प्रियसिने	”	प्रियसिभ्यः	च०
प्रियसेः, प्रियसिनः	”	”	पं०
प्रियसेः, प्रियसिनः	प्रियसयोः प्रियसिनोः	प्रियसयाम्, प्रियसीनाम्	ष०
प्रियसयि, प्रियसिनि	”	प्रियसिषु	स०
हे प्रियसे, हे प्रियसि	हे प्रियसिनी	हे प्रियसीनि	सं०

ऐकारान्तः पुंलिङ्गो
'रै' शब्दः ।

राः	रायौ	रायः	प्र० सं०
रायम्	रायौ	रायः	द्वि०
राया	राभ्याम्	राभिः	तृ०
राये	राभ्याम्	राभ्यः	च०
रायः	राभ्याम्	राभ्यः	पं०
रायः	रायोः	रायाम्	ष०
रायि	रायोः	रासु	स०

स्त्रीलिङ्गेऽपि—

'रै' शब्दस्य पुंलिङ्ग 'रै'शब्दवद् रूपाणि भवन्ति।

ऐकारान्तो विशेषणरूपो—

'बहुरै' शब्दः।

पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च मुख्य 'रै'शब्दवत्।

नपुंसके—

बहुरि	बहुरिणी	बहुरीणि	प्र० द्वि०
बहुराया—बहुरिणा	बहुराभ्याम्	बहुराभिः	तृ०
बहुराये—बहुरिणे	बहुराभ्याम्	बहुराभ्यः	च०
बहुरायः—बहुरिणः	बहुराभ्याम्	बहुराभ्यः	पं०
बहुरायः बहुरिणः	बहुरायोः बहुरिणोः	बहुरायाम् बहुरीणाम्	ष०
बहुरायि बहुरिणि	बहुरायोः बहुरिणोः	बहुरासु	स०
हे बहुरे—हे बहुरि	हे बहुरिणी	हे बहुरीणि	सं०

एवम्—प्रियरै सुरै मरै आदयः।

ओकारान्तः पुंलिङ्गो—

'गो' शब्दः।

गौः	गावौ	गावः	प्र० सं०
गाम्	गावौ	गाः	द्वि०
गवा	गोभ्याम्	गोभिः	तृ०

गवे	गोभ्याम्	गोभ्यः	च०
गोः	गोभ्याम्	गोभ्यः	पं०
गोः	गवोः	गवाम्	प०
गवि	गवोः	गोषु	स०

ओकारान्तः स्त्रीलिङ्गो–

' द्यो ' शब्दः ।

द्यौः	द्यावौ	द्यावः	प्र० सं०

इत्यम्—सर्वरूपाणि ' गो ' शब्दवत्[1] । एवम्-स्त्रीलिङ्गो ' गो ' शब्दः ।

ओकारान्तो विशेषणरूपः–

' सुद्यो ' शब्दः ।

पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च ' गो 'शब्दवद् रूपाणि भवन्ति ।

नपुंसके–

सुद्यु	सुद्युनी	सुद्यूनि	प्र० द्वि०
सुद्यवा–सुद्युना	सुद्युभ्याम्	सुद्युभिः	तृ०
सुद्यवे–सुद्युने	सुद्युभ्याम्	सुद्युभ्यः	च०
सुद्योः–सुद्युनः	सुद्युभ्याम्	सुद्युभ्यः	पं०
सुद्योः, सुद्युनः	सुद्यवोः, सुद्युनोः	सुद्यवाम्, सुद्यूनाम्	प०
सद्यवि–सुद्युनि	„	सुद्युषु	स०

१ કોઇના મતમાં દ્યો શબ્દના પંચમી તથા ષષ્ઠીવિભક્તિના એક વચનમાં વિકલ્પે દ્યયઃ એવું રૂપ પણ થાય છે.

स्त्रीलिङ्गेऽपि–

'रै' शब्दस्य पुंलिङ्ग 'रै' शब्दवद् रूपाणि भवन्ति ।

ऐकारान्तो विशेषणरूपो–

'बहुरै' शब्दः ।

पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च मुख्य 'रै' शब्दवत् ।

नपुंसके–

बहुरि	बहुरिणी	बहुरीणि	प्र० द्वि०
बहुराया–बहुरिणा	बहुराभ्याम्	बहुराभिः	तृ०
बहुराये–बहुरिणे	बहुराभ्याम्	बहुराभ्यः	च०
बहुरायः–बहुरिणः	बहुराभ्याम्	बहुराभ्यः	पं०
बहुरायः / बहुरिणः	बहुरायोः / बहुरिणोः	बहुरायाम् / बहुरीणाम्	ष०
बहुरायि / बहुरिणि	बहुरायोः / बहुरिणोः	बहुरासु	स०
हे बहुरे–हे बहुरि	हे बहुरिणी	हे बहुरीणि	सं०

एवम्–प्रियरै सुरै मरै आदयः ।

ओकारान्तः पुंलिङ्गो–

'गो' शब्दः ।

गौः	गावौ	गावः	प्र० सं०
गाम्	गावौ	गाः	द्वि०
गवा	गोभ्याम्	गोभिः	तृ०

गवे	गोभ्याम्	गोभ्यः	च०
गोः	गोभ्याम्	गोभ्यः	पं०
गोः	गवोः	गवाम्	ष०
गवि	गवोः	गोषु	स०

ओकारान्तः स्त्रीलिङ्गो—

'द्यो' शब्दः ।

द्यौः	द्यावौ	द्यावः	प्र० सं०

इत्थम्—सर्वरूपाणि 'गो' शब्दवत्[1] । एवम्—स्त्रीलिङ्गो 'गो' शब्दः ।

ओकारान्तो विशेषणरूपः—

'सुद्यो' शब्दः ।

पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च 'गो' शब्दवद् रूपाणि भवन्ति ।

नपुंसके—

सुद्यु	सुद्युनी	सुद्यूनि	प्र० द्वि०
सुद्यवा—सुद्युना	सुद्युभ्याम्	सुद्युभिः	तृ०
सुद्यवे—सुद्युने	सुद्युभ्याम्	सुद्युभ्यः	च०
सुद्योः—सुद्युनः	सुद्युभ्याम्	सुद्युभ्यः	पं०
सुद्योः, सुद्युनः	सुद्यवोः, सुद्युनोः	सुद्यवाम्, सुद्यूनाम्	ष०
सद्यवि—सुद्युनि	,,	सुद्युषु	स०

१ કોઇના મતમાં દ્યો શબ્દના પંચમી તથા ષષ્ઠીવિભક્તિના એક વચનમાં વિકલ્પે દ્યવઃ એવું રૂપ પણ થાય છે.

हे सुद्यो-हे सुद्यु हे सुद्युनी हे सुद्यूनि सं०

एवम्-मियद्यो लो पो आदय ओदन्ता विशेषणरूपाः।
चित्रा गावो यस्येति 'गो' शब्दस्य गौणत्वे-

'चित्रगु' शब्दः।

पुंलिङ्गे 'भानु' शब्दवत्। स्त्रीलिङ्गे 'धेनु' शब्दवत्।

नपुंसके-

चित्रगु	चित्रगुणी	चित्रगूणि	प्र० द्वि०
चित्रगुणा	चित्रगुभ्याम्	चित्रगुभिः	तृ०
चित्रगवे-चित्रगुणे	चित्रगुभ्याम्	चित्रगुभ्यः	च०
चित्रगोः-चित्रगुणः	चित्रगुभ्याम्	चित्रगुभ्यः	पं०
चित्रगोः, चित्रगुणः	चित्रग्वोः, चित्रगुणोः	चित्रगूणाम्	ष०
चित्रगौ-चित्रगुणि	,,	चित्रगुषु	स०
हे चित्रगो-हे चित्रगु	हे चित्रगुणी	हे चित्रगूणि	सं०

एवम्-बहुगु मियगु सुगु आदयः।

औकारान्तः पुंलिङ्गो-

'ग्लौ' शब्दः।

ग्लौः	ग्लावौ	ग्लावः	प्र० सं०
ग्लावम्	ग्लावौ	ग्लावः	द्वि०
ग्लावा	ग्लौभ्याम्	ग्लौभिः	तृ०
ग्लावे	ग्लौभ्याम्	ग्लौभ्यः	च०

ग्लावः	ग्लौभ्याम्	ग्लौभ्यः	पं०
ग्लावः	ग्लावोः	ग्लावाम्	ष०
ग्लावि	ग्लावोः	ग्लौषु	स०

औकारान्तः स्त्रीलिङ्गो–

'नौ' शब्दः।

नौः	नावौ	नावः	प्र० सं०

इत्थं सर्वरूपाणि 'ग्लौ' शब्दवत्।

औकारान्तो विशेषणरूपः–

'प्रियनौ' शब्दः।

पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च 'ग्लौ' शब्दवत् सर्वरूपाणि।

नपुंसके–

प्रियनु	प्रियनुनी	प्रियनूनि	प्र० द्वि०
प्रियनावा–प्रियनुना	प्रियनुभ्याम्	प्रियनुभिः	तृ०
प्रियनावे–प्रियनुने	प्रियनुभ्याम्	प्रियनुभ्यः	च०
प्रियनावः–प्रियनुनः	प्रियनुभ्याम्	प्रियनुभ्यः	पं०
प्रियनावः, प्रियनुनः	प्रियनावोः, प्रियनुनोः	प्रियनावाम्, प्रियनूनाम्	ष०
प्रियनावि–प्रियनुनि	,,	प्रियनुषु	स०
हे प्रियनो–हे प्रियनु	हे प्रियनुनी	हे प्रियनूनि	सं०

एवम्–सुग्लौ प्रियग्लौ सुनौ आदय औकारान्ता विशेषणरूपाः।

इति स्वरान्ताः शब्दाः।

हे सुद्यो-हे सुद्यु	हे सुद्युनी	हे सुद्यूनि	सं०

एवम्-प्रियद्यो लो पो आदय ओदन्ता विशेषणरूपाः ।

चित्रा गावो यस्येति 'गो' शब्दस्य गौणत्वे-

'चित्रगु' शब्दः ।

पुंलिङ्गे 'भानु' शब्दवत् । स्त्रीलिङ्गे 'धेनु' शब्दवत् ।

नपुंसके-

चित्रगु	चित्रगुणी	चित्रगूणि	प्र० द्वि०
चित्रगुणा	चित्रगुभ्याम्	चित्रगुभिः	तृ०
चित्रगवे-चित्रगुणे	चित्रगुभ्याम्	चित्रगुभ्यः	च०
चित्रगोः-चित्रगुणः	चित्रगुभ्याम्	चित्रगुभ्यः	पं०
चित्रगोः, चित्रगुणः	चित्रग्वोः, चित्रगुणोः	चित्रगूणाम्	ष०
चित्रगौ-चित्रगुणि	,,	चित्रगुषु	स०
हे चित्रगो-हे चित्रगु	हे चित्रगुणी	हे चित्रगूणि	सं०

एवम्-बहुगु प्रियगु सुगु आदयः ।

औकारान्तः पुंलिङ्गो-

'ग्लौ' शब्दः ।

ग्लौः	ग्लावौ	ग्लावः	प्र० सं०
ग्लावम्	ग्लावौ	ग्लावः	द्वि०
ग्लावा	ग्लौभ्याम्	ग्लौभिः	तृ०
ग्लावे	ग्लौभ्याम्	ग्लौभ्यः	च०

ग्लावः	ग्लौभ्याम्	ग्लौभ्यः	पं०
ग्लावः	ग्लावोः	ग्लावाम्	ष०
ग्लावि	ग्लावोः	ग्लौषु	स०

औकारान्तः स्त्रीलिङ्गे—

'नौ' शब्दः ।

नौः	नावौ	नावः	प्र० सं०

इत्थं सर्वरूपाणि 'ग्लौ' शब्दवत् ।

औकारान्तो विशेषणरूपः—

'प्रियनौ' शब्दः ।

पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च 'ग्लौ' शब्दवत् सर्वरूपाणि ।

नपुंसके—

प्रियनु	प्रियनुनी	प्रियनूनि	प्र० द्वि०
प्रियनावा—प्रियनुना	प्रियनुभ्याम्	प्रियनुभिः	तृ०
प्रियनावे—प्रियनुने	प्रियनुभ्याम्	प्रियनुभ्यः	च०
प्रियनावः—प्रियनुनः	प्रियनुभ्याम्	प्रियनुभ्यः	पं०
प्रियनावः, प्रियनुनः	प्रियनावोः, प्रियनुनोः	प्रियनावाम्, प्रियनूनाम्	ष०
प्रियनावि—प्रियनुनि	„	प्रियनुषु	स०
हे प्रियनो—हे प्रियनु	हे प्रियनुनी	हे प्रियनूनि	सं०

एवम्—सुग्लौ प्रियग्लौ सुनौ आदय औकारान्ता विशेषणरूपाः ।

इति स्वरान्ताः शब्दाः ।

हे सुद्यो–हे सुद्यु हे सुद्युनी　हे सुद्यूनि　सं०

एवम्–मियद्यो लो पो आदय ओदन्ता विशेषणरूपाः। चित्रा गावो यस्येति 'गो' शब्दस्य गौणत्वे–

' चित्रगु ' शब्दः।

पुंलिङ्गे ' भानु ' शब्दवत्। स्त्रीलिङ्गे ' धेनु ' शब्दवत्।

नपुंसके–

चित्रगु	चित्रगुणी	चित्रगूणि	प्र० द्वि०
चित्रगुणा	चित्रगुभ्याम्	चित्रगुभिः	तृ०
चित्रगवे-चित्रगुणे	चित्रगुभ्याम्	चित्रगुभ्यः	च०
चित्रगोः-चित्रगुणः	चित्रगुभ्याम्	चित्रगुभ्यः	पं०
चित्रगोः, चित्रगुणः	चित्रग्वोः, चित्रगुणोः	चित्रगूणाम्	ष०
चित्रगौ-चित्रगुणि	"	चित्रगुषु	स०
हे चित्रगो-हे चित्रगु	हे चित्रगुणी	हे चित्रगूणि	सं०

एवम्–बहुगु प्रियगु सुगु आदयः।

औकारान्तः पुंलिङ्गो–

' ग्लौ ' शब्दः।

ग्लौः	ग्लावौ	ग्लावः	प्र० सं०
ग्लावम्	ग्लावौ	ग्लावः	द्वि०
ग्लावा	ग्लौभ्याम्	ग्लौभिः	तृ०
ग्लावे	ग्लौभ्याम्	ग्लौभ्यः	च०

ग्लावः	ग्लौभ्याम्	ग्लौभ्यः	पं०
ग्लावः	ग्लावोः	ग्लावाम्	ष०
ग्लावि	ग्लावोः	ग्लौषु	स०

औकारान्तः स्त्रीलिङ्गो—

'नौ' शब्दः ।

नौः	नावौ	नावः	प्र० सं०

इत्थं सर्वरूपाणि 'ग्लौ' शब्दवत् ।

औकारान्तो विशेषणरूपः—

'प्रियनौ' शब्दः ।

पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च 'ग्लौ' शब्दवत् सर्वरूपाणि ।

नपुंसके—

प्रियनु	प्रियनुनी	प्रियनूनि	प्र० द्वि०
प्रियनावा—प्रियनुना	प्रियनुभ्याम्	प्रियनुभिः	तृ०
प्रियनावे—प्रियनुने	प्रियनुभ्याम्	प्रियनुभ्यः	च०
प्रियनावः—प्रियनुनः	प्रियनुभ्याम्	प्रियनुभ्यः	पं०
प्रियनावः, प्रियनुनः	प्रियनावोः, प्रियनुनोः	प्रियनावाम्, प्रियनूनाम्	ष०
प्रियनावि—प्रियनुनि	,,	प्रियनुषु	स०
हे प्रियनो—हे प्रियनु	हे प्रियनुनी	हे प्रियनूनि	सं०

एवम्—सुग्लौ प्रियग्लौ सुनौ आदय औकारान्ता विशेषणरूपाः ।

इति स्वरान्ताः शब्दाः ।

अथ व्यञ्जनान्ताः शब्दाः ।

कान्तो विशेषणरूपः—

'सर्वशक्' शब्दः (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सर्वशक्—ग्	सर्वशकौ	सर्वशकः	प्र० सं०
सर्वशकम्	सर्वशकौ	सर्वशकः	द्वि०
सर्वशका	सर्वशग्भ्याम्	सर्वशग्भिः	तृ०
सर्वशके	सर्वशग्भ्याम्	सर्वशग्भ्यः	च०
सर्वशकः	सर्वशग्भ्याम्	सर्वशग्भ्यः	पं०
सर्वशकः	सर्वशकोः	सर्वशकाम्	ष०
सर्वशकि	सर्वशकोः	सर्वशक्षु-ख्षु	स०

नपुंसके—

सर्वशक्-ग्	सर्वशकी	सर्वशङ्कि	प्र० द्वि० सं०
सर्वशका	सर्वशग्भ्याम्	सर्वशग्भिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ पुंलिङ्ग' सर्वशक् 'शब्दवद् भवति ।

एवम्—सुचक् सर्वलोक् अतिरेक् अशक् आदयः ।

---

१ દરેક સ્થળે श ष અને स પર રહેતા क् च् ट् त् અને प् નો અનુક્રમે ख् छ् ठ् थ् અને फ् વિકલ્પે થાય છે. એ નિયમ પ્રમાણે અહીં क् નો ख् થયો છે. અગાડી આપવામાં આવેલા રૂપોમાં જ્યાં આ નિયમ લાગતો હોય ત્યાં બીજું રૂપ પોતાની મેળે સમજી લેવું.

'अतिवङ्क्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

अतिवन्	अतिवङ्कौ	अतिवङ्कः	प्र० सं०
अतिवङ्कम्	अतिवङ्कौ	अतिवङ्कः	द्वि०
अतिवङ्का	अतिवन्भ्याम्	अतिवन्भिः	तृ०
अतिवङ्के	अतिवन्भ्याम्	अतिवन्भ्यः	च०
अतिवङ्कि	अतिवङ्कोः	अतिवन्सु, अतिवन्त्सु	स०

नपुंसके–

अतिवन्	अतिवङ्की	अतिवाङ्कि	प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ पुंवत्।

एवम्–सुकङ्क् अवङ्क् आदयः।

खान्तो विशेषणरूपः–

'चित्रलिख्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

चित्रलिक्–ग्	चित्रलिखौ	चित्रलिखः	प्र० सं०
चित्रलिखम्	चित्रलिखौ	चित्रलिखः	द्वि०
चित्रलिखा	चित्रलिग्भ्याम्	चित्रलिग्भिः	तृ०

इत्यादि।

नपुंसके–

चित्रलिक्–ग्	चित्रलिखी	चित्रलिङ्खि	प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ पुंवत्। एवम्–अतिकख् सुलिख् आदयः।

अथ व्यञ्जनान्ताः शब्दाः।

कान्तो विशेषणरूपः—

' सर्वशक् ' शब्दः (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सर्वशक्–ग्	सर्वशकौ	सर्वशकः	प्र० सं०
सर्वशकम्	सर्वशकौ	सर्वशकः	द्वि०
सर्वशका	सर्वशग्भ्याम्	सर्वशग्भिः	तृ०
सर्वशके	सर्वशग्भ्याम्	सर्वशग्भ्यः	च०
सर्वशकः	सर्वशग्भ्याम्	सर्वशग्भ्यः	पं०
सर्वशकः	सर्वशकोः	सर्वशकाम्	ष०
सर्वशकि	सर्वशकोः	सर्वशक्षु-ख्षु[1]	स०

नपुंसके—

सर्वशक्-ग्	सर्वशकी	सर्वशङ्कि	प्र० द्वि० सं०
सर्वशका	सर्वशग्भ्याम्	सर्वशग्भिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ पुंलिङ्ग' सर्वशक् 'शब्दवद् भवति।

एवम्–सुचक् सर्वलोक् अतिरेक् अशक् आदयः।

---

[1] દરેક સ્થળે શ ષ અને સ પર રહેતાં क् च् ट् त् અને प् નો અનુક્રમે ख् छ् ठ् थ् અને फ् વિકલ્પે થાય છે. એ નિયમ પ્રમાણે અહીં क् નો ख् થયો છે. આગાડી આપવામાં આવેલા રૂપોમાં જ્યાં આ નિયમ લાગતો હોય ત્યાં બીજું રૂપ પોતાની મેળે સમજી લેવું.

'अतिवङ्क्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

अतिवन्	अतिवङ्कौ	अतिवङ्कः	प्र० सं०
अतिवङ्कम्	अतिवङ्कौ	अतिवङ्कः	द्वि०
अतिवङ्का	अतिवन्भ्याम्	अतिवन्भिः	तृ०
अतिवङ्के	अतिवन्भ्याम्	अतिवन्भ्यः	च०
अतिवङ्कि	अतिवङ्कोः	अतिवन्सु, अतिवन्त्सु	स०

नपुंसके–

अतिवन्	अतिवङ्की	अतिवाङ्कि	प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ पुंवत्।

एवम्–सुवङ्क् अवङ्क् आदयः।

खान्तो विशेषणरूपः–

'चित्रलिख्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

चित्रलिक्–ग्	चित्रलिखौ	चित्रलिखः	प्र० सं०
चित्रलिखम्	चित्रलिखौ	चित्रलिखः	द्वि०
चित्रलिखा	चित्रलिग्भ्याम्	चित्रलिग्भिः	तृ०

इत्यादि।

नपुंसके–

चित्रलिक्–ग्	चित्रलिखी	चित्रलिङ्खि	प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ पुंवत्। एवम्–अतिकख् सुलिख् आदयः।

अथ व्यञ्जनान्ताः शब्दाः ।

कान्तो विशेषणरूपः—

' सर्वशक् ' शब्दः (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सर्वशक्-ग्	सर्वशकौ	सर्वशकः	प्र० सं०
सर्वशकम्	सर्वशकौ	सर्वशकः	द्वि०
सर्वशका	सर्वशग्भ्याम्	सर्वशग्भिः	तृ०
सर्वशके	सर्वशग्भ्याम्	सर्वशग्भ्यः	च०
सर्वशकः	सर्वशग्भ्याम्	सर्वशग्भ्यः	पं०
सर्वशकः	सर्वशकोः	सर्वशकाम्	ष०
सर्वशकि	सर्वशकोः	सर्वशक्षु-ख्षु[१]	स०

नपुंसके—

सर्वशक्-ग्	सर्वशकी	सर्वशङ्कि	प्र० द्वि० सं०
सर्वशका	सर्वशग्भ्याम्	सर्वशग्भिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ पुंलिङ्ग' सर्वशक् 'शब्दवद् भवति ।

एवम्—सुचक्, सर्वलोक्, अतिरेक्, अशक् आदयः ।

---

१ દરેક સ્થળે श ष અને स પર રહેતાં क् च् ट् त् અને प् નો અનુક્રમે ख् छ् ठ् थ् અને फ् વિકલ્પે થાય છે. એ નિયમ પ્રમાણે અહીં क् નો ख् થયો છે. આગાડી આપવામાં આવેલા રૂપોમાં જ્યાં આ નિયમ લાગતો હોય ત્યાં બીજું રૂપ પોતાની મેળે સમજી લેવું.

'अतिवङ्क्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

अतिवन्	अतिवङ्कौ	अतिवङ्कः	प्र० सं०
अतिवङ्कम्	अतिवङ्कौ	अतिवङ्कः	द्वि०
अतिवङ्का	अतिवन्भ्याम्	अतिवन्भिः	तृ०
अतिवङ्के	अतिवन्भ्याम्	अतिवन्भ्यः	च०
अतिवङ्कि	अतिवङ्कोः	अतिवन्सु, अतिवन्त्सु	स०

नपुंसके—

अतिवन्	अतिवङ्की	अतिवाङ्कि	प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ पुंवत्।

एवम्—सुवङ्क् अवङ्क् आदयः।

खान्तो विशेषणरूपः—

'चित्रालिख्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

चित्रालिक्—ग्	चित्रालिखौ	चित्रालिखः	प्र० सं०
चित्रालिखम्	चित्रालिखौ	चित्रालिखः	द्वि०
चित्रालिखा	चित्रालिग्भ्याम्	चित्रालिग्भिः	तृ०

इत्यादि।

नपुंसके—

चित्रालिक्—ग्	चित्रालिखी	चित्रालिङ्खि	प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ पुंवत्। एवम्—अतिकख् सुलिख् आदयः।

'सुमङ्' शब्दः (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सुमन्	सुमङ्खौ	सुमङ्खः	प्र०सं०
सुमङ्खम्	सुमङ्खौ	सुमङ्खः	द्वि०
सुमङ्ख़ा	सुमन्भ्याम्	सुमन्भिः	तृ०
सुमङ्ख़ि	सुमङ्ख़ोः समन्सु-सुमन्त्सु		स०

नपुंसके-

सुमन्	सुमङ्ख़ी	सुमङ्ख़ि प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ पुंवत्। एवम्-अतिरन् अरिन् आदयः।

गान्तो विशेषणरूपः-

'सुकग्' शब्दः (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सुकक्-ग्	सुकगौ	सुकगः	प्र० सं०
सुकगम्	सुकगौ	सुकगः	द्वि०
सुकगा	सुकग्भ्याम्	सुकग्भिः	तृ०

नपुंसके-

सुकक्-ग्	सुकगी	सुकाङ्गि प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ पुंवत्। एवम्-अतिरग् अलग् आदयः।

'सुवल्ग्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सुवल्	सुवल्गौ	सुवल्गः	प्र०सं०
सुवल्गम्	सुवल्गौ	सुवल्गः	द्वि०

सुवल्गा	सुवल्भ्याम्	सुवल्भिः	तृ०
सुवल्गि	सुवल्गोः	सुवल्षु	स०

नपुंसके—

सुवल्	सुवल्गी	सुवल्ङ्गि—सुवल्गि	प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ पुंवत् ।

'अतिमङ्' शब्दः (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

अतिमन्	अतिमङ्गौ	अतिमङ्गः	प्र०सं०
अतिमङ्गम्	अतिमङ्गौ	अतिमङ्गः	द्वि०
अतिमङ्गा	अतिमन्भ्याम्	अतिमन्भिः	तृ०
अतिमङ्गि	अतिमङ्गोः	अतिमन्सु-न्त्सु	स०

नपुंसके—

अतिमन्	अतिमङ्गी	अतिमाङ्गि	प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ पुंवत् । एवम्—सुरङ् अतितङ् अवङ् आदयः ।

घान्तौ विशेषणरूपौ—

'देवश्लाघ्' शब्दः (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

देवश्लाक्—ग्	देवश्लाघौ	देवश्लाघः	प्र०सं०
देवश्लाघम्	देवश्लाघौ	देवश्लाघः	द्वि०
देवश्लाघा	देवश्लाग्भ्याम्	देवश्लाग्भिः	तृ०
देवश्लाघि	देवश्लाघोः	देवश्लाक्षु	स०

नपुंसके—

देवश्लाक्—ग् देवश्लाघी देवश्लाङ्घि प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ पुंवत्। एवम्—सुराघ् अतिलाघ् आत्मश्लाघ् आदयः।

'अतिगग्घ्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

अतिघक्-ग्	अतिगग्घौ	अतिगग्घः	प्र० सं०
अतिगग्घम्	अतिगग्घौ	अतिगग्घः	द्वि०
अतिगग्घा	अतिघग्भ्याम्	अतिघग्भिः	तृ०
अतिगग्घि	अतिगग्घोः	अतिघक्षु	स०

नपुंसके—

अतिघक्—ग् अतिगग्घी अतिगङ्ग्घि-ङ्घि प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ पुंवत्।

'अतिशिङ्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

अतिशिन्	अतिशिङ्गौ	अतिशिङ्गः	प्र० सं०
अतिशिङ्गम्	अतिशिङ्गौ	अतिशिङ्गः	द्वि०
अतिशिङ्गा	अतिशिन्भ्याम्	अतिशिन्भिः	तृ०
अतिशिङ्गि	अतिशिङ्गोः	अतिशिन्सु-अतिशिन्त्सु	स०

नपुंसके—

अतिशिन् अतिशिङ्गी अतिशिङ्गि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंवत्। एवम्—सुलङ्ग् अतिरङ्ग् आदयः।

(पठितो ङ् येन इति विग्रहे—) ङान्तो विशेषणरूपः—

'पठितङ्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

पठितङ्	पठितङौ	पठितङः	प्र० सं०
पठितङम्	पठितङौ	पठितङः	द्वि०
पठितङा	पठितङ्भ्याम्	पठितङ्भिः	तृ०
पठितङि	पठितङोः	पठितङ्क्षु–पठितङ्षु	स०

नपुंसके–

पठितङ्	पठितङी	पठितङ्गि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंवत्। एवम्–भणितङ् उदितङ् चित्रितङ् आदयः।

चान्तः पुंलिङ्गो–

'जलमुच्' शब्दः।

जलमुक्–ग्	जलमुचौ	जलमुचः	प्र० सं०
जलमुचम्	जलमुचौ	जलमुचः	द्वि०
जलमुचा	जलमुग्भ्याम्	जलमुग्भिः	तृ०
जलमुचे	जलमुग्भ्याम्	जलमुग्भ्यः	च०
जलमुचः	जलमुग्भ्याम्	जलमुग्भ्यः	पं०
जलमुचः	जलमुचोः	जलमुचाम्	ष०
जलमुचि	जलमुचोः	जलमुक्षु	स०

एवम्–पयोमुच् अम्बुमुच् आदयः।

'क्रुञ्च्' शब्दः ।

क्रुङ्	क्रुञ्चौ	क्रुञ्चः	प्र० सं०
क्रुञ्चम्	,,	,,	द्वि०
क्रुञ्चा	क्रुङ्भ्याम्	क्रुङ्भिः	तृ०
क्रुञ्चि	क्रुञ्चोः	क्रुङ्क्षु–क्रुङ्षु	स०

चान्तः स्त्रीलिङ्गो–

'वाच्' शब्दः ।

वाक्–ग्	वाचौ	वाचः	प्र० सं०
वाचम्	वाचौ	वाचः	द्वि०
वाचा	वाग्भ्याम्	वाग्भिः	तृ०

इत्थं स्त्रीलिङ्गे सर्वरूपाणि 'जलमुच्' शब्दवद् भवन्ति । एवम्–त्वच् ऋच् स्रुच् शुच् रुच् आदयः ।

चान्तो विशेषणरूपः–

'सत्यवाच्' शब्दः ।

पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च 'जलमुच्' शब्दवत् ।

नपुंसके–

सत्यवाक्–ग्	सत्यवाची	सत्यवाञ्चि	प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ 'जलमुच्' शब्दवत् ।

एवम्-प्रियपयोमुच् स्निग्धत्वच् व्यक्तवाच् अतिशुच् प्रियरुच् आदयः ।

'सुकुञ्च्' शब्दः ।

पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च 'कुञ्च्' शब्दवद् रूपाणि ।

नपुंसके—

सुकुङ्	सुकुञ्ची	सुकुञ्चि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'कुञ्च्' शब्दवत् ।

'मूलवृश्च्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

मूलवृट्-ड्	मूलवृश्चौ	मूलवृश्चः	प्र० सं०
मूलवृश्चम्	मूलवृश्चौ	मूलवृश्चः	द्वि०
मूलवृश्चा	मूलवृड्भ्याम्	मूलवृड्भिः	तृ०
मूलवृश्चे	मूलवृड्भ्याम्	मूलवृड्भ्यः	च०
मूलवृश्चि	मूलवृश्चोः	मूलवृट्सु	स०

नपुंसके—

मूलवृट्-ड्	मूलवृश्ची	मूलवृंश्चि	प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ पुंवत् । एवम्-सुवृश्च् वृक्षवृश्च् आदयः ।

'प्राच्[1]' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

प्राङ्	प्राञ्चौ	प्राञ्चः	प्र० सं०

---

१ અહીં પ્ર ઉપસર્ગ પૂર્વક अञ्च् ધાતુ છે. જ્યારે अञ्च् ધાતુનો અર્થ પૂજા કરવી એવો ન હોય ત્યારે તેના ઉપાન્ત્ય 'न' નો લોપ થાય છે. ઉપાન્ત્યમાં જે ञ् છે તે न્નો થયો છે.

प्राञ्चम्	प्राञ्चौ	प्राचः	द्वि०
प्राचा	प्राग्भ्याम्	प्राग्भिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'जलमुच्' शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे—

प्राची	प्राच्यौ	प्राच्यः	प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्।

नपुंसके—

प्राक्-ग्	प्राची	प्राञ्चि	प्र०द्वि०सं०
प्राचा	प्राग्भ्याम्	प्राग्भिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'जलमुच्' शब्दवत्।
एवम्-अयाच् अपाच् पराच्।

'प्रत्यञ्च्' शब्दः (पुंलिङ्गे)

प्रत्यङ्	प्रत्यञ्चौ	प्रत्यञ्चः	प्र० सं०
प्रत्यञ्चम्	,,	प्रतीचः[1]	द्वि०
प्रतीचा	प्रत्यग्भ्याम्	प्रत्यग्भिः	तृ०
प्रतीचे	प्रत्यग्भ्याम्	प्रत्यग्भ्यः	च०
प्रतीचः	प्रत्यग्भ्याम्	प्रत्यग्भ्यः	पं०

१ પુલિંગમાં દ્વિતીયાના બહુવચનથી માંડીને સ્વરાદિ વિભક્તિ પર રહેતાં પ્રત્યનો પ્રતી થાય છે.

प्रतीचः	प्रतीचोः	प्रतीचाम्	ष०
प्रतीचि	प्रतीचोः	प्रत्यक्षु	स०

स्त्रीलिङ्गे—

[1]प्रतीची	प्रतीच्यौ	प्रतीच्यः	प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्।

नपुंसके—

प्रत्यक्–ग्	[2]प्रतीची	प्रत्यञ्चि	प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्ग 'प्रत्यच्' शब्दवत्।

एवम्–[3]सम्यच् [4]सध्यच् [5]उदच् [6]तिर्यच् [7]सर्वद्यच् विष्वद्यच्

---

१ स्त्रीलिंगમાં સર્વસ્થળે મૂળરૂપમા ઉપર પ્રમાણે ફેરફાર કરી ई લગાડવો, તેનાં રૂપ नदी શબ્દ જેવાં કરવાં.

૨ નપુંસક લિંગમાં પ્રથમા દ્વિતીયા અને સંબોધનના દ્વિવચનમાં प्रत्यનો प्रती થાય છે. તૃતીયા વિભક્તિથી સર્વરૂપ પુંલિંગ પ્રમાણે સમજવાં.

૩ प्रत्यञ्च् શબ્દમાં જે પ્રત્યય પર રહેતાં प्रत्यનો प्रती થાય છે તે દરેક સ્થળે सम्यञ्च् શબ્દમાં सम्यનો समी કરવો, જેમ કે-પુંલિંગમાં-समीचः દ્વિ૦ વ૦ । સ્ત્રીલિંગમાં-समीची પ્ર૦ ૫૦ । નપુંસકલિંગમાં-समीची પ્રથમા-દ્વિતીયા સંબોધનનું દ્વિ૦ વ૦ । ઇત્યાદિ.

૪ ઉપર પ્રમાણે सध्यનો सध्री થાય છે. જેમ કે-सध्रीचः, पुंलिङ्ग દ્વિ૦ વ૦ । सध्रीची, स्त्रीलिङ्ग प्र० एक. ઇત્યાદિ.

૫ उद् નો उदी થાય છે, उदीचः पुंलिङ्ग द्वि० व० ઇત્યાદિ.

૬ तिर्यનો तिरश् થાય છે, જેમ કે-तिरश्चः द्वि० व० । तिरश्ची સ્ત્રીલિંગ પ્ર૦ ૫૦ । ઇત્યાદિ.

૭ सर्वद्यનો सर्वद्री થાય છે, જેમ કે सर्वद्रीचः, पुंलिङ्ग द्वि० व०। ઇત્યાદિ. એવી રીતે विष्वद्र्य देवद्र्य अदद्र्य अमुद्र्य પણ સમજવા.

देवद्र्यच् अदद्र्यच् अमुद्र्यच् [1]अदमुयच् अमुमुयच् [2]गवाच् गोअच् गोच् आदयः।

यदा तु पूजार्थको 'अञ्च्' धातुस्तदा–

'[3]प्राञ्च्' शब्दः (पुंलिङ्गे)

प्राङ्	प्राञ्चौ	प्राञ्चः	प्र० सं०
प्राञ्चम्	"	"	द्वि०
प्राञ्चा	प्राङ्भ्याम्	प्राङ्भिः	तृ०
प्राञ्चे	"	प्राङ्भ्यः	च०
प्राञ्चि	प्राञ्चोः	प्राङ्क्षु, प्राङ्षु	स०

इत्यादि 'क्रुञ्च्' शब्दवत्

स्त्रीलिङ्गे–

प्राञ्ची	प्राञ्च्यौ	प्राञ्च्यः	प्र०
प्राञ्चीम्	"	प्राञ्चीः	द्वि०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्।

नपुंसके–

प्राङ्	प्राञ्ची	प्राञ्चि	प्र० द्वि० सं०

१ अदमुय અને अमुमुयનો અનુક્રમે अदमुई અને अमुमुई થાય છે. જેમકે अदमुईचः, अमुमुईचः पुंलिङ्ग द्वि० ब० । ઈત્યાદિ.

२ गवा અને गोअनो गो થાય છે, જેમ કે गोचः पुंलिङ्ग द्वि० ब० । गोची स्त्रीलिङ्ग–प्रथमा–एकवचन ।

३ જ્યારે अञ्च् धातु 'पूजा करवी એવા અર્થવાળો હોય ત્યારે તેના ઉપાન્ત્ય न्નો લોપ થતો નથી.

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् ।

एवम्–अवाञ्च् अपाञ्च् पराञ्च् आदयः ।

' प्रत्यञ्च् ' शब्दः (पुंलिङ्गे)

प्रत्यङ्	प्रत्यञ्चौ	प्रत्यञ्चः	प्र० सं०
प्रत्यञ्चम्	,,	प्रत्यञ्चः	द्वि०
प्रत्यञ्चा	प्रत्यङ्भ्याम्	प्रत्यङ्भिः	तृ०
प्रत्यञ्चे	,,	प्रत्यङ्भ्यः	च०
प्रत्यञ्चि	प्रत्यञ्चोः	प्रत्यङ्षु,प्रत्यङ्क्षु	स०

इत्यादि ' क्रुञ्च् ' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे–

प्रत्यञ्ची	प्रत्यञ्च्यौ	प्रत्यञ्च्यः	प्र०
प्रत्यञ्चीम्	,,	प्रत्यञ्चीः	द्वि०

इत्यादि ' नदी ' शब्दवत् ।

नपुंसके–

प्रत्यङ्	प्रत्यञ्ची	प्रत्यञ्चि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् ।

१ प्रत्यच् शब्दमां जे जे स्थळे प्रत्य नो प्रती थाय छे तेम प्रत्यञ्च् शब्दमां थतो नथी. आ प्रमाणे सम्यञ्च् तिर्यञ्च् विगेरे शब्दोमां पण समजी लेवुं.

एवम्-सम्यञ्च् सध्र्यञ्च् उदञ्च् तिर्यञ्च् सर्वद्र्यञ्च् विष्वद्र्यञ्च् देवद्र्यञ्च् अदद्र्यञ्च् अमुद्र्यञ्च् अदमुयञ्च् अमुमुयञ्च् गवाञ्च् गोअञ्च् गोञ्च् आदयः ।

छान्तो विशेषणरूपः—

'तत्त्वप्राच्छ्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

तत्त्वप्राट्-ड्[1]	तत्त्वप्राशौ	तत्त्वप्राशः	प्र० सं०
तत्त्वप्राशम्	"	"	द्वि०
तत्त्वप्राशा	तत्त्वप्राड्भ्याम्	तत्त्वप्राड्भिः	तृ०
तत्त्वप्राशे	"	तत्त्वप्राड्भ्यः	च०
तत्त्वप्राशः	"	"	पं०
"	तत्त्वप्राशोः	तत्त्वप्राशाम्	ष०
तत्त्वप्राशि	"	तत्त्वप्राट्सु	स०

नपुंसके—

तत्त्वप्राट्-ड्	तत्त्वप्राशी	तत्त्वप्रांशि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् । एवम्-प्राणविच्छ् बहुपृच्छ् आदयः ।

'धनवाञ्छ्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

धनवान्	धनवांशौ	धनवांशः	प्र० सं०

---

१ કેટલાએકના મતમાં સ્વરાદિ પ્રત્યય પર રહેતાં च्छ् જ રહે છે. જેમ કે तत्त्वप्राच्छौ, तत्त्वप्राच्छः, तत्त्वप्राच्छम्, ઇત્યાદિ. કાતન્ત્ર વ્યાકરણકાર બન્ને રૂપ ઇચ્છે છે.

धनवांशम्	धनवांशौ	धनवांशः	द्वि०
धनवांशा	धनवान्भ्याम्	धनवान्भिः	तृ०
धनवांशि	धनवांशोः	धनवान्सु–धनवान्त्सु	स०

नपुंसके–

धनवांन्	धनवांशी	धनवांशि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत्।

एवम्–अत्याञ्छ् विषयवाञ्छ् कणोञ्छ् आदयः।

जान्तः पुंलिङ्गो–

'वणिज्' शब्दः।

वणिक्–ग्	वणिजौ	वणिजः	प्र० सं०
वणिजम्	वणिजौ	वणिजः	द्वि०
वणिजा	वणिग्भ्याम्	वणिग्भिः	तृ०
वणिजे	वणिग्भ्याम्	वणिग्भ्यः	च०
वणिजः	वणिग्भ्याम्	वणिग्भ्यः	पं०
वणिजः	वणिजोः	वणिजाम्	ष०
वणिजि	वणिजोः	वणिक्षु	स०

एवम्–भिषज् ऋत्विज् क्ष्माभुज् आदयः।

'सम्राज्' शब्दः।

सम्राट्–ड्	सम्राजौ	सम्राजः	प्र० सं०
सम्राजम्	सम्राजौ	सम्राजः	द्वि०

सम्राजा	सम्राड्भ्याम्	सम्राड्भिः	तृ०
सम्राजि	सम्राजोः	सम्राट्सु	स०

'विश्वराज्' शब्दः ।

विश्वाराट्–ड्[1]	विश्वराजौ	विश्वराजः	प्र० सं०
विश्वराजम्	विश्वराजौ	विश्वराजः	द्वि०
विश्वराजा	विश्वाराड्भ्याम्	विश्वाराड्भिः	तृ०
विश्वराजि	विश्वराजोः	विश्वाराट्सु	स०

जान्तः स्त्रीलिङ्गः—

'स्रज्' शब्दः ।

स्रक्–ग्	स्रजौ	स्रजः	प्र० सं०
स्रजम्	स्रजौ	स्रजः	द्वि०
स्रजा	स्रग्भ्याम्	स्रग्भिः	तृ०

इत्यादि 'वणिज्' शब्दवत् । एवम्–रुज् आदयः ।

जान्तो नपुंसकलिङ्गो—

'असृज्' शब्दः ।

असृक्–ग्	असृजी	असृञ्जि	प्र० सं०
असृक्–ग्	असृजी	असानि–असृञ्जि	द्वि०
अस्ना, असृजा	असभ्याम्, असृग्भ्याम्	असभिः, असृग्भिः	तृ०

१ જ્યાં રાજ્ નો રાટ્ અથવા રાડ્ થાય ત્યાં વિશ્વનો વિશ્વા થાય છે.

अस्ने, असृजे	असभ्याम्, असृग्भ्याम्	असभ्यः, असृग्भ्यः	च०
अस्नः, असृजः	असभ्याम्, असृग्भ्याम्	असभ्यः, असृग्भ्यः	पं०
अस्नः, असृजः	अस्नोः, असृजोः	अस्नाम्, असृजाम्	ष०
अस्नि-असनि, असृजि	अस्नोः, असृजोः	अससु, असृक्षु	स०

जान्तौ विशेषणरूपौ–

'निरुज्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

निरुक्–ग्	निरुजौ	निरुजः	प्र० सं०
निरुजम्	निरुजौ	निरुजः	द्वि०
निरुजा	निरुग्भ्याम्	निरुग्भिः	तृ०

इत्यादि 'वणिज्' शब्दवत्।

नपुंसके–

निरुक्–ग्	निरुजी	निरुञ्जि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत्। एवम्–तृष्णज् धृष्णज् स्वप्नज् अभ्रयुज् धर्माअज् विभ्राज्[1] युज्[2] आदयः।

---

१ भ्वादि (પહેલા ગણનો) આત્મને પદી भ्राज् ધાતુ.

२ दिवादि (ચોથાગણનો) 'समाधि' અર્થવાળો युज् ધાતુ.

सम्राजा	सम्राड्भ्याम्	सम्राड्भिः	तृ०
सम्राजि	सम्राजोः	सम्राट्सु	स०

'विश्वराज्' शब्दः ।

विश्वाराट्–ड्	विश्वराजौ	विश्वराजः	प्र० सं०
विश्वराजम्	विश्वराजौ	विश्वराजः	द्वि०
विश्वराजा	विश्वाराड्भ्याम्	विश्वाराड्भिः	तृ०
विश्वराजि	विश्वराजोः	विश्वाराट्सु	स०

जान्तः स्त्रीलिङ्गः–

'स्रज्' शब्दः ।

स्रक्–ग्	स्रजौ	स्रजः	प्र० सं०
स्रजम्	स्रजौ	स्रजः	द्वि०
स्रजा	स्रग्भ्याम्	स्रग्भिः	तृ०

इत्यादि 'वणिज्' शब्दवत् । एवम्–रुज् आदयः ।

जान्तो नपुंसकलिङ्गो–

'असृज्' शब्दः ।

असृक्–ग्	असृजी	असृञ्जि	प्र० सं०
असृक्–ग्	असृजी	असानि–असाञ्जि	द्वि०
अस्ना, असृजा	असभ्याम्, असृग्भ्याम्	असभिः, असृग्भिः	तृ०

१ જ્યાં राज् નો राट् અથવા राड् થાય ત્યાં विश्वनो विश्वा થાય છે.

अस्ने, असृजे	असभ्याम्, असृग्भ्याम्	असभ्यः, असृग्भ्यः	च०
अस्नः, असृजः	असभ्याम्, असृग्भ्याम्	असभ्यः, असृग्भ्यः	पं०
अस्नः, असृजः	अस्नोः, असृजोः	अस्नाम्, असृजाम्	ष०
अस्नि-असनि, असृजि	अस्नोः, असृजोः	अससु, असृक्षु	स०

जान्तो विशेषणरूपो–

'निरुज्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

निरुक्–ग्	निरुजौ	निरुजः	प्र० सं०
निरुजम्	निरुजौ	निरुजः	द्वि०
निरुजा	निरुग्भ्याम्	निरुग्भिः	तृ०

इत्यादि 'वणिज्' शब्दवत्।

नपुंसके–

निरुक्–ग्	निरुजी	निरुञ्जि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत्। एवम्–तृष्णज् धृष्णज् स्वप्नज् अभयुज् धेभाअज् विभ्राज्[1] युज्[2] आदयः।

---

१ भ्वादि (પહેલા ગણનો) આત્મને પદી भ्राज् ધાતુ.

२ दिवादि (ચોથા ગણનો) 'समाधि' અર્થવાળો युज् ધાતુ.

'वहूर्ज्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

वहूर्क्–र्ग्	वहूर्जौ	वहूर्जः	प्र० सं०
वहूर्जम्	वहूर्जौ	वहूर्जः	द्वि०
वहूर्जा	वहूर्ग्भ्याम्	वहूर्ग्भिः	तृ०
वहूर्जि	वहूर्जोः	वहूर्क्षु	स०

नपुंसके–

वहूर्क्–र्ग्	वहूर्जी	वहूर्ञ्जि–वहूर्जि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत्। एवम्–ऊर्ज धनार्ज् आदयः।

'युज्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

युङ्	युञ्जौ	युञ्जः	प्र० सं०
युञ्जम्	युञ्जौ	युजः	द्वि०

तृतीयादौ 'वणिज्' शब्दवत्।

नपुंसके–

युक्–ग्	युजी	युञ्जि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'वणिज्' शब्दवत्।

'वहुमस्ज्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

वहुमक्–ग्	वहुमज्जौ	वहुमज्जः	प्र० सं०
वहुमज्जम्	वहुमज्जौ	वहुमज्जः	द्वि०
वहुमज्जा	वहुमग्भ्याम्	वहुमग्भिः	तृ०

रुधादि (આઠમા ગણનો), 'જોડવું–યોજવું' એવા અર્થવાળો युज् धातु.

नपुंसके—

बहुमक्-ग्	बहुमज्जी	बहुमञ्जि-बहुमाञ्ज्जि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् ।

' खञ्ज् ' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

खन्	खञ्जौ	खञ्जः	प्र० सं०
खञ्जम्	खञ्जौ	खञ्जः	द्वि०
खञ्जा	खन्भ्याम्	खन्भिः	तृ०
खञ्जि	खञ्जोः	खन्सु-खन्त्सु	स०

नपुंसके—

खन्	खञ्जी	खञ्जि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् ।

' देवेज् ' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च).

देवेट्-ड्	देवेजौ	देवेजः	प्र० सं०
देवेजम्	देवेजौ	देवेजः	द्वि०
देवेजा	देवेड्भ्याम्	देवेड्भिः	तृ०

इत्यादि 'सम्राज्'शब्दवत् ।

नपुंसके—

देवेट्-ड्	देवेजी	देवेञ्जि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् ।

एवम्–घटमृज् केशपरिमृज् गिरिराज् राज् विभ्राज्[1] परिव्राज् आदयः ।

'धानाभृस्ज्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

धानाभृट्–ड्	धानाभृज्जौ	धानाभृज्जः	प्र० सं०
धानाभृज्जम्	धानाभृज्जौ	धानाभृज्जः	द्वि०
धानाभृज्जा	धानाभृड्भ्याम्	धानाभृड्भिः	तृ०
धानाभृज्जि	धानाभृज्जोः	धानाभृट्सु	स०

नपुंसके–

धानाभृट्–ड् धानाभृज्जी { धानाभृञ्जि / धानाभृञ्ज्जि } प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् ।

ज्ञान्तो विशेषणरूपो–

'लिखितज्ञ्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

लिखितक्–ग्	लिखितज्ञौ	लिखितज्ञः	प्र० सं०
लिखितज्ञम्	लिखितज्ञौ	लिखितज्ञः	द्वि०

नपुंसके–

लिखितक्–ग् लिखितज्ञी लिखितञ्ज्ञि प्र० द्वि० सं०

एवम्–उदितज्ञ् चित्रितज्ञ् आदयो ज्ञान्ताः ।

---

१ भ्वादि (पहेला गणनो) उभयपदी भ्राज् धातु । आत्मनेपदी भ्राज् धातुथी बनेला विभ्राज् शब्दनां रूपो निरुज् शब्द जेवां समजवां.

ञान्तो विशेषणरूपः—

'चित्रितञ्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

चित्रितञ् चित्रितञौ चित्रितञः प्र० सं०

नपुंसके—

चित्रितञ् चित्रितञी चित्रितञ्जि प्र० द्वि० सं०

इत्यादि। एवम्—लिखितञ् उदितञ् आदयो ञान्ताः।

टान्तो विशेषणरूपो—

'नाट्यनट्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

नाट्यनट्—ड् नाट्यनटौ नाट्यनटः प्र० सं०

नाट्यनटम् नाट्यनटौ नाट्यनटः द्वि०

नपुंसके—

नाट्यनट्—ड् नाट्यनटी नाट्यनण्टि प्र० द्वि० सं०

ठान्तो विशेषणरूपः—

'शास्त्रपठ्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

शास्त्रपट्—ड् शास्त्रपठौ शास्त्रपठः प्र० सं०

शास्त्रपठा शास्त्रपड्भ्याम् शास्त्रपड्भिः तृ०

शास्त्रपठि शास्त्रपठोः शास्त्रपट्सु स०

नपुंसके—

शास्त्रपट्—ड् शास्त्रपठी शास्त्रपण्ठि प्र० द्वि० सं०

इत्यादि। एवम्—व्याकरणपठ् न्यायपठ् साहित्यपठ् आगमपठ् वेदपठ् आदयः ठान्ताः।

डान्तो विशेषणरूपो–

'लिखितड्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च

लिखितट्–ड्	लिखितडौ	लिखितडः	प्र०
लिखितडम्	लिखितडौ	लिखितडः	द्वि

लिखितडि लिखितडोः लिखितड्त्सु–लिखितड्

नपुंसके–

लिखितट्–ड् लिखितडी लिखितण्डि प्र० द्वि०

तृतीयादौ पुंल्लिङ्गवत्। एवम्–चित्रितड् उदितड् आदयो डा

ढान्तो विशेषणरूपः–

'कथितढ्' शब्दः (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

कथितट्–ड्	कथितढौ	कथितढः	प्र०
कथितढि	कथितढोः	कथितट्सु	स

नपुंसके–

कथितट्–ड् कथितढी कथितण्ढि प्र० द्वि०

इत्यादि। एवम्–लिखितढ् चित्रितढ् आदयो ढान्ताः।

णान्तो विशेषणरूपः–

'सुगण्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सुगण्	सुगणौ	सुगणः	प्र०
सुगणम्	सुगणौ	सुगणः	द्वि
सुगणा	सुगण्भ्याम्	सुगण्भिः	तृ
सुगणि	सुगणोः	सुगण्ट्सु-सुगण्सु	स

नपुंसके—

सुगण्	सुगणी	सुगणि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत्। एवम्—भगुण् संराण् संवाण् विष्वाण् आदयो णान्ताः।

तान्तः पुंलिङ्गो—

'भूभृत्' शब्दः।

भूभृत्-द्	भूभृतौ	भूभृतः	प्र० सं०
भूभृतम्	भूभृतौ	भूभृतः	द्वि०
भूभृता	भूभृद्भ्याम्	भूभृद्भिः	तृ०
भूभृते	भूभृद्भ्याम्	भूभृद्भ्यः	च०
भूभृतः	भूभृद्भ्याम्	भूभृद्भ्यः	पं०
भूभृतः	भूभृतोः	भूभृताम्	ष०
भूभृति	भूभृतोः	भूभृत्सु	स०

एवम्—मरुत् विपश्चित् परभृत् मुरजित् हरित् आदयः।

'भास्वत्' शब्दः।

भास्वान्	भास्वन्तौ	भास्वन्तः	प्र०
हे भास्वन्	हे भास्वन्तौ	हे भास्वन्तः	सं०
भास्वन्तम्	भास्वन्तौ	भास्वतः	द्वि०
भास्वता	भास्वद्भ्याम्	भास्वद्भिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'भूभृत्' शब्दवत्। एवम् हिमवत् विद्युत्वत् विवस्वत् उदन्वत् नभस्वत् जाम्बवत् हनुमत् अष्ठीवत् चक्रीवत् कक्षीवत् रुमण्वत् आदयः।

तान्तः स्त्रीलिङ्गः—

'सरित्' शब्दः ।

सरित्—द्	सरितौ	सरितः	प्र० सं०

इत्यादि 'भूभृत्' शब्दवत्। एवम्—तडित् विद्युत् योषित् हरित् आदयः ।

तान्तो नपुंसकलिङ्गः—

'जगत्' शब्दः ।

जगत्—द्	जगती	जगन्ति	प्र० द्वि० सं०
जगता	जगद्भ्याम्	जगद्भिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'भूभृत्' शब्दवत् । एवम्—पृषत् उदश्वित् आदयः ।

'शकृत्' शब्दः ।

शकृत्—द्	शकृती	शकृन्ति	प्र० सं०
शकृत्—द्	शकृती	शकानि—शकृन्ति	द्वि०
शक्ना, शकृता	शकभ्याम्, शकृद्भ्याम्	शकभिः, शकृद्भिः	तृ०
शक्ने, शकृते	शकभ्याम, शकृद्भ्याम्	शकभ्यः शकृद्भ्यः	च०
शक्नः, शकृतः	शकभ्याम्, शकृद्भ्याम्	शकभ्यः, शकृद्भ्यः	पं०

शक्नः, शक्तः	शक्नोः, शक्तोः	शक्नाम्, शक्ताम्	ष०
शक्नि-शक्नि, शक्ति	शक्नोः, शक्तोः	शक्सु, शक्त्सु	स०

एवम्-यकृत् शब्दः।

तान्तो विशेषणरूपः—

'शत्रुजित्' शब्दः।

पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च 'भूभृत्' शब्दवत्। नपुंसके 'जगत्' शब्दवत्।

'धीमत्' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

धीमान्	धीमन्तौ	धीमन्तः	प्र०
हे धीमन्	हे धीमन्तौ	हे धीमन्तः	सं०
धीमन्तम्	धीमन्तौ	धीमतः	द्वि०
धीमता	धीमद्भ्याम्	धीमद्भिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'भूभृत्' शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे—

धीमती	धीमत्यौ	धीमत्यः	प्र०
धीमतीम्	धीमत्यौ	धीमतीः	द्वि०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्।

नपुंसके—

धीमत्-द्	धीमती	धीमन्ति	प्र० द्वि० सं०

इत्यादि 'जगत्' शब्दवत्।

एवम्—आयुष्मत् अग्निमत् गोमत् हिमवत् विद्युत्वत् भास्वत् उद-न्वत् मालावत् मरुत्वत् श्रीमत् भगवत् मघवत् [1]भवत् यावत् तावत् एतावत् कियत् इयत् [2]कृतवत् धृतवत् आदयः।

' महत् ' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

महान्	महान्तौ	महान्तः	प्र०
हे महन्	हे महान्तौ	हे महान्तः	सं०
महान्तम्	महान्तौ	महतः	द्वि०
महता	महद्भ्याम्	महद्भिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ ' भूभृत् ' शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे—

महती	महत्यौ	महत्यः	प्र०

इत्यादि ' नदी ' शब्दवत्।

नपुंसके—

महत्–द्	महती	महान्ति	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ ' भूभृत् ' शब्दवत्।

' बृहत् ' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

बृहन्	बृहन्तौ	बृहन्तः	प्र० सं०

---

१ सर्वादि गणनो भवत् શબ્દ સમજવો. વર્તમાન કૃદન્ત 'ભવત્' શબ્દનાં રૂપ પચત્ શબ્દ જેવાં સમજવાં.

२ भूतकृदन्त तवत् (क्तवतु) પ્રત્યયાંત બધા શબ્દોનાં રૂપો ધીમત્ શબ્દનાં રૂપો જેવાં સમજવાં

बृहन्तम्	बृहन्तौ	बृहतः	द्वि०
बृहता	बृहद्भ्याम्	बृहद्भिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'भूभृत्' शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे—

बृहती	बृहत्यौ	बृहत्यः	प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्।

नपुंसके

बृहत्—द्	बृहती	बृहन्ति	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'भूभृत्' शब्दवत्। एवम्—जरत् सुहृत् द्विषत् आदयः।

वर्तमानकृदन्तः ('शतृ' प्रत्ययान्तः)

'पचत्' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

पचन्	पचन्तौ	पचन्तः	प्र० सं०
पचन्तम्	पचन्तौ	पचतः	द्वि०
पचता	पचद्भ्याम्	पचद्भिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'भूभृत्' शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे—

पचन्ती	पचन्त्यौ	पचन्त्यः	प्र०

पचन्तीम्	पचन्त्यौ	पचन्तीः	द्वि०
पचन्त्या	पचन्तीभ्याम्	पचन्तीभिः	तृ०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत् ।

नपुंसके—

पचत्–द्	पचन्ती	पचन्ति	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'भूभृत्' शब्दवत् ।

एवम्–[1]भवत् पिवत्, [2]दीव्यत् सीव्यत्, [3]चोरयत् दण्डयत् कारयत् पाययत्, [4]चिकीर्षत् पिपासत् आदयः

'तुदत्' शब्दः (पुंलिङ्गे)

तुदन्	तुदन्तौ	तुदन्तः	प्र० सं०
तुदन्तम्	तुदन्तौ	तुदतः	द्वि०
तुदता	तुदद्भ्याम्	तुदद्भिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'भूभृत्' शब्दवत् ।

---

१ पહેલા ગણના (भ्वादि गणना) દરેક ધાતુઓ જ્યારે વર્તમાન કૃદન્ત (शतृ प्रत्ययान्त) હોય ત્યારે તેઓનાં રૂપ पचत् શબ્દ જેવાં સમજવાં.

૨ ચોથા ગણના (दिवादि गणना) દરેક ધાતુઓ જ્યારે વર્તમાન કૃદન્ત (शतृ प्रत्ययान्त) હોય ત્યારે તેઓનાં રૂપ पचत् શબ્દ જેવાં સમજવાં.

૩ દસમા ગણના (चुरादि गणना) દરેક ધાતુઓ જ્યારે વર્તમાન કૃદન્ત (शतृ प्रत्ययान्त) હોય ત્યારે તેઓનાં રૂપ पचत् શબ્દ જેવાં સમજવાં. એવી રીતે પ્રેરક અર્થમાં આવેલ 'णि'प्रत्यायान्त પણ સમજી લેવા.

૪ ઇચ્છા અર્થમાં આવેલ स (सन्) પ્રત્યય જેઓની અંતે હોય એવા દરેક ધાતુઓ જ્યારે વર્તમાન કૃદન્ત (शतृ प्रत्ययान्त) હોય ત્યારે તેઓનાં રૂપ पचत् શબ્દ જેવાં સમજવાં.

स्त्रीलिङ्गे–

तुदन्ती–तुदती तुदन्त्यौ–तुदत्यौ तुदन्त्यः–तुदत्यः प्र०

तुदन्तीम्–तुदतीम् तुदन्त्यौ–तुदत्यौ तुदन्तीः–तुदतीः द्वि०

तुदन्त्या–तुदत्या तुदन्तीभ्याम्–तुदतीभ्याम् तुदन्तीभिः–तुदतीभिः तृ०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत् ।

नपुंसके–

तुदत्–द् तुदन्ती–तुदती तुदन्ति प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'भूभृत्' शब्दवत् ।

एवम्–[2]क्षिपत् कृषत् लिखत्, [3]भात् यात् वात् स्नात्, [4]करिष्यत् भविष्यत् आदयः

'विदत्' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

विदन् विदन्तौ विदन्तः प्र० सं०

---

१ સ્ત્રીલિંગનો ई (ङी) પ્રત્યય લાગતાં ઉપાન્ત્યમાં વિકલ્પે न् લાગે છે. એવી રીતે નપુંસકલિંગમાં પ્રથમા દ્વિતીયા અને સંબોધનના દ્વિવચનમાં પણ સમજી લેવું.

૨ છઠ્ઠા ગણના (तुदादि गणना) વર્તમાન કૃદન્ત (शतृ प्रत्ययान्त) ધાતુઓ.

૩ બીજા ગણના (अदादि गणना) વર્તમાન કૃદન્ત (शतृ प्रत्ययान्त) आकारान्त ધાતુઓ.

૪ ભવિષ્ય કાળમાં જેમને અંતે शतृ પ્રત્યય હોય એવા ધાતુઓ.

विदन्तम्	विदन्तौ	विदतः	द्वि०
विदता	विदद्भ्याम्	विदद्भिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ ‘ भूभृत् ’ शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे—

विदती	विदत्यौ	विदत्यः	प्र०

इत्यादि ‘ नदी ’ शब्दवत् ।

नपुंसके—

विदत्–द्	विदती	विदन्ति	प्र० द्वि०.सं०

तृतीयादौ ‘ भूभृत् ’ शब्दवत् ।

एवम्–[1]अदत् यत् युवत्, [2]सुन्वत् धून्वत्, [3]रुन्धत् भिन्दत्, [4]तन्वत् घृण्वत्, [5]क्रीणत् मीणत्, [6]कुर्वत् आदयः ।

‘ ददत् ’ शब्दः । (पुंलिङ्गे)

ददत्–द्	ददतौ	ददतः	प्र० सं०
ददतम्	ददतौ	ददतः	द्वि०

इत्यादि ‘ भूभृत् ’ शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे—

ददती	ददत्यौ	ददत्यः	प्र०

इत्यादि ‘ नदी ’ शब्दवत् ।

---

१ બીજા ગણના (अदादि गणना) वर्तमान कृदन्त (शतृ प्रत्ययान्त) ધાતુઓ.

२ પાંચમા ગણના (स्वादि गणना) ધાતુઓ.

३ સાતમા ગણના (रुधादि गणना) ધાતુઓ.

४ આઠમા ગણના (तनादि गणना) ધાતુઓ.

५ નવમા ગણના (क्र्यादि गणना) ધાતુઓ ६ कृ धातु.

नपुंसके

ददत्-द् ददती ददन्ति-ददति प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'भृभ्रत्' शब्दवत् ।

एवम्-[1]जुह्वत् दधत् बिभ्यत् बिभ्रत्, [2]जक्षत् दरिद्रत् जाग्रत् चकासत् शासत्-अनुशासत्, [3]लेलिहत् बोभुवत् आदयः ।

थान्तो विशेषणरूपः-

'तक्रमथ्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

तक्रमत्-द्	तक्रमथौ	तक्रमथः	प्र० सं०
तक्रमथम्	तक्रमथौ	तक्रमथः	द्वि०
तक्रमथा	तक्रमद्भ्याम्	तक्रमद्भिः	तृ०

इत्यादि ।

नपुंसके-

तक्रमत्-द् तक्रमथी तक्रमन्थि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् । एवम्-अग्निम॒ , समुद्रमथ् आदयः ।

दान्तः पुंलिङ्गः-

'क्रव्याद्' शब्दः ।

क्रव्यात्-द्	क्रव्यादौ	क्रव्यादः	प्र० सं०
क्रव्यादम्	क्रव्यादौ	क्रव्यादः	द्वि०

१ त्रीजा गणना (ह्वादि गणना) वर्तमान कृदन्त (शतृ प्रत्ययान्त) धातुओ.

२ बीजा गणना (अदादि गणना) जक्ष् विगेरे पांच धातुओ.

३ यङ् प्रत्यय आवीने तेनो लुप् थयो होय एवा दरेक वर्तमान कृदन्त (शतृ [illegible]) धातुओनां रूप [illegible]

क्रव्यादा क्रव्याद्भ्याम् क्रव्याद्भिः तृ०
क्रव्यादि क्रव्यादोः क्रव्यात्सु स०

दान्तः स्त्रीलिङ्गः

'शरद्' शब्दः।

शरत्–द् शरदौ शरदः प्र० सं

इत्यादि 'क्रव्याद्' शब्दवत्। एवम्–दृषद् विपद् आपद् प
पद् संसद् संविद् प्रतिपद् प्रमुखाः।

दान्तो नपुंसकलिङ्गः–

'भसद्' शब्दः।

भसत्–द् भसदी भसन्दि प्र० द्वि० सं

तृतीयादौ 'क्रव्याद्' शब्दवत्।

दान्तो विशेषणरूपः–

'तत्त्वविद्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

तत्त्ववित्–द् तत्त्वविदौ तत्त्वविदः प्र० सं

इत्यादि 'क्रव्याद्' शब्दवत्।

नपुंसके

तत्त्ववित्–द् तत्त्वविदी तत्त्वविन्दि प्र० द्वि० सं

तृतीयादौ 'क्रव्याद्' शब्दवत्। एवम्–शास्त्रविद् बहुस
काष्ठभिद् आदयः।

'सिंहपाद्' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

सिंहपात्–द् सिंहपादौ सिंहपादः प्र० सं

सिंहपादम्	सिंहपादौ	सिंहपदः	द्वि०
सिंहपदा	सिंहपाद्भ्याम्	सिंहपाद्भिः	तृ०
सिंहपदे	,,	सिंहपाद्भ्यः	च०
सिंहपदः	,,	,,	पं०
सिंहपदः	सिंहपदोः	सिंहपदाम्	ष०
सिंहपदि	सिंहपदोः	सिंहपात्सु	स०

स्त्रीलिङ्गे—

सिंहपदी,[1] सिंहपात्-द्[2]	सिंहपद्यौ सिंहपादौ	सिंहपद्यः सिंहपादः	प्र०
सिंहपदीम्, सिंहपादम्	सिंहपद्यौ सिंहपादौ	सिंहपदीः सिंहपदः	द्वि०
सिंहपद्या, सिंहपदा	सिंहपदीभ्याम् सिंहपाद्भ्याम्	सिंहपदीभिः सिंहपाद्भिः	तृ०

इत्यादि ।

नपुंसके—

सिंहपात्-द् सिंहपदी सिंहपान्दि प्र० द्वि० सं०

---

१ સિંહપાદ્ શબ્દને સ્રીલિંગમાં વિકલ્પે ई (ङी) પ્રત્યય આવે છે. જ્યારે તે ई (ङी) પ્રત્યય આવે ત્યારે દરેક વિભક્તિમાં પાદ્ નો પદ્ થાય છે. આવી રીતે બનેલા સિંહપદી શબ્દનાં બધાં રૂપ નદી શબ્દ જેવાં સમજવાં.

૨ સિંહપાદ્ શબ્દને સ્રીલિંગમાં જ્યારે ई (ङी) પ્રત્યય ન આવે ત્યારે તેનાં રૂપ પુંલિંગ સિંહપાદ્ પ્રમાણે સમજવાં.

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् । एवम्-व्याघ्रपाद् वरपाद् सुपाद् द्विपाद् आदयः ।

धान्तः स्त्रीलिङ्गः–

'समिध्' शब्दः ।

समित्–द्	समिधौ	समिधः	प्र० सं०
समिधम्	समिधौ	समिधः	द्वि०
समिधा	समिद्भ्याम्	समिद्भिः	तृ०
समिधि	समिधोः	समित्सु	स०

इत्यादि । एवम्-क्षुध् युध् क्रुध् प्रमुखाः ।

धान्तो विशेषणरूपः–

'सुसमिध्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सुसमित्–द्	सुसमिधौ	सुसमिधः	प्र० सं०

इत्यादि 'समिध्' शब्दवत् ।

नपुंसके–

सुसमित्–द्	सुसमिधौ	सुसमिन्धि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'समिध्' शब्दवत् ।

एवम्-मृगाविध् मर्माविध् विक्रुध् अतिक्षुध् सुयुध् आदयः ।

'ज्ञानबुध्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

ज्ञानभुत्–द्	ज्ञानबुधौ	ज्ञानबुधः	प्र० सं०
ज्ञानबुधम्	ज्ञानबुधौ	ज्ञानबुधः	द्वि०
ज्ञानबुधा	ज्ञानभुद्भ्याम्	ज्ञानभुद्भिः	तृ०
ज्ञानबुधे	"	ज्ञानभुद्भ्यः	च०

ज्ञानवुधः	,,	,,	पं०
ज्ञानवुधः	ज्ञानवुधोः	ज्ञानवुधाम्	प०
ज्ञानवुधि	ज्ञानवुधोः	ज्ञानभुत्सु	स०

नपुंसके—

ज्ञानभुत्–द् ज्ञानवुधी ज्ञानवुन्धि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् । एवम् वुध् तत्त्ववुध् आदयः ।

नान्तः पुंलिङ्ग—

'आत्मन्' शब्दः ।

आत्मा	आत्मानौ	आत्मानः	प्र०
आत्मानम्	आत्मानौ	आत्मनः	द्वि०
आत्मना	आत्मभ्याम्	आत्मभिः	तृ०
आत्मने	आत्मभ्याम्	आत्मभ्यः	च०
आत्मनः	आत्मभ्याम्	आत्मभ्यः	पं०
आत्मनः	आत्मनोः	आत्मनाम्	ष०
आत्मनि	आत्मनोः	आत्मसु	स०

एवम्–ब्रह्मन् अश्मन् शर्मन् कृष्णवर्त्मन् अध्वन् यज्वन् अर्वन्[1] सुपर्वन् आदयो मान्त–वान्तसंयोगाद्[2] अवन्ताः ।

---

१ अर्वत् शब्द पण अलग छे, तेना पुंलिंगमां तथा स्त्रीलिंगमां वृहत् शब्द जेवा रूप समजवा. जेमके–पुंलिंगमां अर्वन् अर्वन्तौ अर्वन्तः । स्त्रीलिंगमां अर्वती अर्वत्यौ अर्वत्यः । जुओ पृष्ठ ७९ मुं.

२. जेने अन्ते म् अथवा व् होय एवा संयोग पछी आवेला अन् ना अकारनो द्वितीया बहुवचन विगेरे स्वरादि विभक्ति पर रहेता राजन् विगेरे शब्दनी जेम लोप थतो नथी.

'राजन्' शब्दः ।

राजा	राजानौ	राजानः	प्र०
राजानम्	राजानौ	राज्ञः	द्वि०
राज्ञा	राजभ्याम्	राजभिः	तृ०
राज्ञे	राजभ्याम्	राजभ्यः	च०
राज्ञः	राजभ्याम्	राजभ्यः	पं०
राज्ञः	राज्ञोः	राज्ञाम्	ष०
राज्ञि-राजनि	राज्ञोः	राजसु	स०
हे राजन्	हे राजानौ	हे राजानः	सं०

एवम्–मज्जन् तक्षन् उक्षन् मूर्धन् महिमन् गरिमन् लघिमन् अणिमन् आदयः ।

'मज्जन्' शब्दस्य द्वितीयाबहुवचने मज्ज्ञः । 'तक्षन्' शब्दस्य तक्ष्णः । 'महिमन्' शब्दस्य महिम्नः ।

'प्रतिदिवन्' शब्दे द्वितीयाबहुवचनादौ स्वरादिप्रत्यये परे यदा अकारलोपस्तदा इकारस्य दीर्घत्वम् । यथा–प्रतिदीव्नः, प्रतिदीव्ना, प्रतिदीव्ने, प्रतिदीव्नः, प्रतिदीव्नोः, प्रतिदीव्नि–प्रतिदिवनि । शेषं 'राजन्' शब्दवत् ।

'पूषन्' शब्दः ।

पूषा	पूषणौ	पूषणः	प्र०
हे पूषन्	हे पूषणौ	हे पूषणः	सं०
पूषणम्	पूषणौ	पूष्णः	द्वि०

तृतीयादौ 'राजन्' शब्दवत् । एवम्–अर्यमन् ।

'वृत्रहन्' शब्दः ।

वृत्रहा	वृत्रहणौ	वृत्रहणः	प्र०
हे वृत्रहन्	हे वृत्रहणौ	हे वृत्रहणः	सं०
वृत्रहणम्	वृत्रहणौ	वृत्रघ्नः	द्वि०
वृत्रघ्ना	वृत्रहभ्याम्	वृत्रहभिः	तृ०
वृत्रघ्नि–वृत्रहणि	वृत्रघ्नोः	वृत्रहसु	स०

इत्यादि । एवम्–मधुहन् गोत्रहन् आदयः ।

'श्वन्' शब्दः ।

श्वा	श्वानौ	श्वानः	प्र०
हे श्वन्	हे श्वानौ	हे श्वानः	सं०
श्वानम्	श्वानौ	शुनः	द्वि०
शुना	श्वभ्याम्	श्वभिः	तृ०
शुनि	शुनोः	श्वसु	स०

'युवन्' शब्दः ।

युवा	युवानौ	युवानः	प्र०
हे युवन्	हे युवानौ	हे युवानः	सं०
युवानम्	युवानौ	यूनः	द्वि०
यूना	युवभ्याम्	युवभिः	तृ०
यूनि	यूनोः	युवसु	स०

'मघवन्' शब्दः ।

मघवा	मघवानौ	मघवानः	प्र०
हे मघवन्	हे मघवानौ	हे मघवानः	सं०
मघवानम्	मघवानौ	मघोनः	द्वि०
मघोना	मघवभ्याम्	मघवभिः	तृ०
मघोनि	मघोनोः	मघवसु	स०

'दीर्घाहन्' शब्दः ।

दीर्घाहाः	दीर्घाहानौ	दीर्घाहानः	प्र०
दीर्घाहानम्	दीर्घाहानौ	दीर्घाह्नः	द्वि०
दीर्घाह्ना	दीर्घाहोभ्याम्	दीर्घाहोभिः	तृ०
दीर्घाह्ने	दीर्घाहोभ्याम्	दीर्घाहोभ्यः	च०
दीर्घाह्नः	दीर्घाहोभ्याम्	दीर्घाहोभ्यः	पं०
दीर्घाह्नः	दीर्घाह्नोः	दीर्घाह्नाम्	ष०
दीर्घाह्नि / दीर्घाहानि	दीर्घाह्नोः	दीर्घाहस्सु / दीर्घाहःसु	स०
हे दीर्घाहः	हे दीर्घाहानौ	हे दीर्घाहानः	सं०

'शशिन्' शब्दः ।

शशी	शशिनौ	शशिनः	प्र०
शशिनम्	शशिनौ	शशिनः	द्वि०
शशिना	शशिभ्याम्	शशिभिः	तृ०

शशिने	शशिभ्याम्	शशिभ्यः	च०
शशिनः	शशिभ्याम्	शशिभ्यः	पं०
शशिनः	शशिनोः	शशिनाम्	ष०
शशिनि	शशिनोः	शशिषु	स०
हे शशिन्	हे शशिनौ	हे शशिनः	सं०

एवम्-वाजिन् मन्त्रिन् कञ्चुकिन् करिन् परमेष्ठिन् आदयः।

'पथिन्' शब्दः।

पन्थाः	पन्थानौ	पन्थानः	प्र० सं०
पन्थानम्	पन्थानौ	पथः	द्वि०
पथा	पथिभ्याम्	पथिभिः	तृ०
पथे	पथिभ्याम्	पथिभ्यः	च०
पथः	पथिभ्याम्	पथिभ्यः	पं०
पथः	पथोः	पथाम्	ष०
पथि	पथोः	पथिषु	स०

एवम्-मथिन् शब्दः।

'ऋभुक्षिन्' शब्दः।

ऋभुक्षाः	ऋभुक्षाणौ	ऋभुक्षाणः	प्र० सं०
ऋभुक्षाणम्	ऋभुक्षाणौ	ऋभुक्षः	द्वि०
ऋभुक्षा	ऋभुक्षिभ्याम्	ऋभुक्षिभिः	तृ०
ऋभुक्षे	ऋभुक्षिभ्याम्	ऋभुक्षिभ्यः	च०

ऋभुक्षः	ऋभुक्षिभ्याम्	ऋभुक्षिभ्यः	पं०
ऋभुक्षः	ऋभुक्षोः	ऋभुक्षाम्	ष०
ऋभुक्षि	ऋभुक्षोः	ऋभुक्षिषु	स०

नान्तः स्त्रीलिङ्गः—

'सीमन्' शब्दः

सीमा[1] सीमा[2]	सीमे[1] सीमानौ[2]	सीमाः[1] सीमानः[2]	प्र०
हे सीमे, हे सीमन्	हे सीमे, हे सीमानौ	हे सीमाः, हे सीमानः	सं०
सीमाम्, सीमानम्	सीमे, सीमानौ	सीमाः, सीम्नः	द्वि०
सीमया, सीम्ना	सीमाभ्याम्, सीमभ्याम्	सीमाभिः, सीमभिः	तृ०

इत्यादि । एवम्— पामन् प्रमुखाः ।

'राजन्' शब्दः । (स्त्रीलिङ्गे)

राज्ञी	राज्ञ्यौ	राज्ञ्यः	प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत् । एवम्—तक्षन् प्रमुखाः । यथा तक्ष्णी तक्ष्ण्यौ तक्ष्ण्यः, आदयः ।

---

१ જેને અંતે मन् હોય એવા શબ્દને સ્ત્રીલિંગમાં आ (डाप्) વિકલ્પે આવે છે. જ્યારે आ (डाप्) આવે ત્યારે તેના રૂપ माला શબ્દ જેવા સમજવા.

૨ જ્યારે आ ન આવે, પણ सीमन् એ પ્રમાણે नकारान्त રહે ત્યારે તેના રૂપ राजन् શબ્દ જેવા સમજવા.

‘ श्वन् ’ शब्दः । (स्त्रीलिङ्गे)

शुनी	शुन्यौ	शुन्यः	प्र०

इत्यादि ‘ नदी ’ शब्दवत् ।

‘ मघवन् ’ शब्दः । (स्त्रीलिङ्गे)

मघोनी	मघोन्यौ	मघोन्यः	प्र०

इत्यादि ‘ नदी ’ शब्दवत् ।

‘ युवन् ’ शब्दः । (स्त्रीलिङ्गे)

युवतिः	युवती	युवतयः	प्र०

इत्यादि ‘ मति ’ शब्दवत् ।

नान्तो नपुंसकलिङ्गः—

‘ पर्वन् ’ शब्दः ।

पर्व	पर्वणी	पर्वाणि	प्र० द्वि०
हे पर्व—हे पर्वन्	हे पर्वणी	हे पर्वाणि	सं०
पर्वणा	पर्वभ्याम्	पर्वभिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ ‘ आत्मन् ’ शब्दवत् ।

एवम्—वर्मन् नर्मन् कर्मन् जन्मन् सद्मन् भर्मन् चर्मन् वर्मन् वर्त्मन् शर्मन् ब्रह्मन् आदयः ।

‘ सामन् ’ शब्दः ।

साम	साम्नी—सामनी	सामानि	प्र० द्वि०
हे सामन्-हे साम	”	हे सामानि	सं०
साम्ना	सामभ्याम्	सामभिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ ‘ राजन् ’ शब्दवत् ।

एवम्—दामन् धामन् व्योमन् नामन् लोमन्

'अहन्' शब्दः।

अहः	अह्नी–अहनी	अहानि	प्र० द्वि० सं०
अह्ना	अहोभ्याम्	अहोभिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'दीर्घाहन्' शब्दवत्।[1]

नान्तो विशेषणरूपः–

'सुपर्वन्' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

सुपर्वा	सुपर्वाणौ	सुपर्वाणः	प्र०

इत्यादि 'आत्मन्' शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे–

सुपर्वा,[2] सुपर्वा	सुपर्वे, सुपर्वाणौ	सुपर्वाः, सुपर्वाणः	प्र०
सुपर्वाम्, सुपर्वाणम्	सुपर्वे, सुपर्वाणौ	सुपर्वाः, सुपर्वणः	द्वि०

इत्यादि।

नपुंसके–

सुपर्व	सुपर्वणी	सुपर्वाणि	प्र० द्वि०
हेसुपर्वन्-हेसुपर्व	हे सुपर्वणी	हे सुपर्वाणि	सं०
सुपर्वणा	सुपर्वभ्याम्	सुपर्वभिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'आत्मन्'[3] शब्दवत्।

एवम्—प्रियब्रह्मन् सुशर्मन् शोभनाध्वन् बहुयज्वन् प्रियात्मन् बहुकर्मन् प्रियसद्मन् प्रियराजयुध्वन् सुसहयुध्वन् प्रिययज्वन् आदयः।

---

१ जुओ पृष्ठ ८८ मुं २ माला शब्द जेम. ३ आत्मन् शब्द जेम.

' सुसीमन् ' शब्दः । (पुंलिङ्ग)

सुसीमा	सुसीमानौ	सुसीमानः	प्र०
सुसीमानम्	सुसीमानौ	सुसीम्नः	द्वि०

इत्यादि ' राजन् ' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे—[1]

[2]सुसीमा, [3]सुसीम्नी, [4]सुसीमा	[2]सुसीमे, [3]सुसीम्न्यौ, [4]सुसीमानौ	सुसीमाः, सुसीम्न्यः, सुसीमानः	प्र०
हेसुसीमे-हेसुसीम्नि, हेसुसीमन्	,,	,,	सं०
सुसीमाम्, सुसीम्नीम्, सुसीमानम्	,,	सुसीमाः, सुसीम्नीः, सुसीम्नः	द्वि०
सुसीमया, सुसीम्न्या, सुसीम्ना	सुसीमाभ्याम्, सुसीम्नीभ्याम्, सुसीमभ्याम्	सुसीमाभिः, सुसीम्नीभिः, सुसीमभिः	तृ०

इत्यादि ' माला ' वत्, ' नदी ' वत्, ' राजन् ' शब्दवत्

---

१ स्त्रीलिङ्गमां सुसीमन् शब्द आकारान्त ईकारान्त अने नकारान्त बने छे.

२ आकारान्त होय त्यारे माला जेवां रूप थाय.

३ ईकारान्त होय त्यारे नदी जेवां रूप थाय.

४ नकारान्त होय त्यारे राजन् जेवां रूप थाय.

नपुंसके—

सुसीम	सुसीम्नी–सुसीमनी	सुसीमानि	प्र० द्वि०
हे सुसीम–हे सुसीमन्	,,	,,	सं०

इत्यादि ' सामन् ' शब्दवत् ।

एवम्–बहुपामन् उद्दामन् सुनामन् उच्चधाम प्रियराजन्[1]
बहुसामन् स्थूलमूर्धन् प्रियमहिमन् [2]सुदिवन् आदयः

' प्रियपूषन् ' शब्दः (पुंलिङ्गे)

प्रियपूषा	प्रियपूषणौ	प्रियपूषणः	प्र०

इत्यादि ' पूषन् ' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे—

प्रियपूषा[3] प्रियपूष्णी प्रियपूषा	प्रियपूषे प्रियपूष्ण्यौ प्रियपूषणौ	प्रियपूषाः प्रियपूष्ण्यः प्रियपूषणः	प्र०

इत्यादि । एवम्–प्रियार्यमन् ।

' भ्रूणहन् ' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

भ्रूणहा	भ्रूणहानौ	भ्रूणहानः	प्र०
भ्रूणहानम्	भ्रूणहानौ	भ्रूणघ्नः	द्वि०

इत्यादि ' वृत्रहन् ' शब्दवत् ।

---

१ स्त्रीलिंगमां प्रथमाना द्विवचनमां प्रियराज्ञे प्रियराज्ञ्यौ प्रियराजानौ ए प्रमाणे रूप करवां.

२ ज्यां अकार नो लोप थाय त्यां प्रतिदिवन् शब्दनी जेम इकार नो दीर्घ करवो. जुओ पृष्ठ ८६ मुं.

३ माला शब्द जेम. ४ नदी शब्द जेम. ५ पूषन् शब्द जेम

स्त्रीलिङ्गे—

भ्रूणघ्नी,[1] भ्रूणहा[2]	भ्रूणघ्न्यौ, भ्रूणहानौ	भ्रूणघ्न्यः, भ्रूणहानः	प्र०
भ्रूणघ्नीम्, भ्रूणहानम्	भ्रूणघ्न्यौ, भ्रूणहानौ	भ्रूणघ्नीः भ्रूणघ्नः	द्वि०

इत्यादि ।

नपुंसके—

भ्रूणह	भ्रूणघ्नी-भ्रूणहनी	भ्रूणहानि	प्र० द्वि०
हेभ्रूणहन्-हेभ्रूणह	„	„	सं०
भ्रूणघ्ना	भ्रूणहभ्याम्	भ्रूणहभिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'वृत्रहन्' शब्दवत् ।

एवम्—अहिहन् ब्रह्महन् पशुहन् आदयः ।

'प्रियश्वन्' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

पुंलिङ्गे सर्वरूपाणि 'श्वन्' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे—

प्रियश्वा,[3] प्रियश्वाँ[4]	प्रियश्वे, प्रियश्वानौ	प्रियश्वाः, प्रियश्वानः	प्र०
प्रियश्वाम्, प्रियश्वानम्	प्रियश्वे, प्रियश्वानौ	प्रियश्वाः, प्रियशुनः	द्वि०

---

१ नदी शब्द जेवां रूप समजवां. २ वृत्रहन् शब्द जेवां रूप समजवां.

३ माला शब्द जेवां रूप समजवां. ४ श्वन् शब्द जेवां रूप करवां.

नपुंसके–

प्रियश्व	प्रियशुनी	प्रियश्वानि	प्र० द्वि०
हे प्रियश्वन्-प्रियश्व	हे प्रियशुनी	हे प्रियश्वानि	सं०

तृतीयादौ 'श्वन्' शब्दवत्।

'अतिश्वन्' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

पुंलिङ्गे 'श्वन्' शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे–

अतिशुनी	अतिशुन्यौ	अतिशुन्यः	प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्।

नपुंसके–

नपुंसकलिङ्ग 'प्रियश्वन्' शब्दवत्।

'अतियुवन्'। शब्दः (पुंलिङ्गे)

पुंलिङ्गे 'युवन्' शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे–

अतियूनी	अतियून्यौ	अतियून्यः	प्र०
अतियूनीम्	अतियून्यौ	अतियूनीः	द्वि०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्।

नपुंसके–

अतियुव	अतियूनी	अतियुवानि	प्र० द्वि०
हे अतियुव हे अतियुवन्	हे अतियूनी	हे अतियुवानि	सं०

तृतीयादौ 'युवन्' शब्दवत्।

'अतिमघवन्' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

पुंलिङ्गे सर्वरूपाणि 'मघवन्' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे—

अतिमघोनी	अतिमघोन्यौ	अतिमघोन्यः	प्र०
अतिमघोनीम्	अतिमघोन्यौ	अतिमघोनीः	द्वि०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत् ।

नपुंसके—

अतिमघव	अतिमघोनी	अतिमघवानि	प्र० द्वि०
हे अतिमघव, हे अतिमघवन्	हे अतिमघोनी	हे अतिमघवानि	सं०

तृतीयादौ 'मघवन्' शब्दवत् ।

'प्रियाहन्' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

प्रियाहाः	प्रियाहानौ	प्रियाहानः	प्र०

इत्यादि पुंलिङ्ग'दीर्घाहन्'शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे[1]—

प्रियाह्नी[2], प्रियाह्ना[3], प्रियाहाः[4]	प्रियाह्न्यौ[2] प्रियाह्ने[3], प्रियाहानौ[4]	प्रियाह्न्यः[2] प्रियाह्नाः[3], प्रियाहानः[4]	प्र०

१ સ્ત્રીલિંગમાં प्रियाहन् શબ્દના प्रियाह्नी प्रियाह्ना અને प्रियाहन् એ પ્રમાણે ત્રણ રૂપ બને છે. २ नदी શબ્દ જેવા રૂપ કરવા. ૩ माला શબ્દ જેવા રૂપ કરવા ૪ दीर्घाहन् શબ્દ જેવા રૂપ કરવા,

प्रियाह्णीम्, प्रियाहाम्, प्रियाहानम्	प्रियाह्न्यौ, प्रियाहे, प्रियाहानौ	प्रियाह्णीः, प्रियाहाः, प्रियाह्नः	द्वि०

इत्यादि ।

नपुंसके—

प्रियाहः प्रियाह्णी—प्रियाहनी प्रियाहानि प्र० द्वि०

इत्यादि 'अहन्' शब्दवत् । एवम्—दीर्घाहन् आदयः ।

'धीवन्' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

धीवा	धीवानौ	धीवानः	प्र०
धीवानम्	धीवानौ	धीव्नः	द्वि०
धीव्ना	धीवभ्याम्	धीवभिः	तृ०

इत्यादि 'राजन्'शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे—

धीवरी	धीवर्यौ	धीवर्यः	प्र०
धीवरीम्	धीवर्यौ	धीवरीः	द्वि०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत् ।

नपुंसके—

धीव धीव्नी—धीवनी धीवानि प्र० द्वि०

इत्यादि 'सामन्' शब्दवत् ।

एवम्—पीवन् भूरिदावन् घृतपावन् अवावन् आदयः ।

‘ शर्वन् ’ शब्दः। (पुंलिङ्गे)

शर्वा	शर्वाणौ	शर्वाणः	प्र०
शर्वाणम्	शर्वाणौ	शर्वणः	द्वि०

इत्यादि ‘ आत्मन् ’ शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे—

शर्वरी	शर्वर्यौ	शर्वर्यः	प्र०

इत्यादि ‘ नदी ’ शब्दवत् ।

नपुंसके—

शर्व	शर्वणी	शर्वाणि	प्र० द्वि०

इत्यादि ‘ पर्वन् ’ शब्दवत् ।

एवम्—मेरुदृश्वन् सुत्वन् सहकृत्वन् राजकृत्वन् मातरिश्वन् आदयः ।

‘ राजयुध्वन् ’ शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

राजयुध्वा	राजयुध्वानौ	राजयुध्वानः	प्र०
राजयुध्वानम्	राजयुध्वानौ	राजयुध्वनः	द्वि०

इत्यादि ‘ आत्मन् ’ शब्दवत् ।

नपुंसके—

राजयुध्व	राजयुध्वनी	राजयुध्वानि	प्र० द्वि०

इत्यादि ‘ पर्वन् ’ शब्दवत् ।

ए[illegible] [illegible]ध्वन अतियज्वन आदयः ।

'विजावन्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

विजावा	विजावानौ	विजावानः	प्र०
विजावानम्	विजावानौ	विजाव्नः	द्वि०

इत्यादि पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च पुंलिङ्ग'राजन्'शब्दवत्।

नपुंसके—

नपुंसक'सामन्'शब्दवत्'

एवम्—विखावन् दधिक्रावन् ग्रावन् घूरावन् यात्वन्[1] अग्रेगावन्[2] आदयः।

'प्रियधीवन्' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

पुंलिङ्गे 'राजन्' शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे—

प्रियधीवरी,[3] प्रियधीवा,[4] प्रियधीवा[5]	प्रियधीवर्यौ, प्रियधीवे, प्रियधीवानौ,	प्रियधीवर्यः, प्रियधीवाः, प्रियधीवानः	प्र०
प्रियधीवरीम्, प्रियधीवाम्, प्रियधीवानम्	"	प्रियधीवरीः, प्रियधीवाः, प्रियधीव्नः	द्वि०

नपुंसके—

नपुंसकलिङ्गे 'सामन्'शब्दवत्। एवम्—प्रियपीवन् प्रियभूरिदावन् सुघृतपावन् प्रियावावन् आदयः।

---

१ अशु व्याप्तौ धातुने वन् પ્રત્યય પર રહેતાં. २ गम् धातुने। ३ नदी શબ્દ જેમ. ४ माला શબ્દ જેમ. ५ राजन् શબ્દ જેમ.

' प्रियशर्वन् ' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

पुंलिङ्गे 'आत्मन्'[3] शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे

प्रियशर्वरी,[1] प्रियशर्वा,[2] प्रियशर्वा[3]	प्रियशर्वर्यौ,[1] प्रियशर्वे,[2] प्रियशर्वाणौ[3]	प्रियशर्वर्यः,[1] प्रियशर्वाः,[2] प्रियशर्वाणः[3]	प्र०
प्रियशर्वरीम्, प्रियशर्वाम्, प्रियशर्वाणम्	प्रियशर्वर्यौ, प्रियशर्वे, प्रियशर्वाणौ	प्रियशर्वरीः, प्रियशर्वाः, प्रियशर्वणः	द्वि०

नपुंसके–

नपुंसकलिङ्गे 'पर्वन्' शब्दवत् ।

एवम्–प्रियमेरुदृश्वन् सुसुत्वन् सुसङ्कृत्वन् प्रियराजकृत्वन् सुप्रातरित्वन् आदयः ।

' प्रियविजावन् ' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

पुंलिङ्गे 'राजन्' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे–

स्त्रीलिङ्गे 'सीमन्' शब्दवत् ।

नपुंसके–

नपुंसकलिङ्गे 'सामन्' शब्दवत् ।

एवम्–प्रियविलावन् प्रियाग्रेगावन् आदयः ।

---

१ नदी शब्द जेम. २ माला शब्द जेम. ३ आत्मन् शब्द जेम.

'अतिपर्वन्' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

पुंल्लिङ्गे 'आत्मन्' शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे—

अतिपर्वणी अतिपर्वण्यौ अतिपर्वण्यः प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्।

नपुंसके—

नपुंसकलिङ्गे 'पर्वन' शब्दवत्।

'दण्डिन्' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

दण्डी दण्डिनौ दण्डिनः प्र०

इत्यादि 'शशिन्' शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे—

दण्डिनी दण्डिन्यौ दण्डिन्यः प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्।

नपुंसके—

दण्डि दण्डिनी दण्डीनि प्र० द्वि०

हे दण्डिन्–हे दण्डि हे दण्डिनी हे दण्डीनि सं०

दण्डिना दण्डिभ्याम् दण्डिभिः तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'शशिन्'शब्दवत्।

एवम्–ग्राहिन् स्थायिन् भाविन् ध्वाङ्क्षराविन् उष्ट्रक्रोशिन् [गा]मिन् आगामिन् सर्वदर्शिन् प्रियशशिन् सुवाजिन् प्रियमन्त्रिन् शृङ्गिन् [च]क्रिन् स्रग्विन् प्रमुख्याः।

'सुपथिन्' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

पुंलिङ्गे सर्वरूपाणि पथिन्'शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे—

सुपथी	सुपथ्यौ	सुपथ्यः	प्र०
सुपथीम्	सुपथ्यौ	सुपथीः	द्वि०

इत्यादि 'नदी'शब्दवत् ।

नपुंसके—

सुपथि	सुपथी	सुपन्थानि	प्र०
हे सुपथि-हे सुपथिन्	हे सुपथी	हे सुपन्थानि	सं०
सुपथा	सुपथिभ्याम्	सुपथिभिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'पथिन्' शब्दवत् ।

एवम्—प्रियपथिन् अतिपथिन् प्रियमथिन् सुमथिन् आदयः ।

'बहुऋभुक्षिन्' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

पुंलिङ्गे 'ऋभुक्षिन्'शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे—

बहुऋभुक्षी	बहुऋभुक्ष्यौ	बहुऋभुक्ष्यः	प्र०
बहुऋभुक्षीम्	बहुऋभुक्ष्यौ	बहुऋभुक्षीः	द्वि०

इत्यादि 'नदी'शब्दवत् ।

नपुंसके—

बहुऋभुक्षि	बहुऋभुक्षी	बहुऋभुक्षाणि	प्र० द्वि०
हे बहुऋभुक्षि }	,,	,,	सं०
हे ...			

बहुऋभुक्षा बहुऋभुक्षिभ्याम् बहुऋभुक्षिभिः तृ०
इत्यादि तृतीयादौ 'ऋभुक्षिन्'शब्दवत्।
एवम्—अनृभुक्षिन् प्रियऋभुक्षिन् आदयः।

पान्तः स्त्रीलिङ्गे—

'अप्' शब्दः। (नित्यं बहुवचनान्तः)

आपः, प्रथमाबहुवचनम्। अपः, द्वि० ब०। अद्भिः, तृ० ब०। अद्भ्यः, च० ब०। अद्भ्यः, पं० ब०। अपाम्, ष० ब०। अप्सु, स० ब०। हे आपः सम्बोधनबहुवचनम्।

पान्तो विशेषणरूपो—

'मन्त्रजप्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

मन्त्रजप्-ब्	मन्त्रजपौ	मन्त्रजपः	प्र० सं०
मन्त्रजपम्	मन्त्रजपौ	मन्त्रजपः	द्वि०
मन्त्रजपा	मन्त्रजब्भ्याम्	मन्त्रजब्भिः	तृ०
मन्त्रजपि	मन्त्रजपोः	मन्त्रजप्सु	स०

एवम्—षण्डपलिप् अक्षरलुप् गुप् आदयः पान्ताः।

'स्वप्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

स्वाप्-ब्	स्वापौ	स्वापः	प्र०
स्वापम्	स्वापौ	स्वपः	द्वि०
स्वपा	स्वद्भ्याम्	स्वाद्भिः	तृ०

स्वपे	स्वद्भ्याम्	स्वद्भ्यः	च०
स्वपः	स्वद्भ्याम्	स्वद्भ्यः	पं०
स्वपः	स्वपोः	स्वपाम्	ष०
स्वपि	स्वपोः	स्वप्सु	स०
हे स्वप्	हे स्वापौ	हे स्वापः	सं०

नपुंसके–

स्वप्–ब् स्वपी स्वाम्पि–स्वम्पि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् । एवम्–अल्प् शुच्यप् बह्प् आदयः ।

फान्तो विशेषणरूपो–

'अरितुफ्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

अरितुप्–ब्	अरितुफौ	अरितुफः	प्र० सं०
अरितुफम्	अरितुफौ	अरितुफः	द्वि०
अरितुफा	अरितुब्भ्याम्	अरितुब्भिः	तृ०
अरितुफि	अरितुफोः	अरितुप्सु	स०

नपुंसके–

अरितुप्–ब् अरितुफी अरितुम्फि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् । एवम्–माल्यगुफ् आदयः ।

वान्तो विशेषणरूपः–

'सुकव्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सुकप्-ब्	सुकभौ	सुकभः	प्र० सं०
सुकभम्	सुकभौ	सुकभः	द्वि०
सुकभा	सुकब्भ्याम्	सुकब्भिः	तृ०
सुकभि	सुकभोः	सुकप्सु	स०

नपुंसके—

सुकप्-ब् सुकभी सुकम्भि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् । एवम्-अतिवलीभ् आदयः ।

'पुत्रचुम्ब्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

पुत्रचुम्	पुत्रचुम्बौ	पुत्रचुम्बः	प्र० सं०
पुत्रचुम्बम्	पुत्रचुम्बौ	पुत्रचुम्बः	द्वि०
पुत्रचुम्बा	पुत्रचुम्भ्याम्	पुत्रचुम्भिः	तृ०
पुत्रचुम्बि	पुत्रचुम्बोः	पुत्रचुम्सु	स०

नपुंसके—

पुत्रचुम् पुत्रचुम्बी पुत्रचुम्बि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् ।

एवम्-प्रियाचुम्ब् अतिलम्ब् सुकुम्ब् आदयः ।

भान्तः स्त्रीलिङ्गः—

'ककुभ्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

ककुप्-ब्	ककुभौ	ककुभः	प्र० सं०
ककुभम्	ककुभौ	ककुभः	द्वि०

ककुभा	ककुब्भ्याम्	ककुब्भिः	तृ०
ककुभि	ककुभोः	ककुप्सु	स०

एवम्-अनुष्टुभ् आदयः ।

भान्तो विशेषणरूपः

'सुककुभ्' शब्दः ।

पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च 'ककुभ्' शब्दवत् ।

नपुंसके—

सुककुप्-ब्	सुककुभी	सुककुम्भि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'ककुभ्' शब्दवत् ।

एवम्-कृतानुष्टुभ् आदयः ।

'विदभ्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

विधप्-ब्	विदभौ	विदभः	प्र० सं०
विदभम्	विदभौ	विदभः	द्वि०
विदभा	विधब्भ्याम्	विधब्भिः	तृ०
विदभि	विदभोः	विधप्सु	स०

नपुंसके—

विधप्-ब्	विदभी	विदम्भि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् । एवम्-गर्दभ् आदयः ।

भान्तो विशेषणरूपः—

'प्राप्तशम्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

प्राप्तशम्	प्राप्तशमौ	प्राप्तशमः	प्र० सं०
प्राप्तशमम्	प्राप्तशमौ	प्राप्तशमः	द्वि०
प्राप्तशमा	प्राप्तशम्भ्याम्	प्राप्तशम्भिः	तृ०
प्राप्तशमि	प्राप्तशमोः	प्राप्तशम्सु	स०

नपुंसके–

प्राप्तशम् प्राप्तशमी प्राप्तशमि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् ।

'प्रशाम्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

प्रशान्	प्रशामौ	प्रशामः	प्र० सं०
प्रशामम्	प्रशामौ	प्रशामः	द्वि०
प्रशामा	प्रशान्भ्याम्	प्रशान्भिः	तृ०
प्रशामे	प्रशान्भ्याम्	प्रशान्भ्यः	च०
प्रशामः	प्रशान्भ्याम्	प्रशान्भ्यः	पं०
प्रशामः	प्रशामोः	प्रशामाम्	ष०
प्रशामि	प्रशामोः	प्रशान्सु	स०

नपुंसके–

प्रशान् प्रशामी प्रशामि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् ।

एवम्–प्रताम् अतिदाम् परिक्लाम् आदयः ।

यान्तौ विशेषणरूपौ–

‘जय्’ शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

जय्	जयौ	जयः	प्र० सं०
जयम्	जयौ	जयः	द्वि०
जया	जय्भ्याम्	जय्भिः	तृ
जयि	जयोः	जय्सु	स०

नपुंसके–

जय्	जयी	जायि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् । एवम्–नय् क्षय् अव्यय् आदयः ।

रान्तः स्त्रीलिङ्गो–

‘गिर्’ शब्दः ।

गीः	गिरौ	गिरः	प्र० सं०
गिरम्	गिरौ	गिरः	द्वि०
गिरा	गीर्भ्याम्	गीर्भिः	तृ०
गिरि	गिरोः	गीर्षु	स०

एवम्–धुर् पुर् जूर्[2] आदयः ।

---

१ जयम् आचष्टे इति (णिच्) जययति, जययतीति (क्विप्) जय्, આવી રીતે નય્ ક્ષય્ અવ્યય્ વિગેરેનો પણ વિગ્રહ કરવો.

૨ जूर् શબ્દની ઉપાન્ત્યમાં પ્રથમથી જ દીર્ઘ ऊ હોવાથી દરેક વિભક્તિમાં દીર્ઘ રહે છે.

'द्वार्' शब्दः ।

द्वाः	द्वारौ	द्वारः	प्र० सं०
द्वारम्	द्वारौ	द्वारः	द्वि०
द्वारा	द्वार्भ्याम्	द्वार्भिः	तृ०
द्वारि	द्वारोः	द्वार्षु	स०

एवम्—वार् आदयः ।

रान्तो नपुंसकलिङ्गो—

'वार्' शब्दः ।

वाः	वारी	वारि	प्र० द्वि० सं०
वारा	वार्भ्याम्	वार्भिः	तृ०
वारे	वार्भ्याम्	वार्भ्यः	च०

इत्यादि तृतीयादौ 'द्वार्' शब्दवत्'

रान्तो विशेषणरूपः—

'सुगिर्' शब्दः (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सुगीः	सुगिरौ	सुगिरः	प्र० सं०

इत्यादि 'गिर्' शब्दवत् ।

नपुंसके—

सुगीः	सुगिरी	सुगिरि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'गिर्' शब्दवत् । एवम्—मासधुर् बहुपुर् आदयः ।

लान्तो विशेषणरूपो-

'विमल्'[1] शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

विमल्	विमलौ	विमलः	प्र० सं०
विमलम्	विमलौ	विमलः	द्वि०
विमला	विमल्भ्याम्	विमल्भिः	तृ०
विमलि	विमलोः	विमल्षु	स०

नपुंसके-

विमल्	विमली	विमालि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत्।

एवम्-धवल् उज्ज्वल् पतितहल् कमल् आदयः।

वान्तः स्त्रीलिङ्गे-

'दिव्' शब्दः।

द्यौः	दिवौ	दिवः	प्र० सं०
दिवम्	दिवौ	दिवः	द्वि०
दिवा	द्युभ्याम्	द्युभिः	तृ०
दिवे	द्युभ्याम्	द्युभ्यः	च०
दिवः	द्युभ्याम्	द्युभ्यः	पं०
दिवः	दिवोः	दिवाम्	ष०
दिवि	दिवोः	द्युषु	स०

१ विमलम् आचष्टे (णिच्) विमलयति, विमलयतीति (क्विप्) विमल्, એ પ્રમાણે વિગ્રહ કરવો. એવી રીતે ધવલ્ કમલ્ વિગેરે શબ્દ-માં પણ સમજવું

वान्तो विशेषणरूपः—

'सुदिव्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सुद्यौः	सुदिवौ	सुदिवः	प्र० सं०
सुदिवम्	सुदिवौ	सुदिवः	द्वि०
सुदिवा	सुद्युभ्याम्	सुद्युभिः	तृ०

इत्यादि 'दिव्' शब्दवत्।

नपुंसके—

सुद्यु	सुदिवी	सुदिवि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'दिव्' शब्दवत्।

एवम्—विमलदिव् अतिदिव् प्रियदिव् आदयः।

शान्तः पुंलिङ्गे—

'विश्' शब्दः।

विट्—ड्	विशौ	विशः	प्र० सं०
विशम्	विशौ	विशः	द्वि०
विशा	विड्भ्याम्	विड्भिः	तृ०
विशे	विड्भ्याम्	विड्भ्यः	च०
विशः	विड्भ्याम्	विड्भ्यः	पं०
विशः	विशोः	विशाम्	ष०
विशि	विशोः	विट्सु	स०

शान्तः स्त्रीलिङ्गो–

' दिश् ' शब्दः ।

दिक्–ग्	दिशौ	दिशः	प्र० सं०
दिशम्	दिशौ	दिशः	द्वि०
दिशा	दिग्भ्याम्	दिग्भिः	तृ०
दिशे	दिग्भ्याम्	दिग्भ्यः	च०
दिशः	दिग्भ्याम्	दिग्भ्यः	पं०
दिशः	दिशोः	दिशाम्	ष०
दिशि	दिशोः	दिक्षु	स०

एवम्–दृश् ।

शान्तो विशेषणरूपः–

' प्राश् ' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

प्राट्–ड्	प्राशौ	प्राशः	प्र० सं०
प्राशम्	प्राशौ	प्राशः	द्वि०

इत्यादि ' विश् ' शब्दवत् ।

नपुंसके–

प्राट्–ड्	प्राशी	प्रांशि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ ' विश् ' शब्दवत् ।

' घृतस्पृश् ' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

घृतस्पृक्–ग्	घृतस्पृशौ	घृतस्पृशः	प्र० सं०

[illegible] ' शब्दवत् ।

नपुंसके—

घृतस्पृक्—ग्	घृतस्पृशी	घृतस्पृंशि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'दिश्' शब्दवत्।

एवम्—मन्थस्पृश् दलस्पृश् दृष्टदिश् सुदृश् कीदृश् यादृश् तादृश् ईदृश् भवादृश् युष्मादृश् अस्मादृश सदृश् आदयः।

'जीवनश्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

जीवनक्—ग्, जीवनट्-ड्	जीवनशौ	जीवनशः	प्र० सं०
जीवनशम्	जीवनशौ	जीवनशः	द्वि०
जीवनशा	जीवनग्भ्याम् / जीवनड्भ्याम्	जीवनग्भिः / जीवनड्भिः	तृ०
जीवनशे	जीवनग्भ्याम् / जीवनड्भ्याम्	जीवनग्भ्यः / जीवनड्भ्यः	च०
जीवनशि	जीवनशोः	जीवनक्षु-ट्सु	स०

इत्यादि। एवम्—प्राणनश् आदयः

पान्तः पुंलिङ्गो—

'द्विप्' शब्दः।

द्विट्—ड्	द्विपौ	द्विपः	प्र० सं०
द्विपम्	द्विपौ	द्विपः	द्वि०
द्विपा	द्विड्भ्याम्	द्विड्भिः	तृ०
द्विपि	द्विपोः	द्विट्सु	

पान्तः स्त्रीलिङ्गः—

'त्विष्' शब्दः।

त्विट्—ड्	त्विषौ	त्विषः	प्र० सं०

इत्यादि 'द्विष्' शब्दवत्।

एवम्—प्रावृष् रुष् विप्रुष् तृष् मुष् आदयः॥

पान्ता विशेषणरूपो—

'रत्नमुष्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

रत्नमुट्—ड्	रत्नमुषौ	रत्नमुषः	प्र० सं०

इत्यादि 'द्विष्' शब्दवत्।

नपुंसके—

रत्नमुट्—ड्	रत्नमुषी	रत्नमुंषि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत्।

एवम्—क्रूरद्विष् सुत्विष् अतिरुष् आदयः।

'दधृष्' शब्दः (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

दधृक्—ग्	दधृषौ	दधृषः	प्र० सं०
दधृषम्	दधृषौ	दधृषः	द्वि०
दधृषा	दधृग्भ्याम्	दधृग्भिः	तृ०
दधृषि	दधृषोः	दधृक्षु	स०

नपुंसके—

दधृक्—ग्	दधृषी	दधृंषि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ [illegible]।

'सजुष्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च).

सजूः	सजुषौ	सजुषः	प्र० सं०
सजुषम्	सजुषौ	सजुषः	द्वि०
सजुषा	सजूर्भ्याम्	सजूर्भिः	तृ०
सजुषि	सजुषोः	सजूःषु–सजूष्षु	स०

नपुंसके–

सजूः	सजुषी	सजूंषि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत्।

'काष्ठतक्ष्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

काष्ठतट्–ड्	काष्ठतक्षौ	काष्ठतक्षः	प्र० सं०
काष्ठतक्षम्	काष्ठतक्षौ	काष्ठतक्षः	द्वि०
काष्ठतक्षा	काष्ठतड्भ्याम्	काष्ठतड्भिः	तृ०
काष्ठतक्षि	काष्ठतक्षोः	काष्ठतट्सु	स०

नपुंसके–

काष्ठतट्–ड्	काष्ठतक्षी	काष्ठतङ्क्षि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत्। एवम्–गोरक्ष् दन्तत्वक्ष् रिपुत्वक्ष् गृहप्रविविक्ष् मधुलिलिक्ष् आदयः।

'धान्यापिपक्ष्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

धान्यापिपक्–ग्	धान्यापिपक्षौ	धान्यापिपक्षः	प्र० सं०

१ क् अने ष् ना संयोगथी क्ष् बने छे.

धान्यपिपक्षम्	धान्यपिपक्षौ	धान्यपिपक्षः	द्वि०
धान्यपिपक्षा	धान्यपिपग्भ्याम्	धान्यपिपग्भिः	तृ०

नपुंसके—

धान्यपिपक्—ग् धान्यपिपक्षी धान्यपिपङ्क्षि प्र०द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत्। एवम्—विवक्ष् दिधक्ष् आदयः।

सान्तः पुंलिङ्गः—

'चन्द्रमस्' शब्दः।

चन्द्रमाः	चन्द्रमसौ	चन्द्रमसः	प्र०
चन्द्रमसम्	चन्द्रमसौ	चन्द्रमसः	द्वि०
चन्द्रमसा	चन्द्रमोभ्याम्	चन्द्रमोभिः	तृ०
चन्द्रमसे	चन्द्रमोभ्याम्	चन्द्रमोभ्यः	च०
चन्द्रमसः	चन्द्रमोभ्याम्	चन्द्रमोभ्यः	पं०
चन्द्रमसः	चन्द्रमसोः	चन्द्रमसाम्	ष०
चन्द्रमसि	चन्द्रमसोः	चन्द्रमःसु—स्सु	स०
हे चन्द्रमः	हे चन्द्रमसौ	हे चन्द्रमसः	सं०

एवम्—वेधस् उच्चैःश्रवस् जातवेदस् हिरण्यरेतस् पुरोधस् अङ्गिरस् मुख्याः।

'पुंस्' शब्दः।

पुमान्	पुमांसौ	पुमांसः	प्र०
पुमांसम्	[illegible]	[illegible]	[illegible]

पुंसा	पुंभ्याम्	पुंभिः	तृ०
पुंसि	पुंसोः	पुंसु	स०
हे पुमन्	हे पुमांसौ	हे पुमांसः	सं०

'दोस्' शब्दः ।

दोः	दोषौ	दोषः	प्र० सं०
दोषम्	दोषौ	दोष्णः-दोषः	द्वि०
दोष्णा, दोषा	दोषभ्याम्, दोर्भ्याम्	दोषभिः, दोर्भिः	तृ०
दोष्णे, दोषे	दोषभ्याम्, दोर्भ्याम्	दोषभ्यः, दोर्भ्यः	च०
दोष्णि-दोषणि, दोषि	दोष्णोः, दोषोः	दोषसु, दोःषु-दोष्षु	स०

'उशनस्' शब्दः ।

उशना	उशनसौ	उशनसः	प्र०
हे उशनन्, हे उशन, हे उशनः	हे उशनसौ	हे उशनसः	सं०

...द्वितीयादौ 'चन्द्रमस्' शब्दवत् ।

'पुरुदंशस्' शब्दः ।

पुरुदंशा	पुरुदंशसौ	पुरुदंशसः	प्र०
पुरुदंशसम्	पुरुदंशसौ	पुरुदंशसः	द्वि०

इत्यादि द्वितीयादौ 'चन्द्रमस्' शब्दवत् । एवम्–अनेहस् ।

सान्तः स्त्रीलिङ्गो–

' अप्सरस् ' शब्दः ।

अप्सराः	अप्सरसौ	अप्सरसः	प्र०

इत्यादि सर्वरूपाणि 'चन्द्रमस्' शब्दवत् ।

' भास् ' शब्दः ।

भाः	भासौ	भासः	प्र० सं०
भासम्	भासौ	भासः	द्वि०
भासा	भाभ्याम्	भाभिः	तृ०
भासि	भासोः	भाःसु–भास्सु	स०

' आशिस् ' शब्दः ।

आशीः	आशिषौ	आशिषः	प्र० सं
आशिषम्	आशिषौ	आशिषः	द्वि०
आशिषा	आशीर्भ्याम्	आशीर्भिः	तृ०
आशिषि	आशिषोः	आशीःषु–आशीष्षु	स०

सान्तो नपुंसकलिङ्गः–

' पयस् ' शब्दः ।

पयः	पयसी	पयांसि	प्र० द्वि० सं०
पयसा	पयोभ्याम्	पयोभिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ ' चन्द्रमस् ' शब्दवत् । एवम्–तेजस् महस् तपस् वासस् श्रोतस् ओजस् शिरस् अयस् रक्षस् सरस् एनस् तमस् रेतस् . [illegible] छन्दस् श्रेयस् रजस् प्रख्याः ।

'सर्पिस्' शब्दः ।

सर्पिः	सर्पिषी	सर्पींषि	प्र० द्वि० सं०
सर्पिषा	सर्पिर्भ्याम्	सर्पिर्भिः	तृ०
सर्पिषि	सर्पिषोः	सर्पिःषु–सर्पिष्षु	स०

इत्यादि । एवम्–बर्हिस् शोचिस् रोचिस् अर्चिस् हविस् ज्योतिस् छर्दिस् मुख्याः ।

'धनुस्' शब्दः ।

धनुः	धनुषी	धनूंषि	प्र० द्वि सं०
धनुषा	धनुर्भ्याम्	धनुर्भिः	तृ०
धनुषे	धनुर्भ्याम्	धनुर्भ्यः	च०

इत्यादि । एवम्–वपुस् आयुस् चक्षुस् जनुस् यजुस् आदयः ।

'दोस्' शब्दः ।

दोः	दोषी	दोंषि	प्र० सं०
दोः	दोषी	दोषाणि–दोंषि	द्वि०

तृतीयादौ पुंलिङ्ग 'दोस्' शब्दवत्[1] ।

सान्तो विशेषणरूपः

'सुमनस्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सुमनाः	सुमनसौ	सुमनसः	प्र०

इत्यादि 'चन्द्रमस्' शब्दवत् ।

---

१ जुओ पृष्ठ ११८ मुं.

नपुंसके–

सुमनः सुमनसी सुमनांसि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'चन्द्रमस्' शब्दवत्। एवम्–प्रियचन्द्रमस् प्रियाप्सरस् दुर्मनस् सुतेजस् अतिपुरोधस् आदयः।

'प्रियपुंस्' शब्दः। ((पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

प्रियपुमान् प्रियपुमांसौ प्रियपुमांसः प्र०

इत्यादि 'पुंस्' शब्दवत्[1]।

नपुंसके–

प्रियपुम् प्रियपुंसी प्रियपुमांसि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'पुंस्' शब्दवत्।

'उदर्चिस्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

उदर्चिः उदर्चिषौ उदर्चिषः प्र० सं०

उदर्चिषम् उदर्चिषौ उदर्चिषः द्वि०

तृतीयादौ 'सर्पिस्' शब्दवत्।

नपुंसके–

सर्वरूपाणि 'सर्पिस्' शब्दवत्[2]।

एवम्–बहुशोचिस् सुरोचिस् प्रियहविस् आदयः।

---

१ जुओ पृष्ठ ११७ मुं. २ जुओ पृष्ठ १२० मुं.

'प्रियधनुस्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

प्रियधनुः	प्रियधनुषौ	प्रियधनुषः	प्र० सं०
प्रियधनुषम्	प्रियधनुषौ	प्रियधनुषः	द्वि०

तृतीयादौ 'धनुस्' शब्दवत्[1] ।

नपुंसके—

सर्वरूपाणि 'धनुस्' शब्दवत् । एवम्—दीर्घायुस् दृढवपुस् आदयः।

'श्रेयस्' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

श्रेयान्	श्रेयांसौ	श्रेयांसः	प्र०
हे श्रेयन्	हे श्रेयांसौ	हे श्रेयांसः	सं०
श्रेयांसम्	श्रेयांसौ	श्रेयसः	द्वि०
श्रेयसा	श्रेयोभ्याम्	श्रेयोभिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'चन्द्रमस्' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे—

श्रेयसी	श्रेयस्यौ	श्रेयस्यः	प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत् ।

नपुंसके—

श्रेयः	श्रेयसी	श्रेयांसि	प्र० द्वि० सं०

इत्यादि सर्वरूपाणि 'पयस्' शब्दवत्[2] ।

---

१ જુઓ પૃ ૧૨૦ મું. २ જુઓ પૃ ૧૧૯ મું.

एवम्-गरीयस् लघीयस् साधीयस् ज्यायस् कनीयस् यवीयस् क्षोदीयस् स्थेयस् स्फेयस वरीयस् त्रपीयस् द्राघीयस् ह्रसीयस् भूयस् मुख्याः ।

‘ सुवस् ’ शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सुवः	सुवसौ	सुवसः	प्र० सं०
सुवसम्	सुवसौ	सुवसः	द्वि०

इत्यादि द्वितीयादौ ‘ चन्द्रमस् ’ शब्दवत् ।

नपुंसके-

सुवः	सुवसी	सुवंसि	प्र० द्वि० सं०
सुवसा	सुवोभ्याम्	सुवोभिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ ‘ चन्द्रमस् ’ शब्दवत् । एवम्-पिण्डग्रस् पिण्डग्लस् चर्मवस् आदयः[1] ।

‘ उखास्रस् ’ शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

उखास्रत्-द्	उखास्रसौ	उखास्रसः	प्र० सं०
उखास्रसम्	उखास्रसौ	उखास्रसः	द्वि०
उखास्रसा	उखास्रद्भ्याम्	उखास्रद्भिः	तृ०
उखास्रसि	उखास्रसोः	उखस्रत्सु	स०

नपुंसके-

उखास्रत्-द्	उखास्रसी	उखास्रंसि	प्र० द्वि० सं०

१ अस् જેને અંતે હોય એવા ધાતુથી બનેલા असन्त નામના રૂપ सुवस् શબ્દ જેવા સમજવા.

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् । एवत्–पर्णध्वस् आदयः ।

' सुपिस् ' शब्दः (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सुपीः	सुपिसौ	सुपिसः	प्र० सं०
सुपिसम्	सुपिसौ	सुपिसः	द्वि०
सुपिसा	सुपीर्भ्याम्	सुपीर्भिः	तृ०

नपुंसके–

सुपीः सुपिसी सुपिंसि० प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् ।

' सुतुस् ' शब्दः

सुतूः	सुतुसौ	सुतुसः	प्र० सं०
सुतुसम्	सुतुसौ	सुतुसः	द्वि०
सुतुसा	सुतूर्भ्याम्	सुतूर्भिः	तृ०

नपुंसके–

सुतूः सुतुसी सुतुंसि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् ।

' बह्वाशिस् ' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सर्वरूपाणि ' आशिस् ' शब्दवत्[1] ।

नपुंसके–

बह्वाशीः बह्वाशिषी बह्वाशींषि प्र० द्वि० सं०

---

१ जुओ पृष्ठ ११९ मुं.

तृतीयादौ 'आशिस्' शब्दवत् ।

'बहुहिंस्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

बहुहिन्	बहुहिंसौ	बहुहिंसः	प्र० सं०
बहुहिंसम्	बहुहिंसौ	बहुहिंसः	द्वि०
बहुहिंसा	बहुहिन्भ्याम्	बहुहिन्भिः	तृ०
बहुहिंसि	बहुहिंसोः	बहुहिन्सु	स०

नपुंसके–

बहुहिन्	बहुहिंसी	बहुहिंसि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् । एवम्–जिघांस् आदयः ।

'कटाचिकीर्ष्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

कटाचिकीः	कटाचिकीर्षौ	कटाचिकीर्षः	प्र० सं०
कटाचिकीर्षम्	कटाचिकीर्षौ	कटाचिकीर्षः	द्वि०
कटाचिकीर्षा	कटाचिकीर्भ्याम्	कटाचिकीर्भिः	तृ०

नपुंसके–

कटाचिकीः	कटाचिकीर्षी	कटाचिकीर्षि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् ।
एवम्–शत्रुशिशीर्ष् मित्रमुस्मूर्ष् मुख्याः ॥

'विद्वस्' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

विद्वान्	विद्वांसौ	विद्वांसः	प्र०

विद्वांसम्	विद्वांसौ	विदुषः	द्वि०
विदुषा	विद्वद्भ्याम्	विद्वद्भिः	तृ०
विदुषे	विद्वद्भ्याम्	विद्वद्भ्यः	च०
विदुषि	विदुषोः	विद्वत्सु	स०
हे विद्वन्	हे विद्वांसौ	हे विद्वांसः	सं०

स्त्रीलिङ्गे—

विदुषी	विदुष्यौ	विदुष्यः	प्र०

इत्यादि सर्वरूपाणि 'नदी' शब्दवत्।

नपुंसके—

विद्वत्–द्	विदुषी	विद्वांसि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत्।

'तस्थिवस्' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

तस्थिवान्	तस्थिवांसौ	तस्थिवांसः	प्र०
तस्थिवांसम्	तस्थिवांसौ	तस्थुषः	द्वि०
तस्थुषा	तस्थिवद्भ्याम्	तस्थिवद्भिः	तृ०

स्त्रीलिङ्गे—

तस्थुषी	तस्थुष्यौ	तस्थुष्यः	प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्।

नपुंसके—

तस्थिवत्-द् तस्थुषी तस्थिवांसि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् ।

एवम्—जग्मिवस् जघ्निवस् पेचिवस शेकिवस् सेदिवस् आदयः।

'जगन्वस्' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

जगन्वान्	जगन्वांसौ	जगन्वांसः	प्र०
जगन्वांसम्	जगन्वांसौ	जग्मुषः	द्वि०
जग्मुषा	जगन्वद्भ्याम्	जगन्वद्भिः	तृ०

स्त्रीलिङ्गे—

जग्मुषी	जग्मुष्यौ	जग्मुष्यः	प्र०

नपुंसके—

जगन्वत्-द् जग्मुषी जगन्वांसि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् ।

'दाश्वस्' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

दाश्वान्	दाश्वांसौ	दाश्वांसः	प्र०
दाश्वांसम्	दाश्वांसौ	दाशुषः	द्वि०
दाशुषा	दाश्वद्भ्याम्	दाश्वद्भिः	तृ०

स्त्रीलिङ्गे—

दाशुषी	दाशुष्यौ	दाशुष्यः	प्र०

'नदी' शब्दवत् ।

नपुंसके—

दाश्वत्–द् दाशुषी दाश्वांसि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् । एवम्–साह्स् मीढ्वस् ।

'निनीवस्' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

निनीवान्	निनीवांसौ	निनीवांसः	प्र०
निनीवांसम्	निनीवांसौ	निन्युषः	द्वि०
निन्युषा	निनीवद्भ्याम्	निनीवद्भिः	तृ०

स्त्रीलिङ्गे—

निन्युषी	निन्युष्यौ	निन्युष्यः	प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत् ।

नपुंसके—

निनीवत्–द् निन्युषी निनीवांसि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् । एवम्–जिगिवस् आदयः ।

'बभूवस्' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

बभूवान्	बभूवांसौ	बभूवांसः	प्र०
बभूवांसम्	बभूवांसौ	बभूवुषः	द्वि०
बभूवुषा	बभूवद्भ्याम्	बभूवद्भिः	तृ०

स्त्रीलिङ्गे—

बभूवुषी	बभूवुष्यौ	बभूवुष्यः	प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत् ।

नपुंसके—

बभूवत्–द्	बभूवुषी	बभूवांसि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत्।

' शुश्रुवस् ' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

शुश्रुवान्	शुश्रुवांसौ	शुश्रुवांसः	प्र०
शुश्रुवांसम्	शुश्रुवांसौ	शुश्रुवुषः	द्वि०
शुश्रुवुषा	शुश्रुवद्भ्याम्	शुश्रुवद्भिः	तृ०

स्त्रीलिङ्गे—

शुश्रुवुषी	शुश्रुवुष्यौ	शुश्रुवुष्यः	प्र०

इत्यादि ' नदी ' शब्दवत्।

नपुंसके—

शुश्रुवत्–द्	शुश्रुवुषी	शुश्रुवांसि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत्।

एवम्–[illegible] सुसुवस् सुसुवस् नुनुवस् आदयः।

हान्तः पुंलिङ्गः—

' तुरापाह् ' शब्दः ।

तुरापाट्–ड्	तुरापाहौ	तुरापाहः	प्र० सं०
तुरापाहम्	तुरापाहौ	तुरापाहः	द्वि०
तुरापाहा	तुरापाड्भ्याम्	तुरापाड्भिः	तृ०
तुरापाहि	तुरापाहोः	तुरापाट्सु	स०

' अनडुह् ' शब्दः ।

अनड्वान्	अनड्वाहौ	अनड्वाहः	प्र०
हे अनड्वन्	हे अनड्वाहौ	हे अनड्वाहः	सं०
अनड्वाहम्	अनड्वाहौ	अनडुहः	द्वि०
अनडुहा	अनडुद्भ्याम्	अनडुद्भिः	तृ०
अनडुहि	अनडुहोः	अनडुत्सु	स०

हान्तः स्त्रीलिङ्ग—

' उपानह् ' शब्दः ।

उपानत्–द्	उपानहौ	उपानहः	प्र० सं०
उपानहम्	उपानहौ	उपानहः	द्वि०

१ સિદ્ધાંત કૌમુદી અને કાતંત્ર વિગેરે વ્યાકરણમાં સ્વરાદિ પ્રત્યય પર રહેતાં स રહે છે, જેમ કે–तुरासाहौ, तुरासाहः, इत्यादि ।

उपानहा	उपानद्भ्याम्	उपानद्भिः	तृ०
उपानहि	उपानहोः	उपानत्सु	स०

' उष्णिह् ' शब्दः ।

उष्णिक्–ग्	उष्णिहौ	उष्णिहः	प्र० सं०
उष्णिहम्	उष्णिहौ	उष्णिहः	द्वि०
उष्णिहा	उष्णिग्भ्याम्	उष्णिग्भिः	तृ०
उष्णिहि	उष्णिहोः	उष्णिक्षु	स०

' अनडुह् ' शब्दः । (स्त्रीलिङ्गे)

अनड्वाही / अनडुही	अनड्वाह्यौ / अनडुह्यौ	अनड्वाह्यः / अनडुह्यः	प्र०

इत्यादि सर्वविभक्तिषु द्वे द्वे रूपे ' नदी ' शब्दवत् ।

हान्तो विशेषणरूपः–

' प्रियतुराषाह् ' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सर्वरूपाणि ' तुराषाह् ' शब्दवत् ।

नपुंसके–

प्रियतुराषाट्–ड्	प्रियतुराषाही	प्रियतुराषांहि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ ' तुराषाह् ' शब्दवत् ।

' स्वनडुह् ' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

[1] अनडुह्

नपुंसके–

स्वनडुत्–द् स्वनडुही स्वनड्वांहि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'अनडुह्' शब्दवत् ।

'अनुपानह्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

'उपानह्' शब्दवत् ।

नपुंसके–

अनुपानत्–द् अनुपानही अनुपानंहि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'उपानह्' शब्दवत् ।

'मधुलिह्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

मधुलिट्–ड्	मधुलिहौ	मधुलिहः	प्र० सं०
मधुलिहम्	मधुलिहौ	मधुलिहः	द्वि०
मधुलिहा	मधुलिड्भ्याम्	मधुलिड्भिः	तृ०
मधुलिहे	मधुलिड्भ्याम्	मधुलिड्भ्यः	च०

इत्यादि ।

नपुंसके–

मधुलिट्–ड् मधुलिही मधुलिंहि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् । एवम्–अतिरह् भारवाह्[1] पृष्ठवाह्

---

१ કેટલાએકના મતમાં દ્વિતીયાના બહુવચનથી માંડીને સ્વરાદિ વિભક્તિ પર રહેલાં વાહ્ ના વા નો औ થાય છે, જેમ કે—भारौहः, पृष्ठौहः, विश्वौहः, हव्यौहः, श्वेतौहः.—द्वितीयाबहुवचन । भारौहा, पृष्ठौहा-तृतीयाएकवचन. ઇત્યાદિ.

विश्ववाह् हव्यवाह् श्वेतवाह् आदयः ।

' मुह् ' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

मुक्–ग्, मुट्–ड्	मुहौ	मुहः	प्र० सं०
मुहम्	मुहौ	मुहः	द्वि०
मुहा	मुग्भ्याम् मुड्भ्याम्	मुग्भिः मुड्भिः	तृ०
मुहि	मुहोः	मुक्षु–मुट्सु	स०

नपुंसके–

मुक्–ग्, मुट्–ड्	मुही	मुंहि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् । एवम्–उत्स्नुह् चेलस्निह् आदयः ।

' मित्रद्रुह् ' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

मित्रध्रुक्-ग्, मित्रध्रुट्-ड्	मित्रद्रुहौ	मित्रद्रुहः	प्र० सं०
मित्रद्रुहम्	मित्रद्रुहौ	मित्रद्रुहः	द्वि०
मित्रद्रुहा	मित्रध्रुग्भ्याम्, मित्रध्रुड्भ्याम्	मित्रध्रुग्भिः मित्रध्रुड्भिः	तृ०
मित्रद्रुहि	मित्रद्रुहोः	मित्रध्रुक्षु–मित्रध्रुट्सु	स०

नपुंसके–

मित्रध्रुक्–ग्, मित्रध्रुट्–ड्	मित्रद्रुही	मित्रद्रुंहि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् । एवम्-पितृद्रुह् मातृदुह् भ्रातृद्रुह् आदयः ।

' गोदुह् ' शब्दः ।(पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

गोधुक्-ग्	गोदुहौ	गोदुहः	प्र० सं०
गोदुहम्	गोदुहौ	गोदुहः	द्वि०
गोदुहा	गोधुग्भ्याम्	गोधुग्भिः	तृ०
गोदुहि	गोदुहोः	गोधुक्षु	स०

नपुंसके—

गोधुक्-ग्	गोदुही	गोदुंहि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् । एवम्-काष्ठदुह् आदयः ।

' वस्त्रगुह् ' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

वस्त्रघुट्-ड्	वस्त्रगुहौ	वस्त्रगुहः	प्र० सं०
वस्त्रगुहम्	वस्त्रगुहौ	वस्त्रगुहः	द्वि०
वस्त्रगुहा	वस्त्रघुड्भ्याम्	वस्त्रघुड्भिः	तृ०
वस्त्रगुहि	वस्त्रगुहोः	वस्त्रघुट्सु	स०

नपुंसके—

वस्त्रघुट्-ड्	वस्त्रगुही	वस्त्रगुंहि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् । एवम्-पर्णगुह् आदयः ।

अथ सर्वादिगणः।

अकारान्तो विशेषणरूपः—

'सर्व' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

सर्वः	सर्वौ	सर्वे	प्र०
सर्वम्	सर्वौ	सर्वान्	द्वि०
सर्वेण	सर्वाभ्याम्	सर्वैः	तृ०
सर्वस्मै	सर्वाभ्याम्	सर्वेभ्यः	च०
सर्वस्मात्	सर्वाभ्याम्	सर्वेभ्यः	पं०
सर्वस्य	सर्वयोः	सर्वेषाम्	ष०
सर्वस्मिन्	सर्वयोः	सर्वेषु	स०
हे सर्व	हे सर्वौ	हे सर्वे	सं०

स्त्रीलिङ्गे—

सर्वा	सर्वे	सर्वाः	प्र०
सर्वाम्	सर्वे	सर्वाः	द्वि०

---

१. સર્વાદિ ગણમાં બતાવેલા શબ્દો કોઈની સંજ્ઞા તરીકે વપરાય તો તેમાં સર્વાદિ કાર્ય થતું નથી. જેમકે 'સર્વ' એવું કોઈનું નામ હોય તો તેનું ચતુર્થીનું એકવચન **सर्वस्मै** થાય નહીં, **सर्वाय** થાય. વળી અન્ય-પદપ્રધાન અથવા પૂર્વપદપ્રધાન સમાસ હોય તો પણ સર્વાદિ કાર્ય થતું નથી. જેમ કે—प्रियाः सर्वे यस्य तस्मै प्रियसर्वाय, सर्वान् अतिक्रान्ताय अतिसर्वाय આવી રીતે બધા સર્વાદિ શબ્દો માટે સમજવું.

सर्वया	सर्वाभ्याम्	सर्वाभिः	तृ०
सर्वस्यै	सर्वाभ्याम्	सर्वाभ्यः	च०
सर्वस्याः	सर्वाभ्याम्	सर्वाभ्यः	पं०
सर्वस्याः	सर्वयोः	सर्वासाम्	ष०
सर्वस्याम्	सर्वयोः	सर्वासु	स०
हे सर्वे	हे सर्वे	हे सर्वाः	सं०

नपुंसके–

सर्वम्	सर्वे	सर्वाणि	प्र० द्वि०
हे सर्व	हे सर्वे	हे सर्वाणि	सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्ग 'सर्व' शब्दवत् ।
एवम्–विश्व[1] उभ[2] एकतर त्व सम सिम ।

'उभय[4]' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

उभयः	उभये	प्रथमा

इत्यादि पुंलिङ्ग 'सर्व' शब्दवत् । द्विवचनं नास्ति ।

---

१. विश्व शब्दनो अर्थ 'समस्त–सघळुं, सर्व' एवो थतो होय तो तेना रूप सर्व शब्दनी जेवा थाय, पण विश्व शब्दनो अर्थ 'जगत्–दुनिया' एवो थतो होय तो तेना रूप ज्ञान शब्दनी जेवा समजवा.

२. उभ शब्दने द्विवचन ज छे, एकवचन अने बहुवचन नथी.

३. सम अने सिम ए बन्ने शब्दोनो 'सघळुं–सर्व' एवो अर्थ थतो होय तो तेमने सर्वादि कार्य थाय छे, अन्यथा नहीं, जेम के– 'समाद् देशाद् धावति–सरखा प्रदेशथी दोडे छे' अहीं सर्वादि कार्य थयुं नथी.

४. उभय शब्दने एकवचन अने बहुवचनज छे, द्विवचन नथी.

स्त्रीलिङ्गे-

उभयी	उभय्यः	प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्। द्विवचनं नास्ति।

नपुंसके-

नपुंसकलिङ्ग 'सर्व' शब्दवत्। द्विवचनं नास्ति।

'अन्य' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

पुंलिङ्ग-स्त्रीलिङ्ग 'सर्व' शब्दवत् समस्तरूपाणि।

नपुंसके-

अन्यत्-द्	अन्ये	अन्यानि
		प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'सर्व' शब्दवत्। एवम्-अन्यतर इतर कतर यतर ततर कतम यतम ततम एकतम।

अन्यतम शब्दस्य तु पुंलिङ्गे 'जिन' शब्दवत्, स्त्रीलिङ्गे 'गङ्गा' शब्दवत्, नपुंसके च 'ज्ञान' शब्दवद् रूपाणि भवन्ति[1]।

'नेम' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

नेमः	नेमौ	नेमे-नेमाः प्र०
हे नेम	हे नेमौ	हे नेमे-हे नेमाः सं०

1 કેટલાએકના મતમાં अन्यतम શબ્દનાં રૂપો अन्य શબ્દ જેવાં થાય છે.

द्वितीयादौ पुंलिङ्ग 'सर्व' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे नपुंसके च—

स्त्रीलिङ्ग-नपुंसकलिङ्ग 'सर्व' शब्दवत् समस्तरूपाणि ।

'पूर्व' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

पूर्वः	पूर्वौ	पूर्वे-पूर्वाः	प्र०
हे पूर्व	हे पूर्वौ	हे पूर्वे-हे पूर्वाः	सं०
पूर्वस्मात्-पूर्वात्	पूर्वाभ्याम्	पूर्वेभ्यः	पं०
पूर्वस्मिन्-पूर्वे	पूर्वयोः	पूर्वेषु	स०

शेषरूपाणि पुंलिङ्ग 'सर्व' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे—

स्त्रीलिङ्ग-'सर्व' शब्दवत् समस्तरूपाणि ।

नपुंसके—

पञ्चमी-सप्तम्योः पुंलिङ्ग 'पूर्व' शब्दवत् ।
शेषरूपाणि नपुंसकलिङ्ग 'सर्व' शब्दवत् ।

एवम्[1]—पर अवर दक्षिण उत्तर अपर अधर

---

१ દિશા દેશ અથવા કાળની મર્યાદા બતાવતી હોય તો જ पूर्व पर अवर दक्षिण उत्तर अपर અને अधर એ સાત શબ્દનાં રૂપ ઉપર મુજબ થાય છે, અન્યથા નહીં, જેમકે-'दक्षिणाय गायकाय देहि-પ્રવીણ ગવૈયાને આપ' 'दक्षिणायै ब्राह्मणाः स्पृहयन्ति-બ્રાહ્મણો દક્ષિણાની સ્પૃહા રાખે છે' આ સ્થળે दक्षिण શબ્દ દિશા દેશ અથવા કાળની મર્યાદામાં વપરાયો નથી, તેથી તેનું ચતુર્થીનું એકવચન सर्व શબ્દની જેમ થયું નથી, પણ जिन શબ્દની જેમ તથા गङ्गा શબ્દની જેમ થયું છે.

स्व[1] अन्तर[2] ।

'द्वितीय' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

द्वितीयः	द्वितीयौ	द्वितीयाः	प्र०
द्वितीयस्मै-द्वितीयाय	द्वितीयाभ्याम्	द्वितीयेभ्यः	च०
द्वितीयस्मात्-द्वितीयात्	,,	,,	पं०
द्वितीयस्मिन्-द्वितीये	द्वितीययोः	द्वितीयेषु	स०

शेषरूपाणि 'जिन' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे—

द्वितीया	द्वितीये	द्वितीयाः	प्र०
द्वितीयस्यै-द्वितीयायै	द्वितीयाभ्याम्	द्वितीयाभ्यः	च.

૧ **स्व** શબ્દ 'પોતે અથવા પોતાનું' એવા અર્થમાં સર્વાદિ ગણાય છે. જેમકે–'**यत् स्वस्मै रोचते तत् स्वस्मै ददाति**–જે પોતાને રુચે છે તે પોતીકાને આપે છે' પણ 'જ્ઞાતિ અને ધન' અર્થમાં સર્વાદિ ગણાતો નથી, જેમકે–'**स्वाय दातुं स्वाय स्पृहयति**–જ્ઞાતિને આપવા માટે ધનની સ્પૃહા રાખે છે.'

૨ **अन्तर** શબ્દ–બહારપણાની સાથે સંબંધ હોય, બહારનું જે હોય તેની સાથે સંબંધ હોય, જે ઢંકાય, અને જે વડે ઢંકાય, એ ચાર અર્થમાં, **सर्वादि** ગણાય છે, જેમકે–"**अन्तरस्माद् गृहात्**–નગરની બહાર રહેલા ચંડાલાદિના ઘર થકી, અથવા ચંડાલાદિના ઘર સુધી એવા નગરની બહાર રહેલા ઘર થકી." "**अन्तरस्मिन् पटे**–ચાર પટની મધ્યમાં [illegible] ઓઢવા પટને વિષે" પણ **अन्तर** શબ્દ નગરના [illegible] અથવા ઉપર [illegible] ચાર અર્થમાં ન હોય તો સર્વાદિ [illegible] જેમકે–'**अन्तराय पुरे कुप्यति**–ચંડાલાદિની નગરી [illegible] છે.' [illegible] आयामः–[illegible]

[illegible]

द्वितीयस्याः—द्वितीयायाः	"	"	पं०
"	"	द्वितीययोः	द्वितीयानाम् ष०
द्वितीयस्याम्—द्वितीयायाम्	"	द्वितीयासु	स०

शेषरूपाणि 'गङ्गा' शब्दवत् ।

नपुंसके—

द्वितीयम्	द्वितीये	द्वितीयानि	प्र० द्वि०
हे द्वितीय	हे द्वितीये	हे द्वितीयानि	सं०

शेषरूपाणि पुंलिङ्ग'द्वितीय'शब्दवत् । एवम्—तृतीय ।

'तद्' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

सः	तौ	ते	प्र०
तम्	तौ	तान्	द्वि०
तेन	ताभ्याम्	तैः	तृ०
तस्मै	ताभ्याम्	तेभ्यः	च०
तस्मात्	ताभ्याम्	तेभ्यः	पं०
तस्य	तयोः	तेषाम्	ष०
तस्मिन्	तयोः	तेषु	स०
हे स	हे तौ	हे ते	सं०

स्त्रीलिङ्गे—

सा	ते	ताः	प्र०

ताम्	ते	ताः	द्वि०
तया	ताभ्याम्	ताभिः	तृ०
तस्यै	ताभ्याम्	ताभ्यः	च०
तस्याः	,,	,,	पं०
,,	तयोः	तासाम्	ष०
तस्याम्	,,	तासु	स०
हे से	हे ते	हे ताः	सं०

नपुंसके—

तत्-द्	ते	तानि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् । एवम्-त्यद् ।

'यद्' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

यः	यौ	ये	प्र०
हे य	हे यौ	हे ये	सं०

द्वितीयादौ 'तद्' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे

या	ये	याः	प्र०
हे ये	हे ये	हे याः	सं०

द्वितीयादौ स्त्रीलिङ्ग 'तद्' शब्दवत् ।

नपुंसके—

यत्-द्	ये	यानि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्ग 'तद्' शब्दवत् ।

' एतद् ' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

एषः	एतौ	एते	प्र०
एतम् / एनम्	एतौ / एनौ	एतान् / एनान्	द्वि०
एतेन–एनेन	एताभ्याम्	एतैः	तृ०
एतस्मै	एताभ्याम्	एतेभ्यः	च०
एतस्मात्	एताभ्याम्	एतेभ्यः	पं०
एतस्य	एतयोः–एनयोः	एतेषाम्	ष०
एतस्मिन्	,, ,,	एतेषु	स०
हे एष	हे एतौ	हे एते	सं०

स्त्रीलिङ्गे

एषा	एते	एताः	प्र०
एताम् / एनाम्	एते / एने	एताः / एनाः	द्वि०
एतया–एनया	एताभ्याम्	एताभिः	तृ०
एतस्यै	एताभ्याम्	एताभ्यः	च०
एतस्याः	,,	,,	पं०
,,	एतयोः–एनयोः	एतासाम्	ष०

---

1 આ રૂપ અન્વાદેશમાં વપરાય છે. કહેલાને ફરીથી કહેવું તેને અન્વાદેશ કહે છે, જેમકે-एतयोः शोभनं शीलम्, अथो एनयोर्महती कीर्तिः।

एतस्याम्	एतयोः–एनयोः	एतासु	स०
हे एषे	हे एते	हे एताः	सं०

नपुंसके–

एतत्–द्	एते	एतानि	प्र० सं०
एतत्–द्, एनत्–द्	एते, एने	एतानि, एनानि	द्वि०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् ।

'इदम्' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

अयम्	इमौ	इमे	प्र० सं०
इमम्, एनम्	इमौ, एनौ	इमान्, एनान्	द्वि०
अनेन–एनेन	आभ्याम्	एभिः	तृ०
अस्मै	"	एभ्यः	च०
अस्मात्	"	"	पं०
अस्य	अनयोः–एनयोः	एषाम्	ष०
अस्मिन्	"	" एषु	स०

स्त्रीलिङ्गे–

इयम्	इमे	इमाः	प्र० सं०

૧ આ રૂપ અન્વાદેશમાં વપરાય છે.
૨ કોઇના મતમાં इमे- રૂપ પણ થાય છે.

इमाम्, एनाम्[1]	इमे, एने	इमाः, एनाः	द्वि०
अनया–एनया	आभ्याम्	आभिः	तृ०
अस्यै	आभ्याम्	आभ्यः	च०
अस्याः	”	”	पं०
अस्याः	अनयोः–एनयोः	आसाम्	ष०
अस्याम्	” ”	आसु	स०

नपुंसके–

इदम्	इमे	इमानि	प्र० सं०
इदम्, एनत्–द्	इमे, एने	इमानि, एनानि	द्वि०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् ।

'किम्' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

कः	कौ	के	प्र०

इत्यादि पुंलिङ्ग 'सर्व' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे–

का	के	काः	प्र०

इत्यादि स्त्रीलिङ्ग 'सर्व' शब्दवत् ।

---

૧ આ રૂપ અન્વાદેશમાં વપરાય છે.

नपुंसके—

किम्	के	कानि	प्र० द्वि० सं०
केन	काभ्याम्	कैः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'सर्व' शब्दवत्।

'अदस्' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

असौ	अमू	अमी	प्र० सं०
अमुम्	अमू	अमून्	द्वि०
अमुना	अमूभ्याम्	अमीभिः	तृ०
अमुष्मै	"	अमीभ्यः	च०
अमुष्मात्-द्	"	"	पं०
अमुष्य	अमुयोः	अमीषाम्	ष०
अमुष्मिन्	"	अमीषु	स०

स्त्रीलिङ्गे—

असौ	अमू	अमूः	प्र० सं०
अमूम्	"	"	द्वि०
अमुया	अमूभ्याम्	अमूभिः	तृ०
अमुष्यै	"	अमूभ्यः	च०
अमुष्याः	"	"	पं०
"	अमुयोः	अमूषाम्	ष०
अमुष्याम्	"	अमूषु	स०

नपुंसके—

अदः	अमू	अमूनि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् ।

'युष्मद्' शब्दः । त्रिषु लिङ्गेषु समानः—

त्वम्	युवाम्	यूयम्	प्र०
त्वाम्, त्वा	युवाम्, वाम्[1]	युष्मान्, वः	द्वि०
त्वया	युवाभ्याम्	युष्माभिः	तृ०
तुभ्यम्, ते[1]	युवाभ्याम्, वाम्	युष्मभ्यम्, वः	च०
त्वत्	युवाभ्याम्	युष्मत्	पं०
तव, ते	युवयोः, वाम्	युष्माकम्, वः	ष०
त्वयि	युवयोः	युष्मासु	स०

'अस्मद्' शब्दः । त्रिषु लिङ्गेषु समानः—

अहम्	आवाम्	वयम्	प्र०
माम्, मा	आवाम्, नौ[2]	अस्मान्, नः	द्वि०
मया	आवाभ्याम्	अस्माभिः	तृ०
मह्यम्, मे[2]	आवाभ्याम्, नौ[2]	अस्मभ्यम्, नः	च०
मत्	आवाभ्याम्	अस्मत्	पं०
मम, मे	आवयोः, नौ	अस्माकम्, नः	ष०
मयि	आवयोः	अस्मासु	स०

इति सर्वादिगणः

[1] युष्मद् शब्द कोई पण पद थकी पर होय त्यारे आ रूप वपराय छे.
[2] अस्मद् शब्द कोई पण पद थकी पर होय त्यारे आ रूप वपराय छे.

अथ संख्या शब्दाः ।

' एक ' शब्दः ।

एकशब्दस्य त्रिषु लिङ्गेषु रूपाणि ' सर्व ' शब्दवद् भवन्ति।

' द्वि ' शब्दो नित्यं द्विवचनान्तः—

पुंलिङ्गे	स्त्रीलिङ्गे	नपुंसके	
द्वौ	द्वे	द्वे	प्र० द्वि० सं०
द्वाभ्याम्	द्वाभ्याम्	द्वाभ्याम्	तृ० च० पं०
द्वयोः	द्वयोः	द्वयोः	ष० स०

' त्रि ' शब्दो नित्यं बहुवचनान्तः—

पुंलिङ्गे	स्त्रीलिङ्गे	नपुंसके	
त्रयः	तिस्रः	त्रीणि	प्र० सं०
त्रीन्	तिस्रः	त्रीणि	द्वि०
त्रिभिः	तिसृभिः	त्रिभिः	तृ०
त्रिभ्यः	तिसृभ्यः	त्रिभ्यः	च० पं०
त्रयाणाम्	तिसृणाम्	त्रयाणाम्	ष०
त्रिषु	तिसृषु	त्रिषु	स०

२ एक शब्द ज्यारे संख्यावाचक होय त्यारे ते એકવચનમાં જ વપરાય છે, પણ જ્યારે તેનો અર્થ ' અન્ય ' અથવા ' કોઈ ' એવો થતો હોય ત્યારે તે દ્વિ. [illegible] બહુવચનમાં પણ વપરાય છે.

'चतुर्' शब्दो नित्यं बहुवचनान्तः ।

पुंलिङ्गे	स्त्रीलिङ्गे	नपुंसके	
चत्वारः	चतस्रः	चत्वारि	प्र० सं०
चतुरः	चतस्रः	चत्वारि	द्वि०
चतुर्भिः	चतसृभिः	चतुर्भिः	तृ०
चतुर्भ्यः	चतसृभ्यः	चतुर्भ्यः	च० पं०
चतुर्णाम्	चतसृणाम्	चतुर्णाम्	ष०
चतुर्षु	चतसृषु	चतुर्षु	स०

त्रिषु लिङ्गेषु समाः, नित्यं बहुवचनान्ताः—

पञ्चन्	षष्	सप्तन्	
पञ्च	षट्–ड्	सप्त	प्र० द्वि०
पञ्चभिः	षड्भिः	सप्तभिः	तृ०
पञ्चभ्यः	षड्भ्यः	सप्तभ्यः	च० पं०
पञ्चानाम्	षण्णाम्	सप्तानाम्	ष०
पञ्चसु	षट्सु	सप्तसु	स०

त्रिषु लिङ्गेषु समो, बहुवचनान्तो, 'अष्टन्' शब्दः। अष्टौ, अष्ट प्र० द्वि०। अष्टभिः, अष्टाभिः तृ०। अष्टभ्यः, अष्टाभ्यः च० पं०। अष्टानाम् ष०। अष्टसु, अष्टासु स०।

'नवन्' शब्दो बहुवचनान्तः। नव प्र० द्वि०। नवभिः तृ०। नवभ्यः च० पं०। नवानाम् ष०। नवसु० स०।

एवम्–दशन् एकादशन् द्वादशन् त्रयोदशन् चतुर्दशन् पञ्चदशन् षोडशन् सप्तदशन् अष्टादशन्।

'विंशति' शब्दः, स्त्रीलिङ्गः–

अस्य हि सर्वरूपाणि 'मति' शब्दवद् भवन्ति[2]। एवम्–षष्टि सप्तति अशीति नवति एकविंशति एकषष्टि आदयः।

'त्रिंशत्' शब्दः, स्त्रीलिङ्गः

अस्य हि सर्वरूपाणि 'सरित्' शब्दवद् भवन्ति।

एवम्–चत्वारिंशत् पञ्चाशत् एकत्रिंशत् एकचत्वारिंशत् एकपञ्चाशत् आदयः

---

१ विंशति શબ્દની જોડે સંબંધ રાખનાર નામ ગમે તે લિંગમાં હોય, પણ विंशति શબ્દ તો સ્ત્રીલિંગમાં જ વપરાય છે. વળી विंशति શબ્દ એકવચનમાંજ વપરાય છે, જેમકે–'विंशतिर्ब्राह्मणाः–વીશ બ્રાહ્મણો.' પણ જ્યારે તેને દ્વિવચન કે બહુવચન આવે છે ત્યારે વાક્યરચનામાં ફેર પડે છે, જેમકે–ब्राह्मणानां विंशती બ્રાહ્મણોની બે વીશી એટલે ચાલીશ બ્રાહ્મણો.' ब्राह्मणानां विंशतयः એટલે બ્રાહ્મણોની ઘણી વીશીઓ. આવી રીતે એકવચનમાં પણ વાપરી શકાય છે–ब्राह्मणानां विंशतिः બ્રાહ્મણોની એક વીશી.

ઉપર મુજબ त्रिंशत् चत्वारिंशत् पञ्चाशत् षष्टि सप्तति अशीति અને नवति વિગેરે શબ્દમાં પણ સમજવું.

२ [illegible] પાઠ ૧૫ મું.

‘ शतं ’ शब्दः, नपुंसकलिङ्गः–

अस्य हि सर्वरूपाणि ‘ ज्ञान ’ शब्दवत् । एवम्–सहस्र अयुत लक्ष प्रयुत ।

‘ कोटि ’ शब्दः, स्त्रीलिङ्गः–

अस्य हि सर्वरूपाणि ‘ मति ’ शब्दवद् भवन्ति ।

॥ इति सङ्ख्या शब्दाः ॥

संस्कृतशब्दरूपावलिः समाप्ता.

---

૧ **शत** શબ્દનો ‘ એક સો ’ એવો અર્થ હોય છે ત્યારે તે એક-વચનમાં વપરાય છે. પણ બસો ત્રણસો ચારસો ઇત્યાદિ અર્થમાં તે દ્વિવ-ચન તથા બહુવચનમાં વપરાય છે, એવી રીતે **सहस्र** વિગેરે શબ્દમાં પણ સમજવું. **शत सहस्र** વિગેરે શબ્દોને પોતાના વિશેષ્યની વિભક્તિ લાગે છે, અથવા **विंशति** શબ્દની જેમ તેમની પણ વાક્યરચનામાં ફેર થાય છે.

संस्कृत शब्दरूपावलीमां आवेला शब्दोनी अकारादि अनुक्रमणिका, तेओनो गुजराती अर्थ, लिङ्ग तथा पृष्ठाङ्क—

पृष्ठ

प्रियाप्सरस्, वि० જેને અપ્સરા વહાલી હોય તે. १२१
प्रियार्यमन्, वि० જેને સૂર્ય પ્રિય હોય તે. ६२
प्रियाश्वावन्, वि० જેને ઘોર વહાલા હોય તે. १००
प्रियाहन्, वि० જેને દિવસ પ્રિય હોય તે. ६७
प्रीणत्, वि० ખુશ કરતું, સંતુષ્ટ કરતું. ८०
फल०, नं० ફળ, બદલો, ઇનામ, લાભ. ६
बभूवस्, वि० થયેલું. १२८
बर्हिस्, नं० દાભ, અગ્નિ, કાંતિ. १२०
बहु, वि० ઘણું, બહુ. ३४
बहुक्रमुक्षिन्, वि० ઘણા ઈંદ્રોવાળું. १०३
बहुकर्मन्, वि० ઘણાં કામવાળું, ઘણાં કર્મોવાળું. ६२
बहुगु, वि० ઘણી ગાયોવાળું. ५०
बहुदान, वि० ઘણા દાનવાળું. ८
बहुधामन्, वि० ઘણી ઘરસવાળું. ६४
बहुपुर, वि० ઘણી નગરીવાળું. ११०
बहुमरु, वि० ઘણું સ્નાન કરનાર. ६८
बहुयज्वन्, वि० જ્યાં ઘણા યજ્ઞ કરનારા હોય તે. ८२
बहुपुच्छ, वि० અતિપ્રમાદી.
बहुरै, वि० ઘણી લક્ષ્મીવાળું.
बहुशोचिस्, वि० અતિશય કાંતિવાળું. १
बहुसम्पद्, वि० ઘણી સંપત્તિવાળું.
बहुसामन्, वि० અતિશય ગરમાગરમવાળું. ६
बहुहिंस्, वि० ઘણાનો ઘાત કરનાર, બહુ હિંસા કરનાર. १२
बहूर्ज्, वि० ઘણું બળવાન, ઘણું ઉત્સાહવાળું. ६
बह्वप्, वि० ઘણા પાણીવાળું १०५
बह्वाशिस्, वि० ઘણા આશીર્વાદવાળું. १२५
बिभ्यत्, वि० બીતું, ભય પામતું. ८१
बिभ्रत्, वि० ધારણ કરતું, પોષતું. ८१
बुद्धि, स्त्री० અક્કલ, જ્ઞાન. ११
बुध, वि० શાણું, ડાહ્યું. ८५
बृहत्, वि० મોટું, લાંબું. ७१
बोभुवत्, वि० વારંવાર થતું, અતિશય થતું. ८१
ब्रह्मन्, पु० બ્રાહ્મણ, બ્રહ્મદેવ, બૃહસ્પતિ. ८५
ब्रह्मन्, न० પરમાત્મતત્ત્વ, તપ, સત્ય, બ્રહ્મચર્ય. ८१

	पृष्ठ
सुपथिन्, वि० सारा रस्तावाळुं.	१०३
सुपर्णी, वि० सारा सूर्यवाळुं, सारा चंद्र वाळुं, कपुरवाळुं.	२३
सुपर्वन्, पुं० देव, बाण, धुमाडो, वांसडो.	८५
सुपर्वन्, वि० सारा उत्सववाळुं.	८२
सुपाद्, वि० सारा पगवाळुं.	८४
सुपिस्, वि० सारी रीते गमन करनार, सारी रीते प्रकाशनार.	१२४
सुप्रातरित्वन्, वि० सवारमां गमन करनारा ज्यां सारा छे ते.	१०१
सुब्रह्मबन्धु, वि० ज्यां ब्रह्मबंधू स्त्री सारी छे ते.	४०
सुभ्रू, स्त्री० स्त्री, नारी, सुंदर भमरवाळी स्त्री.	३८
सुमज्ज्, वि० सारी रीते गमन करनार.	५४
सुमथिन्, वि० सारी रवाइवाळुं.	१०३
सुमनस्, वि० सारा मनवाळुं, शांत मनवाळुं, पुं० देव, पंडित, लीबडो, न० पुष्प	१२०
सुयुध्, वि० सारी रीते लडनार.	८४
सुरज्, वि० सारी रीते गमन करनार.	५५
सुरभि० वि० खुशबोदार, मनोहर, विख्यात, पुं० वसंत ऋतु, जायफळ, राळ, पंडित.	१८
सुराप्, वि० अतिशय शक्तिवाळुं.	५६
सुरै, वि० घणी दोलतवाळुं.	४८
सुरोचिस्, वि० तेजस्वी, क्रांतिवाळुं.	१२१
सुलक्ष्मी, वि० घणी दोलतवाळुं.	२४
सुलङ्, वि० अतिशय लांघण करनार, सारी रीते जनार.	५६
सुलिख्, वि० सारी रीते लखनार.	५३
सुलू, वि० सारी रीते लणनार-कापनार.	४०
सुवल्ग्, वि० अतिशय कुदनार-जनार.	५४
सुवस्, वि० सारी रीते रहेनार, सारी रीते पहेरनार.	१२३
सुवाजिन्, वि० सारा घोडावाळुं.	१०२

संस्कृत शब्दरूपावलि अने शब्दकोष समाप्त ।

ઉત્તમોત્તમ જૈન પુસ્તકો.

ધર્મવીર જયાનંદ, બે ભાગ	૨—૮—
અધ્યાત્મસાર, ભાષાંતર સહ	૨—૮—
પાડવપ્રબોધ નોવેલ	૨—૪—
મોહનચરિત્ર, ભાષાંતર સહ	૨—૦—
જૈન સતી મંડલ	૧—૮—
પ્રદ્યુમ્નચરિત્ર, ભાષાંતર	૧—૮—
ગીરનાર માહાત્મ્ય	૧—૮—
જૈન રામરાસ	૧—૮—
મનોરમા નોવેલ	૧—૪—
તત્ત્વ ચિંતામણી	૧—૪—
લેખ સંગ્રહ	૧—૦—
વ્યાખ્યાન સંગ્રહ	૧—૦—
મહાવીર પ્રકાશ	૧—૦—
દીક્ષાકુમારી પ્રવાસ	૧—૮—
જૈન ઈતિહાસ	૧—૦—
શ્રાવક પ્રજ્ઞપ્તિ, ટીકા, ભાષાંતર સહ	૦—૧૪—
શ્રાવક પ્રજ્ઞપ્તિ, ટીકા સહ	૦—૧૦—
પ્રશ્નોત્તરી, રમલ શકુનાવલી	૦—૧૦—
તીર્થયાત્રા વર્ણન	૦—૧૨—

ઉપરના પુસ્તકો સિવાય ઘણી જાતના સંસ્કૃત પ્રાકૃત અને ગુજરાત પુસ્તકો અમારે ત્યાં મળે છે.